

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΚΘ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 |

1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1952

| ΑΡΙΘ. 18—19

ΕΙΣΗΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

Τῇ 18ῃ λήξαντος μηνὸς μετὰ μακρὰς διαπραγματεύσεις ὑπεγράφη ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ ἡ μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας Σύμβασις παραχωρήσεως μοναστηριακῶν κτημάτων πρὸς ἀποκατάστασιν ἀκτημόνων καλλιεργητῶν. Ταύτην ὑπέγραψαν ἡ Α.Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος καὶ οἱ ὑπουργοὶ Οἰκονομικῶν κ. Εὐελπίδης καὶ Γεωργίας κ. Ἀλαμανῆς, παρήσαν δὲ κατὰ τὴν ὑπογραφήν τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἱεραρχίας Σεβ. Μητροπολίται Λαρίσης κ. Δωρόθεος καὶ Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος, ὁ Νομικὸς Σύμβουλος τῆς Ἐκκλησίας κ. Κ. Τσάτσος, οἱ Γεν. Διευθυνταὶ τῶν Ὑπουργείων Οἰκονομικῶν κ. Θ. Μερτικόπουλος καὶ Γεωργίας κ. Κ. Βλάχος καὶ ἄλλοι ἀνώτεροι ὑπάλληλοι τῆς Διευθύνσεως Ἐποικισμοῦ.

Ἐπὶ τῇ ὑπογραφῇ τῆς Συμβάσεως ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος προέβη εἰς τὴν ἀκόλουθον Εἰσήγησιν ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 22ας τοῦ αὐτοῦ μηνός.

Ἀσμένως ἀνακοινοῦμεν πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, ὅτι τὸ ἑσπέρας τῆς 18ης τρέχοντος μηνός ὑπεγράφη ἡ μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας σύμβασις ἐπὶ τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας. Τὸ γεγονός τοῦτο πρέπει νὰ ἐξαρθῇ δεόντως, ὥς ἡ κατακλείς συντόνων τριετῶν προσπαθειῶν, ὡς τὸ εὐτυχές σημεῖον συμφώνου συναντήσεως Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας καὶ ὡς ἐγκαινιάζον, ὡς πιστεύομεν, νέαν περίοδον εἰς τὰς μεταξὺ αὐτῶν σχέσεις, περίοδον ἀλληλοκατανοήσεως καὶ συνεργασίας, ἐπ' ἀγαθῶ ἀμφοτέρων. Ἐπιθυμοῦμεν σήμερον, ἐπὶ τῇ πρώτῃ ταύτῃ συνεδρίᾳ ἀπὸ τῆς θερινῆς διακοπῆς τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς, νὰ ἐνημερώσωμεν τὴν Ἱερὰν Σύνοδον ἐπὶ τοῦ γεγονότος τούτου καὶ νὰ ἐξάσωμεν τὰ σημεῖα αὐτοῦ ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα φαίνεται ἡ σημασία αὐτοῦ καὶ τὰ ὁποῖα, νομίζομεν, ἀποτελοῦσι θετικὸν κέρδος τῆς Ἐκκλησίας.

1ον) Κατωχυρώθη συνταγματικῶς ἡ ἐκκλησιαστικὴ καὶ μοναστηριακὴ περιουσία, διὰ τῆς περιληφθείσης εἰς τὸ ψηφισθὲν Σύνταγμα διατάξεως ἐκείνης, διὰ τῆς ὁποίας ἀναγνωρίζονται ὡς ἀναπαλλοτρίωτα οἱ ἐλαιῶνες, αἱ φντεῖαι καὶ τὰ δάση. Περὶ τοῦ ἐπιτεύγματος τούτου καὶ περὶ τῆς σημασίας αὐτοῦ ἐγράψαμεν ἐκτενῶς καὶ εἰσηγήθημεν πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας ἐν τῇ γνωστῇ ἡμῶν Ἐκθέσει. Οὕτως, ἀνθρωπίνως σκεπτόμενοι, δύναμεθα νὰ εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι τὸ σπουδαιότερον μέρος τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας περιεσώθη καὶ κατωχυρώθη διὰ παντός, ἢ τουλάχιστον δι' ὅσον χρόνον ἡ χώρα ἡμῶν θὰ ἀποτελῇ νομοκρατούμενον κράτος.

Διότι ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ θὰ πρόπη νὰ λαμβά-

νηται πάντοτε ὑπ' ὄψει ἡ ἀπὴν πραγματικότης καὶ αἱ συνθήκαι τῶν περιοριστικῶν εἰς τὰς σχέσεις μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, ἐφ' ὅσον αὐταὶ διέπονται ὑπὸ τοῦ συστήματος τῆς «συναλληλίας» καὶ συνεργασίας αὐτῶν καὶ ἐφ' ὅσον δὲν θέλομεν ἢ δὲν δυνάμεθα νὰ κηρύξωμεν τὸν χωρισμὸν τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς Πολιτείας. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἐφ' ὅσον ἡ Ἐκκλησία δὲν δύναται ἀποτελεσματικῶς καὶ θετικῶς νὰ προβάλλῃ ἐκάστοτε ἐπὶ τοιούτων «ἐξωτερικῶν» ζητημάτων τὸ ἐαυτῆς veto, ἐπιβάλλεται ἡ διὰ συνεργήσεως καὶ συνεργασίας ἐξασφάλισις ὑπὲρ ἐαυτῆς τοῦ μεγαλυτέρου δυνατοῦ κέρδους. Ἄλλως ἡ Ἐκκλησία, ἐὰν ἐπὶ τοιούτων «ἐγκοσμίων», οὕτως εἰπεῖν, ζητημάτων αὐτῆς, ἀκολουθῇ ἐξωκόσμιον καὶ ἐξωπραγματικὴν πολιτικὴν, κινδυνεύει νὰ εὐρίσκειται πάντοτε ἐκτὸς τῆς πραγματικότητος καὶ νὰ γάνη διαρκῶς ἔδαφος, ἄνευ δὲ οὐδενὸς κέρδους ἡθικοῦ ἢ πνευματικοῦ.

Ἄλλὰ νομίζομεν, ὅτι, διὰ τῶν ἐπὶ μίαν τριετίαν καταβληθεισῶν προσπαθειῶν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς συνεργήσεως, τὸ μὲν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας ὑλικὸν κέρδος ὑπῆρξε τὸ δυνατόν μέγα, τὸ δὲ ὑπὲρ αὐτῆς ἡθικὸν ὄφελος μέγιστον. Καὶ τὸ μὲν ὑλικὸν κέρδος ὑπῆρξε τοῦτο, ὅτι πρῶτον, ὡς εἶπομεν, κατωχυρώθη συνταγματικῶς ἡ ἐκκλησιαστικὴ περιουσία, καὶ

2ον) Ὑπεγράφη ἡ μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἀναγγελθεῖσα σύμβασις. Διὰ τῆς συμβάσεως ταύτης, κατόπιν ὀκταμήνων ἀρτύτων προσπαθειῶν, ἀλληπαλλήλων συσκέψεων καὶ συνεννοήσεων μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, παρεχωρήθησαν ὑπὸ τῆς πρώτης πρὸς τὴν δευτέραν τὰ τέσσαρα μὲν πέμπτα τῆς

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισήγησις τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου ἐπὶ τῆς περὶ τῆς ἔκκλησ. περιουσίας συμβάσεως Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας.—**Τῆς Διευθύνσεως**, « Ὑπὸ τὴν σκέτην σου ».—**Πρεσβυτ. Ἰωάν. Σπ. Ράμφου**, Οἱ ἅγιοι Γεωργίους, Προτάσιος, Ναζαρίους καὶ Κέλσιος.— Ἡ ἔκκλησιαστικὴ ἡμῶν μουσικὴ (ἐπιτομὴ μελέτης **Μητροπολ. Αἰδοικίας Μαξίμου**).—**Εὐαγγ. Δ. Θεοδώρου**, Χριστιανισμὸς καὶ νεώτερα μουσικὴ.—**Κωνστ. Νικ. Παπαδάκη**, Ἡ ἀκριβοῦς θεοὺς τοῦ ἡμερολογιακοῦ καὶ παλαιοημερολογιακοῦ ζητήματος.—**Ἀρχιμ. Φρουμεντίου Νασιού**, Προσπνευματικὴ ἱερά πορεία εἰς Τήρον.—**Οἶκον. Γεωργ. Ἀ. Ρήγα**, Ζητήματα Τυακοῦ: α) Ἄνο καινοφανῆ Κοινωνικά, β) Ἡ Ἐνάτη Ὥρα τοῦ Σαββάτου τῆς Διακαιησίμου καὶ τῆς ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα.—**Ἀρχιμ. Τιμοθέου Παπουτσάκη**, Ἡ ἔκκλησιαστικὴ ἐκπαίδευσις ἐν Γαλλίᾳ.—**Ἀρχιμ. Μελετίου Καραμπίνη**, Ἡ σημερινὴ κατάστασις τοῦ Προτεσταντισμοῦ ἐν Γαλλίᾳ (α').—**Σοφοκλ. Δ. Δώλη**, Νέα Ἀγγλικανικὴ ἔκκλησιαστικὴ κινήσις.—**Μητροπολ. Θνατείρων Ἀθηναγόρου**, Ἀνακοίνωσις εἰς τὸ ἐν Lund Παγκόσμιον Συνέδριον.— Νέαι θεωρεῖαι τῶν ξένων Ἐκκλησιῶν.—**Παρατηρήσεων Στήλη**: Τὸ ἐν Lund Συνέδριον. Τηλοφία. Οἱ παράγοντες τοῦ ἀδιεξόδου. Σαβοναρόλας. Σαβοναρόλας καὶ Μάξιμος ὁ Γραικός.—**Χρονικά**.—**Βιβλιοκρισία**.—**Βιβλιογραφία**.

κοιθίσεως ὡς ἀπαλλοτριότηας αὐτῆς περιουσίας, ἀλλ' ἐπὶ ἀναλόγῳ τιμῆματι εἰς χοῖμα καὶ εἰς ἀστικά κτήματα, ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν καὶ εἰς ἄλλας πόλεις. Οὗτω δὲν ἀπομένει πλέον ἢ ἡ ἐκδοσις τοῦ κυρωτικοῦ τῆς συμβάσεως Διατάγματος, καὶ ἡ Ἐκκλησία καθίσταται κυρία τῆς περιουσίας ἐκείνης, τὴν ὅποιαν ἔλαβεν ἔναντι τῶν ἀγοραίων κτημάτων, τὰ ὅποια παρεχώρησεν εἰς τὴν Πολιτείαν πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν ἀκτημόνων. Καὶ τοῦτο μὲν εἶναι τὸ ὕλικόν ὄφελος, ἀλλὰ πολὺ μεγαλύτερον εἶναι:

3ον) Τὸ ἠθικὸν κέρδος, τὸ ὁποῖον ἀπεκόμισεν ἡ Ἐκκλησία ἐκ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, τὸ μὲν ἔναντι τῆς Πολιτείας, τὸ δὲ ἔναντι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Εἶναι γνωστὸς ὁ τρόπος καὶ αἱ μέθοδοι, τὰς ὁποίας ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς συστάσεώς της ἐφήρμοσεν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας. Ἄπαξ καὶ δις καὶ πολλάκις προέβη εἰς διαλύσεις Μονῶν καὶ ρευστοποιήσεις μοναστηριακῆς περιουσίας καὶ ἀνθαιρέτους καταπατήσεις καὶ ἀρπαγὰς ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων, χωρὶς νὰ αἰσθανθῆ τὴν ἀνάγκην νὰ ἐρωτήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ νὰ συνεννοηθῆ μετ' αὐτῆς. Ἐν τούτοις, κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην περίπτωσιν δὲν ἐπράξε τοιοῦτό τι. Ἀλλὰ διὰ πρώτην φοράν ἡ Πολιτεία ἀπέστη τῶν παλαιῶν αὐτῆς μεθόδων καὶ διεπραγματεύθη ἐπὶ μίαν τριετίαν μετὰ τῆς Ἐκκλησίας, χωρὶς νὰ τῆς ἀποσπάσῃ οὐδ' ἓνα πῆχυν γῆς ἄνευ συνεννόησεως καὶ συγκαταθέσεώς της, καὶ τοῦτο εἰς μίαν ἐποχὴν, καθ' ἣν οἱ πνέοντες κοινωνικοὶ ἀνεμοὶ δὲν εἶναι οὐροὶ πρὸς τὸ σκάφος τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης τὸ ἠθικὸν κέρδος τῆς Ἐκκλησίας ἔναντι τῆς Πολιτείας εἶναι μέγα. Ἡ Ἐκκλησία λαμβάνει τὴν ἐμπρόπευσαν αὐτῆς θεοὺς εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἔθνους, τὴν θέοιν, τὴν ὅποιαν εἶχε πάντοτε μέχρι τῆς συστάσεως τοῦ νέου Βασιλείου, καὶ ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τῆς Πολιτείας ἡ δύναμις καὶ ἡ ὄντοτης αὐτῆς ὡς πνευματικῆς ἐξουσίας καὶ διοικητι-

κῆς ὁργανώσεως, ἐχούσης ἀναφαίρετα δικαιώματα ἐντὸς τῆς κρατικῆς ὁργανώσεως καὶ ὑψίστην ἀποστολὴν ἐντὸς τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως τοῦ ἔθνους.

Ἄλλ' ὡσαύτως μέγα εἶναι τὸ ἠθικὸν κέρδος, τὸ ὁποῖον ἀποκομίζει ἡ Ἐκκλησία ἐκ τῆς παραχωρήσεως ταύτης μέρους τῆς κτηματικῆς περιουσίας της, ἔναντι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἡδὴ ὁ ΤΥΠΟΣ, σχολιάζων τὴν ὑπογραφείσαν Σύμβασιν, ἐξάγει δεόντως τὴν σημασίαν αὐτῆς ἀπὸ κοινωνικῆς πλευρᾶς. Δὲν πρόκειται βεβαίως νὰ λυθῆ τὸ πρόβλημα τῆς ἀποκαταστάσεως ὄλων τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀκτημόνων διὰ τῆς γενομένης ἐκκλησιαστικῆς ταύτης παραχωρήσεως, ἀλλ' ἔχει μεγίστην σημασίαν τὸ γεγονός, ὅτι ἀπὸ μιᾶς τοιείας ἡ Ἐκκλησία δηλοῖ ἐπισήμως καὶ διακηρῶσει εἰς πᾶσαν περίστασιν, ὅπερ πραγματοποιεῖ ἐν τέλει διὰ τῆς ὑπογραφείσης Συμβάσεως, ὅτι παραχωρεῖ δηλαδή ἐκ τῶν ὑπολειμμάτων αὐτῆς ὅσα εἶναι δυνατόν, πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν ἀκτημόνων. Διὰ τῆς τοιαύτης πράξεώς της ἡ Ἐκκλησία ἀποδεικνύει, ὅτι ἀγαπᾷ καὶ διαφέρειται ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅστις ἀποτελεῖ τὸ ποίμνιόν της, ὅτι κατανοεῖ τὰ κοινωνικὰ προβλήματα τῆς ἐποχῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ ζῶμεν, καὶ συντελεῖ τὸ καθ' ἑαυτὴν πρὸς ἐπίλυσιν αὐτῶν, ὅτι, τέλος, διατηρεῖ ἀκραιφνῆ τὸν χαρακτῆρα αὐτῆς, ὅστις εἶναι νὰ συγκακουχῆται ἢ νὰ συνδοξάζηται μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἡ ἐναντία στάσις τῆς Ἐκκλησίας θὰ ἀπετέλει πρόκλησιν κατὰ τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης καὶ ἀποβολῆν τοῦ ἑλληνικοῦ-ἑθνικοῦ αὐτῆς χαρακτῆρος. Δίκαιον ὁμως εἶναι, ἐξαιρομένων τῶν ὕλικῶν καὶ ἠθικῶν τούτων ὄφελιμάτων τῆς Ἐκκλησίας, νὰ ἐξαοδηθῇ:

4ον) Ἡ συμβολὴ τῶν προσώπων, τὰ ὁποία συνετέλεσαν ἐκ τῶν πρώτων πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ ἐπιτεύγματος τούτου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Καὶ διὰ μὲν τὸ πρῶτον μέρος τῆς ὑποθέσεως, διὰ τὴν συνταγματικὴν δηλαδή κατοχύρωσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, ἐργάσθησαν ἀόκνως οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται Λαρίσης κ. Δωρόθεος καὶ Κορινθίας κ. Προκόπιος, ἔχοντες τὴν πολῦτιμον νομικὴν ἐπιχοροίαν τοῦ Καθηγητοῦ καὶ τ. Ὑπουργοῦ κ. Κωνσταντίνου Τσάτσου. Διὰ δὲ τὸ δεύτερον μέρος, διὰ τὴν κατάστροφον τῶν ὄρων τῆς Συμβάσεως, διὰ τὸν καθορισμὸν τῶν ἐκχωρητέων κτημάτων, διὰ τὴν ἐπιτόπον, ἀκόμη, μετάβασιν πρὸς διαπίστωσιν καὶ διακοίβωσιν ἀμφισβητούμενων ἐνίοτε σημείων, ἐκοπίασαν περισσότερο οἱ τε Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται Λαρίσης κ. Δωρόθεος καὶ Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος καὶ οἱ κ. κ. Κων. Τσάτσος καὶ ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν κ. Θ. Μερτικόπουλος.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ὅπως ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ ἐξαοδηθῆ ἡ συμβολὴ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομου καὶ τοῦ κ. Θεοδώρου Μερτικοπούλου. Ἡμεῖς μὲν καὶ ὁ Οἰκονομικὸς Ἐπίτροπος Σεβ. Μητροπολίτης Λαρίσης κ. Δωρόθεος, ὡς ἐκ τῆς μονίμου παραμονῆς ἡμῶν ἐν Ἀθήναις, παρηκολουθοῦμεν βεβαίως τὸ ζήτημα, ἀλλ' ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μεσσηνίας ἐγκατέλειπεν ὄντως ἐπὶ

“ΥΠΟ ΤΗΝ ΣΚΕΠΗΝ ΣΟΥ,,

Ἡ Ἐκκλησία σήμερον, τῇ πρώτῃ τοῦ Ὀκτωβρίου, τὴν ἀνάμνησιν ποιεῖται τοῦ ἐπὶ Λέοντος τοῦ σοφοῦ δράματος τοῦ ἁγ. Ἀνδρέου τοῦ κατὰ Χριστὸν σαλοῦ ἐν τῷ φυλάσσοντι τὴν περικλείουσαν τὰ ἱερά τῆς Θεομήτορος ἄμφια σορὸν ἐπωνύμῳ αὐτῆς ναῶ τῶν Βλαχερνῶν. Παννυχίου δηλονότι ἀγρυπνίας ἐν αὐτῷ τελουμένης, ὃ τε ἅγιος Ἀνδρέας καὶ ὁ συμπαρὼν μαθητὴς αὐτοῦ Ἐπιφάνιος εἶδον τῇ δ' ὥρᾳ τῆς νυκτὸς τὴν Παναγίαν περιστοιχιζομένην ὑπὸ χοροῦ προφητῶν, ἀποστόλων καὶ ἀγγέλων καὶ ἐφαπλοῦσαν τὸ μεγαλοπρεπὲς αὐτῆς μαφόριον ἐπὶ τοὺς χριστιανοὺς εἰς σκέπην αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἐπαπειλούντων κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας κινδύνων.

ὀκτάμηρον τὴν ἑαυτοῦ Ἐπαρχίαν καὶ δὲν ἐφείσθη κόπων νυχθημέρων καὶ παρηκολούθησε, τρέχων πανταχοῦ, εἰς ὅλας τὰς λεπτομερείας αὐτοῦ τὸ ζήτημα. Ἄλλ' ἐκ παραλλήλου ἐξόχως ἐβοήθησεν εἰς τὴν ὑπόθεσιν ἡμῶν ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν κ. Θεόδωρος Μερτικόπουλος, ἐμπνεόμενος ὑπὸ τῆς βαθείας αὐτοῦ εὐσεβείας καὶ μεγάλης ἀγάπης πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἄνευ τοῦ κ. Θ. Μερτικοπούλου ὁμολογουμένως δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐξασφαλίσῃ τὰ ὅσα ἔλαβεν ἡ Ἐκκλησία ἐκ μέρους τῆς Πολιτείας ἀντὶ τῶν ὁσων παρεχώρησεν εἰς αὐτήν. Διὰ ταῦτα προτείνω, ὡς δίκαιον κατὰ πάντα, πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, ὅπως πρὸς τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας Κορινθίας κ. Προκόπιον καὶ Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομον, καθὼς καὶ πρὸς τοὺς κ.κ. Θ. Μερτικόπουλον καὶ Κων. Τσάτσον ἐκφρασθῇ ἡ εὐαρέσκεια τῆς Ἐκκλησίας.

Τέλος, ὡς ἐν ἐπιλόγῳ, κρίνομεν σκόπιμον, ὅπως καὶ πάλιν τονίσωμεν τὴν ἀνάγκην τῆς ἀξιοποιήσεως καὶ ἐκμεταλλεύσεως τῆς ὑπολειφθείσης εἰς τὴν Ἐκκλησίαν περιουσίας. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει ἠθικὴν υποχρέωσιν πρὸς τοῦτο. Ἐὰν ἡ περιουσία αὕτη παραμείνῃ νεκρά, δυνάμεθα νὰ εἰμεθα ἀπὸ τοῦδε βέβαιοι, ὅτι καὶ αὕτη ἐν τέλει, μεθ' ὅσας κατοχυρώσεις, δὲν θὰ διαφύγῃ τὴν ἀπαλλοτριώσιν, δι' οἷονδήποτε τρόπον. Κατὰ τὰ διάφορα στάδια τῶν συζητήσεων μετὰ τῆς Πολιτείας καὶ κυρίως κατὰ τὸν καθορισμὸν τῶν παραχωρητέων ἐπιτάσεων ἐδόθη εὐκαιρία νὰ διαπιστώσωμεν τὸ λυπηρότατον τοῦτο διὰ τὰς ἀρμοδίας ἐκκλησιαστικὰς ὑπηρεσίας γεγονὸς, ὅτι δὲν ὑπῆρχον πίνακες τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων καὶ δὲν ἐγνωρίζομεν τί, ἐπὶ τέλους, ἔχει ἢ δὲν ἔχει ἡ Ἐκκλησία. Νομίζομεν λοιπόν, ὅτι, ἐὰν ἡ ὑπογραφείσα σύμβασις πρέπῃ νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ εὐτυχὲς τέρας τῶν προσπαθειῶν ἡμῶν, αὕτη ἀποτελεῖ συγχρόνως τὴν ἀρχὴν νέων προσπαθειῶν καὶ κόπων πρὸς ἐπιστημονικὴν ἀξιοποίησιν καὶ ἐκμετάλλευσιν τῆς ὑπολειφθείσης εἰς τὴν Ἐκκλησίαν περιουσίας.

Τὸ θαυμαστὸν τοῦτο γεγονὸς ἀναφέρεται ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἁγ. Ἀνδρέου, τῷ γραφέντι ὑπὸ τοῦ πρεσβυτέρου τοῦ ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας Νικηφόρου, γνωρίσαντος τὸν Ἀνδρέαν προσωπικῶς — ὡς εἰς μάλιστα τῶν πρὸς αὐτὸν ἐγγυτέρων — καὶ ρητῶς δηλοῦντος ὅτι «ταῦτα γεγράφηκα μεμαθηκῶς παρὰ τοῦ μακαρίου Ἀνδρέου».

Κατὰ τὴν ἀφήγησιν ταύτην, ὁ Ἀνδρέας καὶ ὁ Ἐπιφάνιος εἶδον κατὰ τὴν ὀλονύκτιον ἀγρυπνίαν μεγαλοπρεπῆ γυναῖκα βαίνουσαν ἀπὸ τῆς ὥραιας πύλης, μετὰ φοβερᾶς ἀκολουθίας («ὀψικίου») ἐξ ἁγίων λευχειμογούντων καὶ ψαλλόντων ἱεροὺς ὕμνους, καὶ ὑποβασταζομένην ὑπὸ τοῦ ἁγ. Προδρόμου. Ἡ γυνή, κλίνας τὰ γόνατα, ἐπὶ μακρὸν προσηυχῆθη μετὰ δακρύων, προβάσα δ' εἶτα πρὸς τὸ θυσιαστήριον προσηυχῆθη ὑπὲρ τοῦ περιεστῶτος λαοῦ, ἀποβαλοῦσα δὲ κατόπιν, τὸ, ὅπερ ἐπὶ κεφαλῆς ἔφερον ἀπαστράπτον μέγα καὶ φοβερὸν «μαφόριον», ἤπλωσεν αὐτὸ ὡς Σκέπην ἐπὶ τοῦ λαοῦ· μεθ' ὃ λαβοῦσα αὐτὸ μεθ' ἑαυτῆς ἀπεχώρησε.

Ὁ λαὸς τῆς Βασιλευούσης, περίτρομος ἐκ τῆς ἀπειλῆς τῶν ἀγαρηνῶν καὶ ἐκ τοῦ χαροποιῦ συμβάντος ἀντλήσας θάρρος καὶ σωτηρίας ἐλπίδα, ὅταν ἀπηλλάγη ἐκ τοῦ κινδύνου διὰ τῆς προστασίας ταύτης τῆς Θεοτόκου, ἐώρτασε τὴν ἐπ' αὐτὸν σωτηριωδῶς ἐφαπλωθεῖσαν ἱερὰν Σκέπην, ἔκτοτε δ' ἐθεσπίσθη τὸ γεγονὸς ὡς μία τῶν θεομητορικῶν ἐορτῶν ἐπ' εὐχαριστία μὲν τῇ Προστάτιδι τῶν πιστῶν διὰ τὴν ὑπὸ τὴν τιμίαν Σκέπην λύτρωσιν ἀπὸ τῶν ἐπαπειλούντων δεινῶν, εἰς ἐπὶ κλησιν δὲ τῆς ἀπὸ τοῦ ἀπροσμάχητου αὐτῆς κράτους βοήθειας ἐν καιροῖς μεγάλων συμφορῶν, κακώσεων καὶ κινδύνων, τὰς προσβολὰς τῶν ὁποίων ἀδυνατοῦμεν νὰ ὑπομείνωμεν δι' ἰδίων δυνάμεων.

Δὲν ἐδόθη παρ' ἡμῶν ἡ προσήκουσα προσοχὴ εἰς τὴν ἐορτὴν τῆς ἁγίας Σκέπης. Ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ βίου τοῦ ἁγ. Ἀνδρέου ἐθεσπίσθη αὕτη, ἀσχέτως δὲ καὶ πρὸς τὴν μεγάλην θεολογικὴν σημασίαν τοῦ βίου τούτου, ἡ ἐορτὴ τῆς Σκέπης οὐ μόνον εἶνε ἰσοστάσιος πρὸς τὰς ἄλλας θεομητορικὰς ἐορτὰς τῶν λοιπῶν θεομητορικῶν ἀμφίων, ἀλλὰ καὶ παρουσιάζει τοῦτο τὸ ἰδιάζον, ὅτι συνδέεται πρὸς τὰς περιπτώσεις τῆς κορυ-

φώσεως τῆς ἀγωνίας τοῦ ὀρθοδόξου ἑλληνικοῦ λαοῦ κατὰ τὰς κρίσεις τῆς ζωῆς του στιγμᾶς, ὑπὸ τὴν ἀπειλὴν τῶν ὁποίων αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην τῆς προσφυγῆς εἰς τὴν βοήθειαν τῆς Θεομήτορος. «Ὅθεν ἐδόθη ἡμῖν τοῦ φυγεῖν ἀπ' αὐτῶν ἢ Σκέπη, δι' ἧς ὡς διὰ θυροῦ φυλαττόμεθα ἐκ τῶν βελῶν ἀβλαβεῖς» — λέγει τὸ ἱερὸν ᾠσμα —.

Ἄλλ' ἡμεῖς ἤδη ἔχομεν λίαν πρόσφατον λόγον προσφυγῆς πρὸς τὴν Παναγίαν διὰ τὸν ἐπιχειρημασθέντα ἐφ' ἡμῶν κίνδυνον τῆς καθ' ἡμῶν ἐπιδρομῆς τῶν ἀλλοφύλων μᾶς μεγάλης δυνάμεως, ἐπιβουλευθείσης τὴν ἀκεραϊότητα τῆς πατρίδος καὶ τὴν ἐθνικὴν μας ἐλευθερίαν. Ἡ περίπτωσις δ' αὕτη ἐσημειώθη κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς Σκέπης Ὀκτώβριον μῆνα, τὴν 28ην τοῦ ὁποίου τὸ ἔθνος πανηγυρίζει τὸ ἱστορικὸν ΟΧΙ, τὴν νικηφόρον ἔκβασιν τοῦ ὁποίου συνορτάζει σύμπαν τὸ ἑλληνικὸν ὡς μεγάλην ἐθνικὴν ἑορτήν, καθ' ἣν ἡ ἑλληνικὴ συνείδησις γεραίρει τὴν κατατρόπωσιν τοῦ ἰσχυροτάτου ἐχθροῦ ὡς μεγαλοφυγίαν τῆς ὑπερμάχου Στρατηγοῦ, περισκεπασίας τὰς ἑλληνικὰς στρατιάς καὶ περισσώσεως αὐτὰς ἀσινεῖς ἀπὸ τῶν ἐχθρικών προσβολῶν.

Ἐφ' ὅσον, λοιπόν, κατὰ τὴν ἐθνικὴν ταύτην ἑορτὴν ἐπὶ τῇ λυτρώσει τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἀναγράφει εἰς τὴν ὑπέρομαχον αὐτοῦ Παναγίαν, θὰ ἦτο εὐκτέον ἢ τῇ 1ῃ τοῦ Ὀκτωβρίου ἑορτὴ τῆς ἱεράς Σκέπης τῆς νὰ μετατεθῇ εἰς τὴν 28ην τοῦ αὐτοῦ, ἵνα ὁ ἐθνικὸς πανηγυρισμὸς τοῦ ΟΧΙ προσλαμβάνῃ ἐντονώτερον καὶ τόν, ὃν πράγματι κέκτηται, θρησκευτικὸν χαρακτήρα.

* Ἴνα κηρύττῃ τις ὀρθῶς τὸν Χριστόν, πρέπει νὰ τὸν ἔχη ἐντός του.

*

* Ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ κλίμαξ, διὰ τῆς ὁποίας ἀνερχόμεθα εἰς τὸν οὐρανόν.

*

* Ἡ ἀπώλεια τῆς αἰωνίου ματαριότητος εἶναι ἡ μεγαλύτερα ἀπὸ ὅλας τὰς ἀπωλείας.

*

* Ἄν εἶσαι ἀμαρτωλὸς, πρέπει νὰ πηγαίνῃς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, διὰ νὰ λάβῃς τὴν ἄφεσιν τῶν ἀμαρτιῶν σου. Ἄν δὲ δὲν εἶσαι, πρέπει πάλιν νὰ πηγαίνῃς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, διὰ νὰ μὴ γείνης ἀμαρτωλὸς.

*

* Ὅστις θέλει νὰ ἔχη ἐν τῇ καρδίᾳ του τὸν κόσμον, πάντως δὲν ἔχει ἐν αὐτῇ τὸν Θεόν.

*

* Ὅτι περισσὸν ἔχουν οἱ πλούσιοι ἀνῆκει εἰς τοὺς πτωχοὺς.

ΑΓΙΟΛΟΓΙΚΑ

ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ, ΠΡΟΤΑΣΙΟΣ ΝΑΖΑΡΙΟΣ ΚΑΙ ΚΕΛΣΙΟΣ

[14 Ὀκτωβρίου]

Περὶ τῶν ἁγίων τούτων, οἵτινες ἐμαρτύρησαν ἐν Μεδιολάνοις ἐπὶ Νέρωνος, κατὰ τὴν παράδοσιν, δημοσιεύονται δύο χωριστὰ πραγματεῖαι εἰς τὰ Acta Sanctorum¹.

Ἐν τῇ πραγματεῖᾳ περὶ τῶν ἁγ. Γερβασίου² καὶ Προτασίου, ἀνεξαρτήτως τῆς ἀποδιδιομένης εἰς τὸν ἁγ. Ἀμβρόσιον Μεδιολάνων ἐπιστολῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης περὶ ἀνακαλύψεως τῶν ἱ. λειψάνων τῶν μαρτύρων τούτων, τὸ γεγονός τῆς εὐρέσεως ταύτης ἀποδεικνύεται ἀναντιρρήτως δι' ἄλλου ἔργου τοῦ ἱ. Ἀμβροσίου: τῆς ἐπιστολῆς πρὸς τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ Μαρκελλίαν, κόρην ἀφιερωμένην εἰς τὸν Θεὸν καὶ ζῶσαν ἐν Ρώμῃ³.

Περιγράφων ὁ ἁγ. Ἀμβρόσιος ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ τὰ περιστατικὰ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν ἱ. λειψάνων τῶν ἁγ. Γερβασίου καὶ Προτασίου, ὁμιλεῖ περὶ διαπισθῆσεως αὐτοῦ διὰ τὴν εὐρεσιν τοῦ τάφου των. «Γνώριζε, γράφει, ἔτι ἀνεύρομεν μάρτυρας. Καθ' ὃν χρόνον ἐτέλου τὰ ἐγκαίνια μιᾶς βασιλικῆς, πολλοὶ τῶν πιστῶν μὲ διέκοψαν καὶ μοι εἶπον: Ἐγκαίνιασθε ταύτην καθ' ὃν τρόπον ἐγένετο ὁ ἐγκαίνισμος τῆς βασιλικῆς τῶν ἁγ. Ἀποστόλων παρὰ τὴν Ῥωμαϊκὴν Πύλῃν. Ἀπήνητσα: Θὰ πράξω τοῦτο, ἐὰν ἀνεύρω λείψανα μαρτύρων». Ἀκολούθως ὁ ἱ. πατὴρ διέταξε νὰ γείνη ἀνασκαφὴ ἐν τῇ βασιλικῇ τῶν ἁγ. Νάθωρος καὶ Φήλικος, ὅπου ὑπῆρχεν ὁ τάφος των. Συνεχίζων τὴν περιγραφὴν τῆς ἀνακαλύψεως τῶν ἱ. λειψάνων τῶν ἁγ. Γερβασίου καὶ Προτασίου ὁ ἁγ. Ἀμβρόσιος λέγει, ἔτι ἀμφοτέροι οἱ μάρτυρες ἦσαν ἀσυνήθως ὑψηλοὶ τὸ ἀνάστημα, ἔτι τὰ ὄστα αὐτῶν ἦσαν ἐντελῶς ἀκέραια μετὰ πολλοῦ αἵματος, ἔτι κατὰ τὴν νύκτα ἀνεκομίσθησαν εἰς τὴν βασιλικὴν τοῦ Φαύστου, ἔτι κατὰ τὴν διαδρομὴν δι' αὐτῶν ἵαθη τυφλὸς καὶ ἔτι τὸ πλῆθος τῶν πιστῶν διὰ παννυχίδος ἐώρτασε τὴν εὐρεσιν.

Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης τοῦ ἱ. Ἀμβροσίου γνωρίζομεν, ἔτι ἡ εὐρεσις τῶν ἱ. λειψάνων τῶν μαρτύρων Γερβασίου καὶ Προτασίου ἐγένετο κατὰ τὸν Ἰούνιον (19) τοῦ 386.

Καὶ ἄλλος ἱερὸς πατήρ, ὁ Αὐγουστίνος, εἰς τὰς

1. Jun. τ. III, 817-46 καὶ Jul. τ. VI, 503-31. Ἡ μνήμη καὶ τῶν τριῶν ἁγίων ἀγεται ὑπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας τῇ 14 Ὀκτ. (Synax. Eccl. CP. σ. 137), ὑπὸ ἐνφ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἑορτάζονται καχωρισμένως: οἱ μὲν ἁγ. Γερβάσιος καὶ Προτάσιος τῇ 19 Ἰουνίου, οἱ δὲ Ναζάριος καὶ Κέλσιος τῇ 28 Ἰουλίου. (Propylaeum ad Acta SS. Decembris, Martyrol. Rom. σ. 245 καὶ 310).

2. Ἐν τῇ ρωμαϊκῇ ἀγιολογίᾳ ἀναφέρονται καὶ ἄλλοι ὁμώνυμοι ἅγιοι: α' Γερβάσιος μάρτυς τοῦ β' αἰ. (1 Μαρτίου), β' Γερβάσιος μάρτυς τοῦ δ' αἰ., καταγόμενος ἐκ Chalons-Sur-Saône (6 Ἰουλ.), γ' Γερβάσιος ἐπίσκοπος Μπαρι, παραστῆς ἐν τῇ συνόδῳ τῆς Σαρδικῆς τῇ 347 καὶ δ' Γερβάσιος ἐπίσκοπος Ταρέντου (659).

3. Migne P. L. τ. 16, 1019 ἐξ.

Ἐξομολογήσεις του⁴ ὁμιλεῖ περὶ τῆς εὐρέσεως τῶν ἱ. λειψάνων τῶν δύο μαρτύρων τούτων συνεπιὰ ἀποκαλύψεως εἰς τὸν ἅγ. Ἀμβρόσιον, ὡς καὶ περὶ τῶν γενομένων δι' αὐτῶν θαυμάτων καὶ εἰδικῶς περὶ τῆς ἰάσεως τυφλοῦ. Τὸ πρᾶγμα ἐγένετο ἐν ἔτος πρὸ τοῦ βαπτίσματος τοῦ ἱ. Αὐγουστίνου. Οὗτος, γενόμενος ἔπειτα ἐπίσκοπος, εἰς λόγον του πανηγυρικῶν πρὸς τὸ ποιμνιον τῆς Ἰταλίας κατὰ τὴν μνήμην τῶν μαρτύρων τούτων λέγει ὅτι, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνακαλύψεως τῶν ἱ. λειψάνων εὐρεθεῖς ἐν Μεδιολάνοις, ὁ ἴδιος ἐγένετο μάρτυς τῶν θαυμάτων αὐτῶν καὶ τῆς ἰάσεως τοῦ τυφλοῦ⁵· εἰς δὲ τὸ σύγγραμμά του De civitate Dei ὁμιλῶν σχετικῶς λέγει, ὅτι κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐκεῖ ἦτο καὶ ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ὅτι τὰ θαύματα ἐγένοντο ἐπὶ παρουσίᾳ ἀναριθμήτου λαοῦ.

Τὰ αὐτὰ μαρτυρεῖ, ζωηρῶς περιγράφων τὰ τῆς εὐρέσεως, καὶ ὁ διάκονος Παυλῖνος ἐν τῇ βίῳ τοῦ ἅγ. Ἀμβροσίου, τὸν ὁποῖον ἔγραψε τῇ 411. «Ἐτι δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, γράφει, οἱ ἅγιοι μάρτυρες Προτάσιος καὶ Γερβάσιος τῷ ἱερεὶ τούτῳ ἐκυτοῦς ἐφανέρωσαν· ἦσαν γὰρ ἐν τῇ βασιλικῇ ἐκκλησίᾳ κατακείμενοι, ἐν ἧ κείνται τὰ σώματα Νάθωρος καὶ Φήλικος τῶν μαρτύρων. Ἄλλ' οἱ μὲν ἅγιοι Νάθωρ καὶ Φήλιξ συνεχεῖς ἰκέτας εἶχον προσφεύγοντας αὐτοῖς, Προτάσιος δὲ καὶ Γερβάσιος τῶν μαρτύρων ὡς τὰ ὀνόματα καὶ ἡ ταφή ἠγγόητο ἐπὶ τοσοῦτον, ὡς ἐπάνω τοῦ μνημείου αὐτῶν βαδίζειν πάντας τοὺς ἐθέλοντας ἐπὶ τοὺς καγκέλους ἐλθεῖν, δι' ὧν Νάθωρος καὶ Φήλικος τῶν μαρτύρων ὁ τάφος περιεπέφρακτο. Ὅπηνίκα δὲ τὰ τούτων τῶν ἁγίων ἐπήρτο σώματα καὶ ἐπ' ὀχλήματος κατετέθη, πολλαὶ νόσων ἰάσεις ἐγένοντο. Καὶ τυφλὸς δὲ τις Σεθῆρος ὀνόματι, ὃς ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ Ἀμβροσιανῇ βασιλικῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν ἧ τὰ τῶν ἁγίων μετακεκόμεναι σώματα, μετ' εὐλαθείας προσκαρτερεῖ, ἐπειδὴ τῆς τῶν ἁγίων ἐσθήτος προσήψατο εὐθέως ἀνέβλεψεν. Πολλὰ δὲ σώματα ἐξ ἀκαθάρτων πνευμάτων συνεχόμενα θεράπευται, καὶ μετὰ τὴν ἴασιν χαίροντες οἴκαδε ἐπανήσασα»⁶.

4. *Austgu. Confess. libr. 9, cap. 7.*

5. *Migne P. L. t. 38, 1299.*

6. Βίος τοῦ ἅγ. Ἀμβροσίου (ἐν ἑλλ.ν. μεταφράσει) παρὰ Ἀθ. Παπαδ. Κεραμεῖ, Ἀνάλεκτα Ἱερου. Σταχυολογίας, Α' σ. 42 ἐξ.

Τὸ ζήτημα τοῦτο τῆς εὐρέσεως τῶν ἱ. λειψάνων τῶν ἅγ. Γερβάσιου καὶ Προτάσιου καὶ τῶν δι' αὐτῶν ἰάσεων τῶν δαιμονιζομένων καὶ τοῦ τυφλοῦ Σεθῆρου προὐκάλεσεν εὐρυτάτας συζητήσεις μεταξὺ τῶν ἐρευνητῶν, διότι τινὲς ἠμφεσβήτησαν τὴν ἀξιοπιστίαν τῶν περὶ αὐτῶν ἀφηγήσεων. Ἡ εὐρεσις τῶν ἱ. λειψάνων, ὑποστηρίζουν οἱ ἀρνηταὶ τῆς, ἐπενοήθη τῇ 386 εἰς μίαν στιγμὴν κρίσεως τῆς ὀρθοδοξίας ἐν Μεδιολάνοις, ὅτε ἡ αὐτοκράτειρα Ἰουστίνα, χήρα τοῦ Οὐαλεντίνου α' καὶ μητὴρ τοῦ νεαροῦ Οὐαλεντινιανοῦ, ἀσπασθεῖσα τὸν ἀρειανισμόν, προσεπάθει νὰ ἀποκτήσῃ ἕνα τῶν γῶν τῶν Μεδιολάνων πρὸς χρῆσιν τῶν ἀρειανῶν, ἀπητείτο δὲ βοήθεια πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ὀρθοδόξων κατὰ τῆς αὐτοκρατείας, ἣτις ὑποὐλως ἐνήργει καὶ διὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ ἅγ. Ἀμβροσίου ἐκ τῆς ἑδρας του⁷.

Ἀνακρίνων τὰς γνώμας ταύτας ὁ διαπρεπὴς ἀγιολόγος Hip. Delehaye χαρακτηρίζει ὡς ὑπερβολὰς ὀρθῶς παρατηρῶν, ὅτι οἱ ἀντιλέγοντες ὤφειλον ν' ἀποδείξουν πῶς ἢ ὑπ' αὐτῶν ἐρμηνεῖα τῶν ἐν Μεδιολάνοις γεγονότων τοῦ 386 συμβιβάζεται πρὸς τὴν εὐθύτητα καὶ τὴν ὑψηλοφροσύνην τοῦ χαρακτήρος τοῦ ἱ. Ἀμβροσίου⁸.

Ὁ βίος τῶν λοιπῶν δύο μαρτύρων Ναζαρίου καὶ Κελσίου, ὁ ἀποδιδόμενος εἰς τὸν Συμεὼν Μεταφράστην⁹, εἶναι ἀρχαιότερος κατὰ τὸ περιεχόμενον, διότι εὐρηται συντετημημένος ἐν τῇ Μαρτυρολογίᾳ τοῦ Adon (θ' αἰ.), στερεῖται ὅμως ἱστορικῆς ἀξίας. Ὁ

F. Savio, μελετήσας τοὺς γνωστοὺς ἑλληνιστὶ καὶ λατινιστὶ διασωθέντας βίους τῶν ἁγίων τούτων, ἀπέδειξεν ὅτι οἱ ἐν αὐτοῖς θρύλοι ὡς ἀρχικὴν πηγὴν εἶχον κείμενον τοῦ δ' αἰῶνος, προσερχόμενον πιθανῶς ἐξ Αἰγύπτου¹⁰.

Περὶ τῆς εὐρέσεως τῶν ἱ. αὐτῶν λειψάνων ὁ αὐτόπτης αὐτῆς βιογράφος τοῦ ἅγ. Ἀμβροσίου διάκονος Παυλῖνος γράφει: «Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ, τοῦ ἁγίου

Τὸ Μαρτύριον τῶν ἁγίων Γερβάσιου, Προτάσιου κλπ. (Τοιχογραφία Μονῆς Μεταμορφώσεως Μ. Μετεώρου 15^τ αἰ.)

7. William Smith and Henry Wace, *A-Dictionary of Christian Biography* τόμ. II, (London 1880) σ. 666-7. Βλ. καὶ ἄρθρον H. Leclercq, Gervais et Protasis, *Dictionnaire d'archéol. chrétienne et de liturgie*, VI, 1232-39.

8. Hip. Delehaye, *Les origines du culte des martyrs*, Bruxelles, 1933, σ. 77.

9. Migne 116, 896 ἐξ.

10. F. Savio, *La leggenda dei santi Nazario e Celso, Ambrosiana*, VII (Milano, 1897), σ. 26-56.

μάρτυρος Ναζαρίου τὸ σῶμα ἐν κήπῳ κείμενον ἔξω τῆς πόλεως ἤρθη καὶ ἐν τῇ τῶν Ἀποστόλων βασιλικῇ ἐκκλησίᾳ, ἢ παρὰ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐστὶ, κατετέθη. Εἶδομεν δὲ ἐν ᾧ ἔκειτο τάφῳ τὸ σῶμα τοῦ μάρτυρος — ὅς τότε πέπονθε μέχρι τῆς σήμερον οὐκ ἴσμεν σαφῶς —, οὕτως δὴ αἷμα νέον ὡς αὐτῇ δοκεῖν ἐκχυθῆναι τῇ ἡμέρᾳ, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἀσεβῶν κεφαλὴν ἐκτιμηθεῖσαν οὕτως ἀκεραίαν καὶ ἀδιάρθορον μετὰ τῶν τῆς κεφαλῆς τριγῶν ἐστὶ τοῦ γενείου, ὡς κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν ἀρθεῖσαν καὶ λελουμένην καὶ συντεθεῖσαν ἐν τῷ τάφῳ.... Τσοῦντος δὲ εὐωδίας ἐπλήσθημεν, ὡς ἀρωμάτων υπερβάλλεσθαι πᾶσαν ἡδύτητα»¹¹. Διηγείται ἀκολούθως ὅτι ἄραντες τὸ σῶμα τοῦ μάρτυρος καὶ ἀποθέσαντες αὐτὸ ἐπὶ φορείου, προσυχηθήσαν πρὸς τὸν μάρτυρα Κέλσιον, ἀποτεθειμένον καὶ τοῦτον ἐν τῷ αὐτῷ κήπῳ. Ἐν ᾧ τόπῳ τοῦ κήπου εὐρέθησαν τὰ ἱ. λείψανα τοῦ μάρτυρος Κελσίου ἀνηγέρθη γὰρ ὑπὸ τοῦ ἁγ. Ἀμβροσίου ἢ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ, ἀνασυνεστήθη δὲ κατὰ τὸν 1' αἰῶνα ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Μεδιολάνων Λαντούλφου, εἶτα δὲ κατὰ τὸν 16' αἰῶνα. Τὸ ἱ. λείψανον τοῦ ἁγ. Κελσίου ἐθεωρήθη καὶ πάλιν τῷ 1776, ὅτε χειρουργὸς ἐξετάσας αὐτὸ ἐγνωμάτευσεν, ὅτι ὁ μάρτυς δὲν ἦτο παῖς, ὡς διηγείτκι ὁ βίος, ἀλλ' ἠλικίας πλέον τῶν εἰκοσι ἐτῶν.

Ἡ εὑρεσις τῶν ἱ. λειψάνων τῶν μαρτύρων Ναζαρίου καὶ Κελσίου ἐγένετο ὑπὸ τοῦ ἁγίου Ἀμβροσίου μετὰ τὸν θάνατον τοῦ αυτοκράτορος Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου, τούτου δὲ θανόντος τῇ 17 Ἰανουαρίου 395, τοῦ δὲ ἱ. Ἀμβροσίου κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 397, ἢ εὑρεσις δέον νὰ ἀναχθῆ εἰς τὸ 395 ἢ τὸ 396. Κατὰ τὸν θρόνον τοῦ Μαρτυρολογίου τοῦ Adon, ἢ μαρτυρικῆ τελευτῆ τῶν ἁγίων τούτων ἐγένετο τῇ 28 Ἰουλίου, κατὰ δὲ τὸ Καλλεδάριον τοῦ Μιλάνου τοῦ 1α' αἰ., ἢ εὑρεσις καὶ ἀνακομιδῆ τῶν ἱ. αὐτῶν λειψάνων τῇ 10 Μαΐου.

Οἱ μάρτυρες Γερβάσιος, Προτάσιος, Ναζάριος, καὶ Κέλσιος κατέστησαν δημοφιλεῖς οὐ μόνον ἐν Ἰταλίᾳ, ἀλλὰ κατ' ἅπασαν τὴν Δύσιν¹² ὅπου καὶ ἰδρύθησαν ναοὶ εἰς τιμὴν των. Ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ πάπα Ἰννοκεντίου α' (401—417) ἰδρύθη γὰρ εἰς τιμὴν τῶν ἁγ. Γερβασίου καὶ Προτασίου, ἐν Νάντη δὲ τοῦ ἁγ. Ναζαρίου. Ἐν ΚΠόλει εἰς τιμὴν τοῦ μάρτυρος τούτου ἀνήγειρε ναὸν Βασίλειος ὁ Μακεδών¹³.

Κανόνα εἰς τοὺς μάρτυρας τούτους ἔγραψεν Ἰωσήφ ὁ Ὑμνογράφος¹⁴.

Πρεσβύτ. ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΠ. ΡΑΜΦΟΣ π.Θ.

11. Ἀθ. Παπαδ. Κεραμέως, ἐνθ' ἄν. σ. 63 ἐξ. Βλ. καὶ Π. Τρεμπέλα, Τάξις καὶ Ἀκολουθία τῶν ἐγκαινίων, «Θεολογία» ΚΓ' (1952) σ. 73.

12. Hip. Delehaye, ἐνθ' ἄν. σ. 337, 351.

13. Μαν. Γ. Γεδεών, Βυζαντ. Ἐορτολόγιον, ΚΠολις, 1899 σ. 177.

14. Μῆναϊον Ὀκτωβρίου (ἔκδ. Βαρθ. Κουτλουμουσιανοῦ) ἐν Βενετίᾳ 1843, σ. 85 ἐξ. Πρβλ. καὶ Κ. Δουκάκη, Μ. Συναξαριστής (Ὀκτωβρίου παράρτημα) σ. 41.

Αἱ κακάὶ σκέψεις εἶναι ὅπως οἱ πεπυρακτωμένοι ἄνθρωποι. Ἄν δὲν τὰς ἀποβάλλωμεν ἀμέσως, κινδυνεύομεν νὰ καώμεν.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΗΜΩΝ ΜΟΥΣΙΚΗ

Ἡ Ἀ.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Ἀθηναγόρας, θεωρῶν δικαίως τὸν μουσικὸν ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ λατρείᾳ παράγοντα ὡς ἓνα ἐκ τῶν σπουδαιότερων συντελεστῶν τῆς ἀναπτύξεως τοῦ θεοκεντικοῦ συναισθηματος καὶ τῆς ἐξυπηρετήσεως τῆς εὐλαβείας τῶν ὀρθοδόξων τέκνων τῆς Ἐκκλησίας, προέτρεψε τὸν ἐκ τῶν ἱεραρχῶν τοῦ θρόνου ἐντροιβέστερον περὶ τὴν ἐκκλησ. μουσικὴν Σεβ. Μητροπολιτὴν Λαοδικείας κ. Μάξιμον ὅπως, μελετήσας τὸ καθ' ὅλου μουσικὸν πρόβλημα ἐξ ἐπόψεως ἱστορικῆς ἅμα καὶ ἐπιστημονικῆς καὶ εἰσηγούμενος τὸ δέον γενέσθαι διὰ τὴν θεραπείαν τῶν παρουσιαζομένων ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ μουσικῇ ἐλλείψεων, ὑποβάλλῃ σχετικῶν ὑπόμνημα εἰς τὴν ἁγίαν καὶ ἱερὰν Σύνοδον, ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως εἰδικῇ συνοδικῇ Ἐπιτροπῇ μετὰ μελέτην αὐτοῦ εἰσηγηθῆ τὰ δέοντα εἰς τὴν Ἱ. Σύνοδον πρὸς λήψιν ἀποφάσεων.

Ἐνεκα τῆς μεγάλης σπουδαιότητος τοῦ θέματος παραθέτομεν ἐφεξῆς ἐν ἐπιτομῇ τὰς κυριώτερας θέσεις τοῦ ἐν τῇ «Ὁρθοδοξίᾳ» τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου δημοσιευθέντος ὑπομνήματος, ἐν ἀγαμογῇ τῆς ἐξελίξεως τοῦ ζητήματος ἐν τῇ Μεγ. Ἐκκλησίᾳ, ἐφ' ὅσον τὸ ἐν λόγῳ ὑπόμνημα ἀποτελεῖ ἄλλῃν εἰσηγήσιν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν προσωπικῶν τοῦ Σεβ. εἰσηγητοῦ ἀντιλήψεων.

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν μουσικὴ, ὡς βυζαντινὴ σήμερον γνωριζομένη, δύναται νὰ ἀναχθῆ κατὰ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν προέλευσιν αὐτῆς εἰς τὴν θύραθεν ἑλληνικὴν μουσικὴν, διότι ὁ πολυσχιδῆς ἑλληνικὸς πολιτισμὸς, ὃ τε κλασσικὸς καὶ ὁ μετέπειτα ὡς ἑλληνιστικὸν ρεῦμα εὐρύτατα ἀκτινοβολήσας, ἀσφαλῶς ἔθεσε τὴν σφραγίδα του καὶ εἰς πάσας τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ νεοφανοῦς χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, μάλιστα δὲ εἰς τὴν ἐξυπηρετοῦσαν τὴν χριστιανικὴν λατρείαν μουσικὴν του. Ἡ μουσικὴ τῶν πρώτων χριστιανῶν ἦτο ἀσφαλῶς ἢ ἐπιχώριος τῶν ἑκασταχοῦ λαῶν, παρ' οἷς διεδόθη ἢ χριστιανικὴ λατρεία. Ἐφ' ὅσον δ' ἡ πρώτη Ἐκκλησία ἐστερεῖτο ἰδίας ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, οὔτε ἤθελεν, ἀλλ' οὔτε καὶ ἠδύνατο νὰ καταπολεμήσῃ τὴν ἐπιχώριον ὡς μέσον διὰ τὴν λατρείαν τῆς, ταύτην δὲ καὶ ἐκαλλιέργησαν ἐφεξῆς οἱ μετέπειτα ἐμφανισθέντες μεγάλοι ὕμνογράφοι καὶ ὕμνοδοὶ τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ προσαρμογὴν πρὸς τὰς ἑκάστοτε καιρικὰς ἀνάγκας. Εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς προσαρμογῆς π. χ. ὠφείλετο ἢ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ζυματωδῶν εἰσαγωγὴ τῆς γυναικείας φωνῆς εἰς τὸ κατ' ἀντιφωνίαν ψάλλειν. Ἡ οὕτω διαμορφωθείσα ἐκκλησ. μουσικὴ μετεβιβάσθη καὶ ἐχρησιμοποιήθη καθ' ὅλην τὴν βυζαντινὴν περίοδον, καθ' ἣν ἀνεδείχθησαν διαπρεπεῖς μουσουργοὶ μέχρι καὶ τῆς ἀλώσεως, καὶ ἐφεξῆς δ' ἐν τοῖς κατὰ Ἀνατολὰς Ὁρθοδόξους Πατριαρχείοις, καὶ ἰδίᾳ ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ θρόνῳ διεφυλάχθη ὡς πολύτιμος μουσικὴ παρακαταθήκη.

Καθ' ὅλην ταύτην τὴν μακροαῶνα διαδρομὴν τῆς ἢ μουσικῆ αὐτῆ φυσικὸν ἦτο νὰ ὑποστῇ ἐπιδράσεις συνεπειᾶ τῶν σχέσεων τοῦ Βυζαντίου πρὸς τοὺς περὶ αὐτὸ ἀνατολικούς ἰδίᾳ πολιτισμούς, κατὰ δὲ τοὺς δύο παρελθόντας αἰῶνας, καὶ τοὺς δυτικούς. Ἡ ἔκτασις τῆς ἐπιδράσεως ταύτης ὤθησέ τινες νὰ ἀμφισβητήσουν τὴν βυζαντινὴν τῆς ἐκκλησ. μουσικῆς προέ-

λευσιν, ὄψιν καὶ ὑφήν, ὅσονδήποτε δὲ κἄν τοῦτο δὲν εἶναι κατὰ πάντα ἀκριβές, δὲν δύναται τις νὰ ἀρνηθῆ ὅτι οὐχὶ ἀσήμαντος προέκυψεν ἢ ἐκ τῶν ἐπιδράσεων τούτων ἀλλοιώσεις αὐτῆς καὶ παραφθορὰ κατὰ τὰ τελευταῖα διακόσια ἔτη, συντελούσης καὶ τῆς καινοτρόπου καὶ κενοδόξου ἐκτελέσεως τοῦ ἱεροψαλτικοῦ καὶ μουσικοδιδασκαλικοῦ ἔργου πλείστων ἱεροψαλτῶν, ἐκκλιόντων ἀπὸ τῆς κωδικοποιηθείσης καὶ τηρηθείσης ἐν χειρογράφοις γραπτῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως. Ἐντεῦθεν προῆλθεν ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ λήθη ἐν τῇ ἡμετέρῃ μουσικῇ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ εἰς αὐτὴν εἰσπήδησις αὐτοσχεδίων μελωδημάτων, ἅτινα καὶ ἐπήνεγκαν τὴν κυριωτέραν αὐτῆς ἀλλοίωσιν.

Εἰς τὴν λήθην τῆς γραπτῆς μουσικῆς παραδόσεως συνετέλεσαν οἱ ἐπινοήσαντες ἄλλας γραφὰς μουσικοὶ τοῦ ἡ' καὶ ιθ' αἰ., ὡς ἰδίᾳ ὁ ἰσχυρῶς ἀνατολιζῶν Πέτρος Πελοποννήσιος, εἶτα δ' οἱ Χρυσάνθος, Γρηγόριος καὶ Χουρμούζιος, ἔξ ἄλλου δ' οἱ εὐρωπαϊζόντες Γεώργιος Κρής, Γ. Λέσβιος κλ. Δὲν ἐξέλιπον βεβαίως ἐντελῶς οἱ ζηλωταὶ τῆς πατρώας ἡμῶν μουσικῆς, ἀλλ' ἡ γενικὴ καὶ μέση ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἡμῶν μουσικῇ κατάστασις ἐμφανίζει τοῦτο τὸ σύνθημα, ὅτι ὑπάρχουν μὲν καλλιφῶνοι ψάλται, ἀλλ' οὐχὶ πιστοὶ εἰς τὰς βυζαντινὰς παραδόσεις καὶ εἰς τὸ σεμνὸν καὶ ἀνόθευτον τῶν τυχόν μουσικῶν τῶν συνθέσεων, ἀσμενίζοντες δὲ μᾶλλον εἰς τὸ εὐρωπαϊκὸν ἢ εὐρωπαϊζόν ὕφος.

Δημιουργεῖται λοιπὸν μία οἰκτρά καὶ χαώδης κατάστασις, «καθ' ἣν εἶναι δύσκολον νὰ διςχυρισθῆ τις ὅτι ἡ μουσικὴ, τὴν ὁποίαν κατέχομεν σήμερον καὶ ψάλλομεν ἐπ' ἐκκλησίας καὶ φιλοτιμούμεθα νὰ βιαβιάσωμεν εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς, εἶναι ἀκραιφνῆς καὶ ἀπολύτως βυζαντινὴ κατὰ τὴν γραφὴν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν».

Ἐντεῦθεν τὸ μουσικὸν ζήτημα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐμφανίζεται μὲν ὡς πρόβλημα ἱστορικόν, ἦτοι ἱστορικῆς ἀλληλουχίας τῆς βυζαντινότητος τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν μουσικῆς, ἀλλ' εἶναι καὶ θεωρητικόν, ἦτοι χρῆζον ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης.

Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα δὲ τῆς ἀξίας τῶν σήμερον ἐν χρήσει καὶ ἐκτελέσει μελῶν, δύναται νὰ λεχθῆ ὅτι ἀνταποκρίνονται πῶς εἰς τὰ βυζαντινὰ αὐτῶν πρότυπα, δύσκολον ὅμως νὰ καθορισθῆ ὁ βαθμὸς καὶ ἡ ἀναλογία τῆς γνησιότητος τῶν βυζαντινῶν τῶν στοιχείων. Ἡ δὲ θέσις μας ἐναντι τῆς σημερινῆς ταύτης ἐκκλησίας μουσικῆς θὰ περιορίζεται εἰς τὴν διατήρησιν τῶν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον βυζαντινίζόντων μελῶν ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν σεμνότητα τοῦ μέλους, τὴν μουσικὴν διαίθησιν τῶν κατὰ τὸ ἐνὸν ἁρμοδιωτέρων καὶ τὴν διέγερσιν μείζονος, κατὰ τὸ δυνατόν, μυστικιστικῆς διαθέσεως.

*

Τὸ πρόβλημα τῆς παρ' ἡμῶν ἐκκλησίας μουσικῆς, εἶναι δύσκολον, ὑπεύθυνον καὶ αἰώνιον, ὡς δημιουργήσαν δὲ σάλους πάντοτε ἀπησχόλησε τὴν ἐκκλησίαν, σήμερον δ' ἐντονωτέραν προκαλεῖ τὴν προσοχὴν τῆς, διότι εὐρισκόμεθα «πρὸς μῆς ἀλλοπροσάλλον μουσικῆς καταστάσεως, καθ' ἣν ἄλλοι ἄλλως ψάλλουσιν ἐν ἐνὶ ἐκάστῳ ἐκ τῶν κατὰ τόπους ναῶν, καὶ ἄλλοι ἄλλα

εἰσάγουσιν ἐν τῇ ἡμετέρῃ μουσικῇ, καὶ ἄλλοι ἄλλως ἐκτελοῦσι καὶ αὐτὰ τὰ κατὰ τινὰ τρόπον κωδικοποιηθέντα πλέον ἐν τῇ συνειδήσει καὶ τῷ ἀκουστικῷ συναισθηματικῷ τῶν πιστῶν μέλη... Σύγχυσις εἰς τὰ ψαλλόμενα καὶ ποικιλία μουσικῶν τεμαχίων καὶ ἀφθονία νεωτερισμῶν καὶ ἀνεξέλεγκτος ποικιλία ὕφους καὶ ἀποδόσεως καὶ παραστάσεως, μὲ τὴν τραγικὴν ἦντως συνέπειαν, ὥστε ὄχι μόνον τὸ μουσικὸν συναίσθημα τῶν πιστῶν νὰ ἐξεγείρηται πρὸς τῶν ἀραβιζόντων ἢ περσιζόντων ἀργῶν μελῶν ἢ πρὸς τῶν εὐρωπαϊζόντων συντόμων μελῶν τῆς συγχρόνου ἡμῶν μουσικῆς, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα τῶν πολλῶν νὰ ἔχη ψυχρανθῆ...».

Ὁφείλει, λοιπὸν, ἡ Ἐκκλησία νὰ θεραπεύσῃ τὸ κακόν, ἀνακόπτουσα, τὸ γε νῦν, δι' ὅσων γινώσκει μέσων τὴν κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας παρατηρουμένην κατάπτωσιν καὶ διαρροὴν ἐν τῇ μουσικῇ, ἐφ' ὅσον εἶναι δυσεπίτευκτος ἢ ἀμέσως ἐπίλυσις τοῦ προβλήματος.

Ὡς μέσα δὲ πρὸς βαθμιαίαν οὐθμισιν τοῦ μουσικοῦ ζητήματος προτείνονται :

- α) ἡ ἴδρυσις Μουσικῆς Σχολῆς ἐν τῷ Κέντρῳ.
- β) ἡ ἴδρυσις πάλιν ἐν τῷ Κέντρῳ Μουσικοῦ Συλλόγου πρὸς δημιουργίαν ζωηρᾶς περὶ τὸ μουσικὸν ζήτημα κινήσεως.
- γ) ἡ ἴδρυσις πλουσίας Μουσικῆς Βιβλιοθήκης.
- δ) ὁ δι' ἐπισήμου ἐκκλησίας πρᾶξεως καθορισμὸς τῶν ἐκ τῶν σήμερον ἐν χρήσει μελῶν ψαλλτέων μουσικῶν μελωδημάτων, μόνων αὐτῶν ἀποκλειστικῶς χρησιμοποιουμένων ὑπὸ τῶν ἱεροψαλτῶν.
- ε) ἡ πρὸς τοῦτο ὑποχρεωτικὴ κατάρτισις χορῶν ἔξ ἱεροψαλτῶν καλῶς ἐξεσημασμένων, ἐχόντων ὡς ὑπόδειγμα ἓνα «πρότυπον χορὸν», ἀπαραίτητον διὰ τὰς ἐπισήμους τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς ἡμέρας, λαμβανόμενου ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ μουσικὴ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας δὲν εἶναι μονωδιακῆ, ἀλλὰ πολυφωνικῆ ἐν τῇ βάσει τῆς, τοῦ ἀπλοῦ ἢ διπλοῦ ἰσοκρατήματος ἀποτελοῦντος τὴν ἀπλουστέραν, ἀλλὰ καὶ ἁρμονικωτέραν ἐκδήλωσιν τῆς πολυφωνίας τῆς.

Εἰς τοὺς, περὶ ὧν ὁ λόγος, χοροὺς δὲν πρέπει νὰ ἀποκλείεται ἡ συμμετοχὴ τῆς γυναικείας φωνῆς, τῆς ὁποίας εἶναι γνωστὰ τὰ φυσικὰ προσόντα, ἦτοι ἡ θερμότης τοῦ τόνου, ἡ δύναμις καὶ ἡ ἔντασις, ἰδίᾳ εἰς τοὺς ὑψηλοὺς τόνους, εἰς τοὺς ὁποίους δὲν ἐπαρκεῖ ἡ φύσις ἀδύνατος παιδικῆ φωνῆς, ἡ ἡδύτης ἐν τῇ χορωδιακῇ ψαλμωδίᾳ, καὶ δὴ εἰς τὰς μονωδίας. Τὴν γυναικείαν ψαλμωδίαν ἐγνώρισε καὶ ἐξετίμησε καὶ ἐπέτρεψε ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία, καὶ ἔκτοτε ἐπιτρέπει εἰς τὰς γυναικείας μονὰς καὶ εἰς ναοὺς τοῦ ἐξωτερικοῦ, θὰ δυναθῆ δὲ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν εἰς τοὺς χοροὺς εἰσαγωγὴν τοῦ γυναικείου στοιχείου, ἐὰν προβῆ εἰς τὸν καταρτισμὸν μικτῶν παιδικῶν χορῶν, αὐτοτελῶς ὁργανουμένων καὶ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν ἱεροψαλτῶν. Εἰς τοῦτο θὰ ἐβοηθῆ καὶ τὸ σχολικὸν μάθημα τῆς Ὁδικῆς.

Εἰς τὸν καταρτισμὸν παιδικῶν χορῶν θὰ συνετέλει καὶ ἡ μεταγραφὴ τῆς ἡμετέρας Μουσικῆς διὰ τῆς εὐρωπαϊκῆς παρασημαντικῆς, ὡς περισσότερον ὑπὸ πολλῶν σήμερον γνωριζομένης. Πρὸς τοῦτο ἡ

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΝΕΩΤΕΡΑ ΜΟΥΣΙΚΗ

Πάντα τὰ μεγάλα ἔργα τῆς Τέχνης κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἔχουν χριστιανικὴν ἔμπνευσιν, συναρτώμενα ἀμέσως ἢ ἐμμέσως πρὸς τὴν χριστιανικὴν κοσμοθεωρίαν. Ἄν πάσα γνησία καλλιτεχνικὴ ἐκδήλωσις εἶναι μία κοσμοθεωρία καὶ ἔχῃ θρησκευτικὸν χαρακτήρα, ἂν πᾶς ἀληθὴς καλλιτέχνης, ὡς ἔλεγεν ὁ Γκαίτε, «δέχεται τὰς ἔμπνευσεις του μέσα εἰς τὰ ἱερά ἄλση τοῦ Παρασσοῦ διὰ τῶν Μουσῶν καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου εὐμενῶς καταπεμπομένων χα-

Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ προβῇ εἰς ἔκδοσιν εὐρείας Μουσικῆς Πανδέκτης περιλαμβανοῦσης εἰς ἀμφοτέρας τὰς παρασημαντικὰς τὰ ἐπισήμως καθορισθόσμενα καὶ κωδικοποιηθόσμενα μέλη, ἅμα δὲ καὶ εἰδικῶν μουσικοῦ περιοδικῶν πρὸς ἐμφάνισιν τοῦ ὅλου παρ' ἡμῖν μουσικοῦ ζητήματος ὡς ἐπιστημονικῆς ὑποθέσεως.

★

Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ τῆς παρ' ἡμῖν ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, πρόσφατον δημοσίευμα τοῦ κ. Αλ. Παπαδημητρίου ἐν τῷ τεύχει τοῦ Ἰουλίου τῆς «Κιβωτοῦ» ὑπομνήσκει τὴν ὑπὸ τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας τῷ 1846 ἐπίσημον καταδίκην τῆς τὸ πρῶτον τῷ 1844 πρωτοβουλίας τῆς ἐν Βιέννῃ ἑλληνικῆς Κοινότητος τῶν «ὠφελιμοτάτων πραγματευτῶν» ἀντικαταστήσας τὴν βυζαντινὴν ψαλμωδίαν εὐρωπαϊκῆς τετραφωνίας ἐν τοῖς ὀρθοδόξοις ναοῖς τῆς αὐστριακῆς πρωτευούσης.

Ὁ ΚΠόλεως Ἀνθιμος ἐν τῷ πρὸς τοὺς συγκροτοῦντας τὴν ἐν Βιέννῃ ὀρθόδοξον Κοινότητα πατρι-αρχικῶ καὶ συνοδικῶ γράμματι ἐκφράζων τὴν μεγάλην τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας θλίψιν ἐπὶ τῷ ὅτι, «τέκνα τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ὄντες καὶ τῷ γάλακτι τῆς εὐσεβείας ἐκ προγόνων ἀνατετραμμένοι, περιεπέσκατε ὅμως εἰς λάθος ἐφάμαρτον ἀποβαλόντες ἀπὸ τῆς ἱερᾶς ὑμῶν ἐκκλησίας τὴν ἀρχαίαν καὶ πατροπαράδοτον ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν, καὶ ἀντιεσάξαντες ξένην τινὰ τετραφώνον, τὴν ὁποίαν προσηρμόσατε διὰ ξένης ὑψηγῆσεως εἰς τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας», χαρακτηρίζει αὐτὴν «διὰ τὸ ἐκλελυμένον αὐτῆς μέλος ὡς ἀνοίκειον τῇ ἐκκλησιαστικῇ εὐπρεπείᾳ», τὴν δὲ εἰσαγωγὴν τῆς εἰς τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας ὡς ἀντιβαίνουσαν εἰς τοὺς ἱεροὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας, παραλαβούσης αἰνεῖν τὸν Θεὸν «ἐν κατανυκτικοῖς εὐπρεπέσιν ὕμνοις, ὃν τρόπον ὑπάρχουσι τὰ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐκκλησιαστικῇ ἡμῶν μουσικῇ μεμνησοῦρημένα... ἕσματα τῶν θείων ἡμῶν Πατέρων...», προτρέπεται δὲ «μὴ διαριεῖν τὴν ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀκολουθίαις καὶ προσευχαῖς ἐνότητά τῆς Ἐκκλησίας, μηδὲ ἀφαιρεῖν τοῦ τῶν Γραικῶν ὀρθοδόξου Γένους ἐκ τῶν αὐχημάτων τὸ κάλλιστον...» καὶ νὰ καταπαύσωσι «τὴν ἀλλόφυλον μελωδίαν τῆς τετραφώνου μουσικῆς» καὶ νὰ ἀντιεσάξωσι «τὴν πάτριον καὶ ἀρχαιοπαράδοτον...».

ρίτων» (1), πολὺ περισσότερον ὁ Χριστιανισμὸς ὡς ἡ ἀπόλυτος θρησκεία καὶ ἡ τελειοτάτη κοσμοθεωρία ἐχρησίμευσεν ὡς ἡ ἀληθὴς Κασταλία πηγὴ, ἐξ ἧς ἔπιον πάντες οἱ μεγάλοι καλλιτέχνηαι τῶν νεωτέρων χρόνων (2).

Τὸ κορυφωμα τῆς ἐπιδράσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐπὶ τῆς νεωτέρας τέχνης φαίνεται εἰς τὴν μουσικὴν, ἣτις ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξίν τῆς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὴν λατρείαν (3). Ὡς λέγει ὁ Βάγγερ, «τὸ χριστιανικὸν πνεῦμα ἐνεφύχσε μὲ νέαν ζωὴν τὴν ψυχὴν τῆς μουσικῆς» (4). Ἦδη κατὰ τὸν 1^ο αἰῶνα ἐν τῇ Δύσει μοναχοὶ ἠσχολήθησαν πρῶτοι μὲ τὴν πολυφωνίαν θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς. Εἰς ἐξ αὐτῶν, ὁ βενεδικτῖνος μοναχὸς Guido d' Arezzo (1^ο αἰῶν), συνετέλεσε πολὺ εἰς τὴν ἐφεύρεσιν τῶν γραμμῶν τοῦ πενταγράμμου καὶ τῆς νέας μουσικῆς γραφῆς, ἣτις ἔκτοτε εἶναι ἐν χρήσει (5). Τὸν 1^ο καὶ 1^ο αἰῶνα ἐτελειοποιήθη οὐ μόνον ἡ πολύφωνος ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐκκλησιαστικὸν ὄργανον, τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποιεῖτο ἀπὸ τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων, συνοδεῦον τὸ ἄσμα» (6). Ἡ πολυφωνικὴ μουσικὴ ἀνεγεννήθη διὰ τῶν περιφῆμων λειτουργιῶν καὶ συνθέσεων τοῦ Παλαιστρίνα (1525-1594) (7), ἐκ τῆς σχολῆς τοῦ ὁποῖου ἐξῆλθον διάσχημοι συνθέται. Ὁ Παλαιστρίνα θεωρεῖται ὡς ἐν προμηνύμα τοῦ Μπάχ. Ἐκτοτε οἱ πλεῖστοι τῶν νεωτέρων κορυφαίων συνθετῶν καὶ μουσικῶν ἠσχολήθησαν περὶ τὴν χριστιανικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν, ἐμπνεόμενοι ὑπὸ βαθέος χριστιανικοῦ αἰσθήματος (8).

Περίφημος εἶναι ἡ θρησκευτικὴ μουσικὴ τοῦ Μότσαρτ (9), ἣτις εἶναι πηγὴ ψυχικῆς εἰρήνης καὶ κορυφοῦται εἰς τὸ «Ρέκβιεμ» αὐτοῦ.

Ὁ Ἰωάννης Σεβαστ. Μπάχ (10) ἐξεδήλωσε τὸ βαθύ

1. Ν. Ἰ. Λούδερι, Τέχνη καὶ Ψυχὴ, περ. «Κοσμοθεωρία», ἔτος 1931, σελ. 324-331.

2. Γρηγορίου Παπαμιχαήλ, Ἡ τριάς τῶν ὀφίστων Ἀξίων τοῦ Ἀληθοῦς, τοῦ Καλοῦ καὶ τοῦ Ἀγαθοῦ ἀπὸ τῆς χριστιανικῆς σκοπιᾶς, ἐκ τῶν Πρακτικῶν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 21 (1946) σ. 220-21.

3. Tihamer Toth, Χριστιανικὴ πίστις καὶ ἐπιστήμη, μετάφρασις Ἰ. Παναγιωτίδου, Ἀθῆναι 1948, σελ. 62. Γρηγορίου Παπαμιχαήλ, Ἐκκλησία καὶ θέατρον, Ἀλεξάνδρεια, σ. 257-58.

4. Δ. Μαγκριώτη, Ὁ Χριστὸς καὶ ἡ σύγχρονος σκέψις, Ἀθῆναι 1948, σελ. 162.

5. Paul Landormy, Ἱστορία τῆς μουσικῆς, μετρ. Σοφίας Σπανούδη, Ἀθῆναι 1931, σελ. 36.

6. Β. Στεφανίδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Ἀθῆναι 1948, σελ. 607.

7. Paul Landormy, ἐν θ' ἀνω τ., σελ. 60. Michel Brenet, Palestrina, collection des «Maitres de la musique» (Alcan). Richard Runciman Terry, Giovanni Pierluigi Da Palestrina ἐν A. L. Bacharach, Lives of the great composers, τόμ. 1, New York 1947, σελ. 151 καὶ ἐξῆς.

8. Πρβλ. Ἀγαμ. Ζάχου, Μουσικὴ καὶ Θρησκεία (Θρησκευτικῆς μεγάλου μουσικῶν).

9. Dyleney Hussey, Mozart ἐν A. L. Bacharach, ἐν θ' ἀνω τ., σελ. 122 καὶ ἐξῆς.

10. W. R. Anderson, Bach ἐν A. L. Bacharach, ἐν θ' ἀνω τ., σελ. 9 καὶ ἐξῆς.

θηρησκευτικόν του αἰσθημα «μὲ τις χρυσάκτινες δημιουργίες του—μοτέττα, καντάτες, λειτουργίες, δρατόρια, πάθη τοῦ Κυρίου κατὰ Ματθαῖον, κατὰ Ἰωάννην, μὲ τὴ βαθύπνοη ἀγάπη, ποὺ ἐμψυχώνει τὸ ἔργο του ἀπ' ἀκρῆ ἕως ἀκρῆ, ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, ἀγάπη τῶν ἀνθρώπων»⁽¹⁾. Ὁ σκοπὸς τῆς μουσικῆς, ἔλεγεν ὁ Μπάχ, «εἶναι ὅπως χρησιμεύη ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ὡς μέσον, διὰ τοῦ ὁποῦ θὰ τιμῶμεν τὸν Θεὸν καὶ θὰ ζωογονῶμεν τὸ πνεῦμά μας. Μουσικὴ δέ, ἥτις δὲν συμμορφώνεται πρὸς τὴν ἀλήθειαν αὐτήν, δὲν εἶναι μουσικὴ καθαρὰ, ἀλλὰ σατανικὸς θόρυβος καὶ δυσαρμονία». Ἡ μουσικὴ, τονίζει, εἶναι «εὐηχος ἀρμονία πρὸς τιμὴν τοῦ Θεοῦ καὶ πρὸς εὐλαβῆ ἀναψυχὴν», τὰ δὲ ἔργα του ἀρχίζουν μὲ τὴν φράσιν: «Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ» ἢ τελειώνουν μὲ τὴν φράσιν: «Τῷ Θεῷ μόνῳ δόξα». Ἀνέκφραστος εἶναι ἢ ἐκ τῆς ὑποβλητικῆς μουσικῆς αὐτοῦ ἐκπορευομένη γλυκύτης καὶ γοητεία. Εἰς τὰ χορικά τῶν δρατορίων αὐτοῦ ἐκδηλώνει τὴν φλογερὰν πίστιν καὶ ἀγάπην πρὸς τὸν Ἐσταυρωμένον Λυτρωτὴν:

*Βαθεῖά μὲς στὴν ψυχὴ μου
Σὰν ἥλιον χαραυγῆ,
Φωτίζει τὴ ζωὴ μου
Ἡ ἄγια Σου μορφή.*

*Σὰν βλέπω τὸ σταυρὸ Σου,
Μοῦ φέρνει στὴν καρδιά,
Χριστέ μου, ὁ θάνατός Σου
Γλυκεῖα παρηγοριά⁽²⁾.*

Ὁραιότατον εἶναι καὶ τὸ θριαμβευτικὸν «χορικόν», διὰ τοῦ ὁποῦ ὁ Μπάχ εἰς τὸ τέλος τοῦ αὐτοῦ δρατορίου ἐκφράζει τὴν χαρὰν καὶ τὴν νοσταλγίαν, τὴν ὁποίαν γεννᾷ εἰς τὴν ψυχὴν τῶν πιστῶν τὸ γεγονός τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος:

*Θεέ, ψηλὰ στὸν οὐρανὸ,
Μὲ τ' ἀγγελούδια σου κι' ἐγὼ
Ἄς ἀνεβῶ μιὰ μέρα
Μὲ καθαρὴ κι' ἀγνή ψυχὴ
Νὰ ζήσω ἐκεῖ γλυκεῖα ζωὴ
Κοντὰ σὲ Σέ, Πατέρα.*

*Τοῦ τάφου λύσε τὰ δεσμά,
Νὰ ἰδοῦν τὰ μάτια τὴ χαρά,
Νὰ ἰδοῦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸ,
Τὸ θρόνο σου στὸν οὐρανὸ...*

*Υἱὲ Θεοῦ μὲ μιὰ φωνὴ
Θὰ σ' εὐλογοῦμεν ἕσαυτ⁽³⁾.*

Λίαν γνωστὸς εἶναι ὡσαύτως ὁ Χαϊντελ, ὅστις ἔγινε παγκοσμίως γνωστὸς διὰ τῶν δρατορίων αὐτοῦ

«ὁ Μεσσίας», «ὁ Σαούλ», «ὁ Ἰσραήλ», «ὁ Σαμφών», «ὁ Ἰωσήφ», «ὁ Ἰωσίας», «ὁ Σολομών», «ἡ Σωσάννα» κ. ἄ.⁽⁴⁾

Ἡ χριστιανικὴ πίστις ἐνέπνευσε ἐπίσης καὶ τὸν Χάυδν, ἵνα γράψῃ, ἐκτὸς τῶν 104 Συμφωνιῶν του καὶ τῶν πολλῶν ἄλλων ἔργων του, εἴκοσιν ἑπτὰ Λειτουργίας, δύο Ῥέκβιεμ, πλεῖστα Μοτέττα, Δοξολογίας, Εὐχαριστίας, Στάμπατ-Μάτερ καὶ τρία μεγάλα δρατόρια. «Ὁ Χάυδν εἶναι ἕνας εὐτυχισμένος Χριστιανός. Εὐαγγελίζεται τὴν ἀγάπην καὶ τὴν θείαν Χάριν, χωρὶς σκιὰν ἀμφιβολίας. Ἡ ἀπλότης τῆς ζωῆς του εἶναι συγκινητικὴ: «Σηκώνομαι, λέγει, πρωτ-πρωτ καὶ μόλις ντυθῶ γονατίζω καὶ κάνω τὴν προσευχή μου. Παρακαλῶ τὸν Θεὸν καὶ τὴν Παναγίαν νὰ μοῦ τὰ φέρουν ὅλα δεξιά τὴν ἡμέραν, ποὺ ξημέρωσε. Παίρνω τὸ πρόγευμά μου κι' ἀμέσως κάθομαι στὸ πιάνο καὶ ζητῶ νὰ βρῶ τὴν ἐμπνευσίν...»⁽⁵⁾.

Γνωστὴ εἶναι καὶ ἡ θρησκευτικότης τοῦ Μπετόβεν. Εἰς ἡλικίαν 22 ἐτῶν ἔγραφεν οὗτος εἰς μίαν ἐπιστολὴν αὐτοῦ: «Στρέφω τὸ βλέμμα μου καὶ εἰς τὸ βάθος τῆς καρδιάς μου βλέπω τὸ ἱερὸν καὶ τὸ ὄσιον τοῦ λαοῦ, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκω, τὸν Σωτῆρα. Ὡ, διατί ὀλόκληρος ἢ ἀνθρωπότης νὰ μὴ μένη ἠνωμένη περὶ τὸν Λυτρωτὴν;»⁽⁶⁾. Ὅταν ἐπλησίαζεν ὁ θάνατος αὐτοῦ, ἐκάλεσε τὸν ἐφημέριον καὶ ἐδέχθη μετὰ χαρᾶς τὴν θείαν κοινωνίαν. Ὡς λέγει ὁ Βάγνερ, «ἀφῆκε τὰς δαχτύλους τῆς ζωῆς αὐτῆς ὡς Χριστιανός. Ἐζήτησε μακρύτερα τὴν θάλασσαν τῆς ἀρμονίας, διὰ νὰ εὐρεθῆ τελικῶς μόνος στὸν ὠκεανόν, μεταξὺ θαλάσσης καὶ οὐρανοῦ. Ἡ πίστις ὑπῆρξεν ἡ πυξίς, ἡ ὁποία κατηύθυνεν ἀδιακόπως τὰ βλέμματά του πρὸς τὸν οὐρανόν»⁽⁷⁾. Ἡ μουσικὴ τοῦ Μπετόβεν εἶναι μεγαλοπρεπῆς, ὑποβλητικὴ. Εἰς τὴν «Ἐπίσημον Λειτουργίαν» (Missa solemnis), ἥτις κυριολεκτικῶς αἰχμαλωτίζει τὴν ψυχὴν, ὁ Μπετόβεν «περικυκλώνει τὰ λειτουργικά του θέματα μὲ φλόγες συμφωνικῆς παρόμοιες ἐκείνων, ποὺ ὁραματίζεται ὁ Δάντης. Καὶ τὸ θριαμβικόν του Gloria in excelsis σκορπίζει μιὰ φεγγαβολὴ ἀστραφτερή, ἀδάσταχτη, ποὺ συντρίβει τις ἀνθρώπινες ψυχές»⁽⁸⁾. Ὁ Μπετόβεν, ἂν καὶ ἔζησε βίον δυστυχῆ, ἐν τούτοις εἰς τὴν περίφημον Ἐνάτην συμφωνίαν ὑμνεῖ τὴν ἐκ τῆς πίστεως εἰς τὸν Θεὸν ἀπορρέουσαν χαρὰν:

*Γνωρίζεις, ὦ κόσμε, τὸν Δημιουργόν σου;
Ἄδελφέ, ὑπεράνω τῆς σκηπῆς τῶν ἀστέρων
Ἐνας καλὸς πατέρας προέπει νὰ κατοική⁽⁹⁾.*

«Ἡ χαρὰ μέσα ἀπὸ τὴ λύπη, ἡ ἐκστατικὴ χαρὰ τῶν παραδεισίων ὁραμάτων τοῦ Δάντη, βρῖσκει στὴν ἐνά-

1. Σοφίας Σπανοῦδη, Ἡ μουσικὴ τῆς ἀγάπης, ἐφημ. «Ἀθηναϊκά νέα», 25-12-1935, σελ. 5.

2. J. S. Bach, Τὰ πάθη κατὰ Ἰωάννην, μτφρ. Γ. Οἰκονομίδη.

3. Ἐνθ' ἀνωτ. Περισσότερα περὶ τῆς θρησκευτικῆς μουσικῆς τοῦ Μπάχ ἰδὲ ἐν Paul Landormy, Ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 142 καὶ ἐξῆς. André Pirro, J. S. Bach, collection des «Maîtres de la Musique» (Alcan).

4. Σοφίας Σπανοῦδη, Ἰωσήφ Χάυδν, περ. «Ἡλιος», τόμ. 15, 25-12-1948, σελ. 921. Περισσότερα περὶ τοῦ Χάυδν ἰδὲ ἐν Dyneley Hussey, Haydn ἐν A. L. Bacharach, Ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 102 κ. ἐξ.

5. Romain Rolland, Haendel ἐν Alcan, Ἐνθ' ἀνωτ.

6. Α. Μαγκριώτη, Ἐνθ. ἀνωτ., σελ. 165.

7. Ἐνθ' ἀνωτ.

8. Σοφίας Σπανοῦδη, Παραδεισία δράματα, «Ἀθηναϊκά νέα», 26-12-1936, σελ. 3.

9. Α. Μαγκριώτη, αὐτόθι.

την συμφωνίαν μίαν θαυμαστήν δολοκλήρωσιν, καὶ μέσα στήν ἐξόρμησιν τῆς παγκοσμίας ἀγάπης, τῆς ἀδελφώσεως τῶν ἀνθρώπων, εὐαγγελίζεται τὴν ἔνωσιν ὅλης τῆς πονεμένης ἀνθρωπότητος»⁽¹⁾.

Ἐπέροχος χριστιανικῆ προσωπικότης ὑπῆρξε καὶ ὁ Φράντς Λίστ, ὅστις καθημερινῶς μετέβαινε εἰς τὴν Λειτουργίαν. Ὁ Λίστ «μὲ τὴν θρησκευτικὴν μουσικὴν του καθιέρωσε νέες μεγαλόπρεπες φόρμες τῆς πλαταιᾶς πολυφωνίας τῆς Ἀναγεννήσεως»⁽²⁾. Ὁ Λίστ, «ὁ μεγαλοφυῆς αὐτὸς κατακτητῆς, ποῦ γέμισε μὲ τὴν τέχνην του ἕνα δολοκλήρον αἰῶνα καὶ μπορεῖ νὰ θεωρηθῆ ὡς αὐτὴ ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ ρωμαντισμοῦ στήν μουσικὴν», ἐγένετο ἱερεὺς «στὰ δοξασμένα του γεράματα», ἵνα δημιουργήσῃ τὸ ὠραιότερον κορύφωμα τῆς ψυχικῆς του ζωῆς, ἡ ὁποία ἐξαρχητρῖζοτο ὑπὸ τῆς διαρκοῦς θυσίας ὑπὲρ τῶν ἄλλων. Ὁ Λίστ, παραμερίζων τὸν ἑαυτόν του, εἰργάσθη, ἵνα ἀναδείξῃ τὸν Βάγνερ καὶ ἵνα κατοχυρώσῃ τὸ ἀμφισβητούμενον ὑπὸ τῶν συγχρόνων του κῦρος τοῦ Σοπέν, τοῦ Σούμαν, τοῦ Μπερλιόζ, τοῦ Μέντελσον, τοῦ Μποροντίν, τοῦ Μουσὸργκσκυ. Ὁ Λίστ «εἶναι ὁ θρυλικὸς ἀνθρώπος τοῦ αἰσθήματος καὶ τῆς ιδέας, ὁ θαυματοποιὸς τῆς ψυχικῆς καλωσύνης καὶ τῆς γενναϊότητος. Εἰς αὐτὸν ἀνήκει ἐξίσου μὲ τὸν μεγάλον μουσικὸν τὸ χρυσάκινο ἠθικὸ στέμμα, ὁ φωτοστέφανος τῆς ἀθανασίας»⁽³⁾.

Ὁ Βάγνερ, εἰς ἐκ τῶν μεγαλυτέρων μουσικῶν τοῦ κόσμου, κατ' ἀρχὰς ἐτήρησεν ἀρνητικὴν στάσιν ἐναντι τῆς χριστιανικῆς κοσμοθεωρίας, ἀλλ' εἰς τὸ τέλος τῆς πολυκυμάντου ζωῆς του διαπνέεται ὑπὸ χριστιανικῶν ιδεῶν καὶ παρουσιάζει εἰς τὰς συνθέσεις του τὸν Χριστὸν ὡς νικητὴν τοῦ κόσμου, ἀναφωνῶν μὲ χαρὰν: «Γνωρίζω, ὅτι ὁ Σωτὴρ μου εἶναι ζωντανός»⁽⁴⁾. Περίφημος εἶναι ὁ «Πάρσιφαλ», τὸ κορύφωμα αὐτοῦ τοῦ μουσικοῦ λυρισμοῦ. Τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι ἡ ἀπαθανάτισις τοῦ βιώματος τῆς πρώτης κοινωνίας τοῦ μουσουργοῦ καὶ ἡ μουσικὴ τῶρον τινὰ μετάφρασις τῶν λόγων αὐτοῦ: «Ἐπίστον ἀγαθὸν τοῦ ἀνθρώπου παραμένει ἡ βεβαιότης, ὅτι κάποτε ἀνεφάνη ἐπὶ τῆς γῆς εἰς λυτρωτῆς»⁽⁵⁾. Ὁ «Πάρσιφαλ» εἶναι ὑπέροχος συμβολικὸς ὕμνος τῆς χριστιανικῆς πίστεως εἰς τὸν Λυτρωτὴν καί, ὡς ἔλεγεν ὁ Λίστ, «ὑπερτάτη ᾠδὴ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεόν»⁽⁶⁾.

Ὁ Φράνκ «ἀντιφεγγίζει στή μουσικὴν του τὴς ἀνταύγειες τῶν οὐρανίων χερουδικῶν ταγματῶν»⁽⁷⁾. Οἱ μαθηταὶ του ἐξαρχητρῖζον αὐτὸν ὡς «ισάγγελον

δόκτορα» καὶ «σεραφικὸν πατέρα»⁽¹⁾. Ἐκ τῶν λοιπῶν γάλλων μουσικῶν οἱ Γκουνώ, Γκαμπριέλ Φωρέ, Σαὶν Σὰνς πολλάκις ἤκουσαν εἰς τὴν μουσικὴν τὴν φωνὴν ἐκείνου, ὅστις κατὰ τὸν ποιητὴν ἐκήρυξεν:

Εἶθε οἱ ὑπήκοοί μου,
Εἶμαι ὁ νόμος Σας!
Εἶθε τὰ ποτάμια μου,
Εἶμαι ἡ πηγὴ σας!⁽²⁾

Καὶ ἡ ρωσικὴ μουσικὴ ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ τὸν Ρίμσκυ Κόρσακωφ μὲ τὴν «Νύκτα τῶν Χριστουγέννων» καὶ τὸ «Μέγα ρωσικὸν Πάσχα» τὸν Μουσὸργκσκωφ μὲ τὰ ὠραία χορικά του «Βορίς Γκοντουνῶφ» τὸν Σκριάμπιν μὲ τὸ «Θεῖον ποίημα τῆς ἐκστάσεως» τὸν Γκρετσάνινωφ μὲ τὰς «Λειτουργίας» καὶ τοὺς «Ἐσπερινούς»⁽³⁾ καὶ πολλοὺς ἄλλους. Ἡ «νύξ τῶν Χριστουγέννων» τοῦ Κόρσακωφ συνδυάζει βαθὺ θρησκευτικὸν αἰσθημα καὶ πλοῦστον φαντασίας. «Οἱ χριστουγεννιάτικες καμπάνες χαρμόσυνα ἀντηχοῦν τὸ μεγάλο ἐξάγγελμα τῆς λυτρώσεως καὶ τῆς σωτηρίας... Οἱ πρώτες ἀκτίνες τοῦ ἡλίου, ποῦ ἀνατέλλει, χρυσιζοῦν τὴ χιονισμένη πολιτεία, ποῦ ἀστράφτει ὅλη μέσα σὲ μιὰ δόξα μὲ τοὺς δόχρυσους θόλους τῶν ναῶν καὶ τὴς θριαμβικῆς ἡχούς, ποῦ σκορπίζουν οἱ χριστουγεννιάτικες καμπάνες»⁽⁴⁾. Ὁραιότατον εἶναι καὶ τὸ «Μέγα ρωσικὸν Πάσχα» (ἔργ. 36) τοῦ Κόρσακωφ. Τοῦτο ἔχει ὡς βᾶσιν τὸν ἕδρον φαλμὸν καὶ τὸ 16ον κεφ. τοῦ κατὰ Μάρκον Εὐαγγελίου. Εἰς τὸ τέλος αὐτοῦ ἀντηχεῖ τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη». Δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἔχει ἰδιαίτεραν σημασίαν τὸ ἔργον αὐτό, διότι ἡ ἐκκλησιαστικὴ μελωδία, μὲ τὴν ὁποίαν τελειώνει, περικλείει ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς ἑλληνοβυζαντινῆς μουσικῆς καὶ ἡ γενικῶς ἐντυπωσιακὴ ἐνορχήστρωσις τοῦ ἔργου ἐπισφραγίζεται διὰ τῶν χαρμωσύνων κωδωνοκρουσιῶν, αἵτινες μᾶς ὑπενθυμίζουν τὴν ἰδικὴν μας πασχάλινον ἑορτήν. «Ἐτσι τὸ ἀριστοῦργημα αὐτὸ τοῦ Ρίμσκυ Κόρσακωφ ἀποτελεῖ μίαν ἀπὸ τὰς λαμπροτέρας σελίδας τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησιαστικῆς μας μουσικῆς»⁽⁵⁾.

Τὰ ἀνωτέρω λεχθέντα ἀποδεικνύουν, ὅτι δι' ὅλους τοὺς μεγάλους μουσικοὺς συνθέτας τῶν νεωτέρων χρόνων ἐφαρμόζονται οἱ ὠραῖοι λόγοι τοῦ Μπετόβεν: «Ἀποστολὴ τοῦ καλλιτέχνου εἶναι νὰ περυγίξῃ μέχρι τῆς θεότητος καὶ νὰ κομίσῃ τὰς ἀκτίνάς της εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ἀνθρώπων»⁽⁶⁾.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητῆς τοῦ Κολλεγίου Ἀθηνῶν

1. Σοφίας Σπανούδη, ἔνθ' ἀνωτ. Περισσότερα περὶ τοῦ Μπετόβεν ἰδὲ ἐν Peter Latham, Beethoven ἐν A. L. Bacharach, ἔνθ' ἀνωτ., τόμ. 2, σελ. 9 καὶ ἐξῆς. Harvey Grace, Beethoven, 1927.

2. Σοφίας Σπανούδη, Ὁ Φράντς Λίστ ἠθικὸς ἦρωας, «Ἐλεύθερον Βῆμα», 23-12-1936, σελ. 3.

3. ἔνθ' ἀνωτ. Περισσότερα περὶ τοῦ Λίστ ἰδὲ ἐν Ralph Hill, Liszt ἐν A. L. Bacharach, ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 81 καὶ ἐξῆς.

4. Δ. Μαγκριώτη, ἔνθ' ἀνωτ.

5. Ν. Ί. Λούβαρι, Μεταξὺ δύο κόσμων, Ἀθῆναι 1949, σελ. 316.

6. Δ. Μαγκριώτη, ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 164.

1. Δ. Μαγκριώτη, ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 167.

2. Σοφίας Σπανούδη, Ἡ μουσικὴ τῆς ἀγάπης, ἔνθ' ἀνωτ.

3. Σοφίας Σπανούδη, ἔνθ' ἀνωτ.

4. ἔνθ' ἀνωτ.

5. Αὐτόθι.

6. Ἐβδομαδιαῖον πρόγραμμα ραδιοφωνικῶν σταθμῶν: Ἀνάλυσις μουσικοῦ προγράμματος Μεγ. Σαββάτου, 8 Ἀπριλίου 1950.

Αἱ σύντομαί προσευχαὶ εἶνε ἐνίοτε ἀρκετὰ μακραί.

*

Ἡ μὴ προσευχομένη ὑπομονὴ εἶναι ἐπιμονή.

Η ΑΚΡΙΒΗΣ ΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑΚΟΥ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΟΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

Καίτοι τὸ ζήτημα εἶναι ἐξηγητημένον ἐξ ἐπόψεως ἐπιστημονικῆς, ἐν τούτοις δὲν θεωροῦμεν ἀνεπίκαιρον τὴν κατωτέρω παρατιθεμένην ἀξιόλογον συμβολὴν τοῦ κ. Παπαδάκη, ὡς ἑλοκληροῦσαν αὐτὸ καὶ διαφωτίζουσαν ἀπὸ πάσης πλευρᾶς.

Κατὰ τὴν ταπεινὴν μου γνώμην, ἡ σημερινὴ κακοδαιμονία τῆς χώρας μας ὀφείλεται, ἐν τινι σοβαρῷ μέτρῳ, καὶ εἰς τὸ λυπηρὸν γεγονός ὅτι παρατηρεῖται παρ' ἡμῖν ἐξαιρετικῶς πλημμελὴς κατωτέρα καὶ ἀνωτέρα «ἐγκύκλιος παιδείας». Οὐδέποτε θὰ λησμονήσω τὴν κατάπληξίν μου, τὴν ἀπογοήτευσίν μου καὶ τὰς λυπηρὰς σκέψεις μου, ὅταν διαπρεπῆς οἰκονομολόγος, εἰς ὃν ἡ χώρα μας ἐπανεπιλημμένως ἐνεπιστεύθη τὰς τύχας τῆς, ἐφωράθη, εἰς φιλικὴν ἰδιωτικὴν συνομιλίαν μας, ἀγνοῶν «τὴν ἀρχὴν τῶν συγκοινωνούντων ἀγγελίων». Πολὺ φοδοῦμαι λοιπόν, ὅτι καὶ τὸ λεγόμενον παλαιοημερολογητικὸν ζήτημα δημιουργεῖται ἐξ ἀγνοίας τῶν πραγμάτων. Θέλω νὰ πιστεύω, ὅτι εὐσεβέστατοι ἀρχιερεῖς δὲν κατέχουν τελείως τὴν ἀστρονομικὴν θέσιν τοῦ πράγματι πολυπλόκου ἐκκλησιαστικοῦ σεληνοηλιακοῦ ἡμερολογίου μας, παρὰ ὅτι ἐλατῆρια ἄλλα ὠθεῖν αὐτούς, μολοντί δυστυχῶς ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία μας γέμει τοιούτων ἰδιοτελῶν ἀγώνων.

Ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ ὅθεν ἴνα, κατὰ τὸ δυνατόν, ἐν ὀλιγίστοις, θέσωμεν τὰ πράγματα εἰς τὴν θέσιν των, πρὶν καὶ ἄλλοι ἐπιστήμονες παρασυρθῶσιν εἰς ἀνακριβολογίας καὶ χαρακτηρισμοὺς πομπώδεις μὲν, ἀλλὰ κενοὺς ἐν τῇ οὐσίᾳ των, παρατηροῦντες τὸ ζήτημα μόνον ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς των.

Καὶ ἐν πρώτοις, πρέπει νὰ τονισθῇ, ὅτι, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, ἀφ' ἧς ἡ ἀνθρωπότης ἔσχε τὴν ἀνάγκην τῆς μετρήσεως τοῦ φυσικοῦ χρόνου, ἀσχολεῖται καὶ ἀπασχολεῖται μὲ τὸ ἡμερολογιακὸν ζήτημα. Ὡς γνωστὸν, διὰ τῶν ἡμερολογίων ἐπιζητεῖται ἡ κανονικὴ μέτρησις τοῦ φυσικοῦ χρόνου, διὰ μονάδων παρεχομένων ὑπὸ περιοδικῶν οὐρανίων φαινομένων, μεθ' ὧν εἶναι συνδεδεμένος ὁ ἀνθρώπινος βίος. Τοιαῦτα μονάδες ὡς γνωστὸν εἶναι ἡ ἡμέρα, ὁ σεληνιακὸς μῆν καὶ τὸ τροπικὸν ἔτος. Καὶ δὴ ὁ μὲν σεληνιακὸς μῆν περιέχει κατὰ μέσον ἔρον 29,53059 ἡμ., τὸ δὲ τροπικὸν ἔτος 365,242217 μετὰ μικρῶν διαφορῶν. Δηλαδή δυστυχῶς αἱ μονάδες αὗται δὲν ἔχουν πρὸς ἀλλήλας σύμμετρον λόγον, γεγονός τὸ ὁποῖον, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ὅτι δὲν ἦτο γνωστὴ ἡ ἀκριβὴς διάρκεια τοῦ τε μηνὸς καὶ τοῦ ἔτους, ἤγαγεν εἰς τὰ διάφορα συστήματα ἡμερολογίων κατὰ τόπους καὶ χρόνους παρὰ τοῖς διαφόροις λαοῖς.

Τὰ ἡμερολόγια ταῦτα διακρίνονται εἰς μικτὰ ἡλιοσεληνιακά, εἰς ἀμιγῆ ἡλιακά καὶ εἰς ἀμιγῆ σεληνιακά.

Οἱ Ἀσσύριοι, οἱ Βαβυλώνιοι, οἱ Ἑβραῖοι, καθὼς καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, ἠκολούθησαν τὸ μικτὸν ἡλιοσεληνιακόν. Ἦτοι οἱ μῆνες αὐτοῦ ἦσαν σεληνιακοί, τὰ δὲ ἔτη ἤγοντο κατὰ τὸν Ἥλιον, πράγμα τὸ ὁποῖον ἐπέβαλλε συνεχεῖς διορθώσεις πρὸς

ἄρσιν τῶν ἀνωμαλιῶν. Τοῦλάχιστον ἡ προσπάθεια τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἡ ἀδιάκοπος καὶ συνεχὴς, πρὸς ἐνημέρωσιν τοῦ ἡμερολογίου των, διὰ συνεχῶν διορθώσεων, θὰ εἶναι γνωστὴ εἰς στοιχειωδῶς γνώστην τῆς «θύραθεν παιδείας».

Οἱ Μουσουλμᾶνοι ἀκολοῦθοῦν ἀμιγῆς σεληνιακὸν ἡμερολόγιον. Τὸ ἔτος αὐτῶν ἀπαρτίζεται ἐκ 12 μηνῶν ἐναλλάξ τῶν 29 καὶ τῶν 30 ἡμερῶν. Πρὸς ἄρσιν δέ, κατὰ τὸ δυνατόν, τῶν ἀνωμαλιῶν προσθέτουν οὔτοι ἀνὰ μίαν ἡμέραν εἰς τὰ 11 ἔτη ἐκ κύκλου 30 ἔτων.

Οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι, τοῦλάχιστον κατὰ τοὺς κλασσικοὺς χρόνους, καθὼς καὶ οἱ Πέρσαι, ἠκολούθησαν ἀμιγῆς ἡλιακὸν ἡμερολόγιον, τοῦ ὁποῖου τὸ ἔτος ἐκ 365 ἡμερῶν ἀπηρτίζετο ἐκ 12 μηνῶν τῶν 30 ἡμερῶν καὶ ἐκ 5 ἐπαγομένων ἡμερῶν.

Ὁ Μωϋσῆς, παιδευθεὶς εἰς τὸν ναόν, κατήρτισε κατὰ τὴν Ἐξοδὸν ἡλιακὸν ἡμερολόγιον σχεδὸν τέλειον, τροποποιήσας τὸ αἰγυπτιακὸν εὐφύεστατα. Κατὰ τοῦτο, τὸ Μωσαϊκὸν Πάσχα δὲν ἦτο κινητὸν πέραν τῶν 3 1/2 ἡμερῶν. Μεταγενεστέρως ὅμως, λόγῳ ἱστορικῶν περιπετειῶν, οἱ Ἑβραῖοι ἐλησμόνησαν τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο. Μετὰ τὴν εἰς Βαβυλῶνα αἰχμαλωσίαν (περὶ τὰ 567 π.Χ.) ἐπανελθόντες οἱ Ἑβραῖοι συναπέφερον τὸ σεληνιακὸν ἡμερολόγιον τῶν Χαλδαίων καὶ ἔκτοτε ἤρχισαν αἱ παρεμβολαὶ ὑπὸ τῶν ἱερέων. Περιεπλάκησαν δὲ οὕτω τὰ πράγματα, ὥστε μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Ἱερουσαλήμ τῷ 70 μ.Χ. καὶ τὴν διασπορὰν τῶν Ἑβραίων, βαθεῖαι διχογνωμίαι ἀνεφύησαν, ἐκμηδενίσασαι τὸν ἱερατικὸν ἔλεγχον τῶν χρονολογικῶν δεδομένων. Τέλος τῷ 360 μ.Χ. ἐδέχθησαν τὸ θρησκευτικὸν ἡμερολόγιον τοῦ συνεδρίου τῆς Τιβεριάδος. Τοῦτο, ἰσχύον δι' αὐτοὺς μέχρι σήμερον, εἶναι πολυπλοκώτατον μὲ ἔτος ἐκ 12 σεληνιακῶν μηνῶν καὶ μὲ ἐκτοπισμὸν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Πάσχα ἐξ 28 ἡμερῶν πρὸ καὶ μετὰ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν, ἐν διαστήματι 4 μετωνείων κύκλων.

Φαίνεται ὅμως ὅτι παρὰ πλείστοις λαοῖς ἐγένετο κατάχρησις τῶν διορθώσεων τούτων, ἰδίως διὰ πολιτικοὺς σκοποὺς. Τῷ 334 ὁ Ἀλέξανδρος, διὰ νὰ ἐκκινήσῃ κατὰ τῆς Ἀσίας πρὸς μὴνὸς θεωρουμένου ὡς ἀπαισίου, παρενέβαλεν αὐθαιρέτως ὀλόκληρον μῆνα. Οἱ ποτίφηκες ἐν Ρώμῃ εἰς τοιαύτας καταχρήσεις διορθώσεων τοῦ ἡμερολογίου προέβαινον, διὰ λόγους ἐκλογικοὺς ἢ φορολογικοὺς, ὥστε τὸ 46 π.Χ. ὁ τρυγητὸς ἐγένετο τὸν Ἰανουάριον, ἦτοι ἡ πολιτικὴ ἰσημερία ἀπεμακρύνθη τῆς ἀστρονομικῆς κατὰ 3 μῆνας.

Οὕτω ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ, εὐρῶν ἐν μεγίστῃ συγχύσει τὸ χρονομετρικὸν σύστημα τῆς Ρώμης καὶ ποιικίαν συστημάτων ἀνὰ τὰς χώρας τῆς κοσμοκρατορίας του, προσεκάλεσεν ἐξ Ἀλεξανδρείας τὸν Ἕλληνα ἀστρονόμον Σωσιγένη διὰ τὴν μεταρροθμίαν τοῦ ἡμερολογίου. Οὗτος κατὰ πρῶτον διώρθωσε τὴν ὑπάρχουσαν ἀνωμαλίαν διὰ τῆς παρεμβολῆς 85 ἡμερῶν εἰς τὸ ἔτος τὸ ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ 44 π.Χ. καὶ καθώρισεν εἶτα περίοδον ἐκ 4 ἔτων, ἐξ ὧν τὰ 3 πρῶτα ἐκ 365 ἡμερῶν καὶ τὸ τέταρτον κληθὲν δίσεκτον ἐκ 366 ἡμερῶν. Ἐκ τοῦ ὀνόματος δὲ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος ὠνομάσθη τὸ ἡμερολόγιον Ἰουλιανόν. Λέγεται ὅτι ὁ Σωσιγένης ἦτο γνώστης τοῦ μικροῦ

λάθους, εἰς ὃ τακτοποιήσας οὕτω τὰ πράγματα ὑπέπιπτε, δηλαδή λάθους μίᾳ ἡμέρας ἀνά 300 ἔτη, ὡς ἐνομίζετο τότε, ἀλλ' ἄφησεν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους τὴν φροντίδα τῆς διορθώσεως ταύτης. Κατὰ ταῦτα, τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον, ἔργον ἀνθρώπων καὶ δὴ ἀνθρώπων ἐθνικῶν, ἔργον ἐξ ὑπαρχῆς ἐσφαλμένον, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἰσχυρισθῆ τις σοβαρῶς ὅτι εἶναι θεῖον ἢ θεόπνευστον.

Ἀπὸ αἰῶνων ἠγέρθη δεινὸς σάλος μεταξὺ τῶν θεολογούντων, ἃν ὁ Σωτὴρ ἐσταυρώθη τὴν 14 Νισάν, ἤτοι τὴν ἡμέραν τοῦ Ἑβραϊκοῦ Πάσχα, ἢ ἂν ἔφαγε τὸ Πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν Του καὶ ἐσταυρώθη τὴν πρώτην ἡμέραν τῶν ἄζυμων. Ἀπὸ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ μέχρι τῆς μορφώσεως κοινοτήτων χριστιανικῶν ὑπὸ ἐπισκόπους, τὸ Πάσχα ἐωρτάζετο μετὰ τῶν Ἑβραίων. Ἀπὸ δὲ τοῦ 51 μ. Χ. ἔχομεν τὸν Ζ' ἀποστολικὸν κανόνα: «Εἰ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος τὴν ἁγίαν τοῦ Πάσχα ἡμέραν ἐπιτελέσῃ πρὸ τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας μετὰ τῶν Ἰουδαίων, καθαιρείσθω». Φαίνεται ἕμως ὅτι ὁ κανὼν οὗτος δὲν ἰσχυρεῖται εἰς τὸ νὰ ρυθμίσῃ τὸ ζήτημα. Τοῦναντίον δὲ αἱ κατὰ τόπους Ἐκκλησίαι διαφόρως ἐωρτάζον τὸ Πάσχα. Ὡστε ἀνεφύη ζήτημα κορυφωθὲν κατὰ τὸν Ι' αἰῶνα, ἕως οὗ τῷ 325 μ. Χ. ἢ ἐν Νικαίᾳ Α' Οἰκουμένης συνόδου ἐκανόνισεν αὐτό.

Τὰ πρακτικὰ τῆς ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμένης συνόδου δὲν διεσώθησαν. Εἰς τὴν ἐγκύκλιον ἕμως ἐπιστολὴν τοῦ Αὐτοκράτορος Μεγάλου Κωνσταντίνου, τοῦ ὁποῦ τοῦ κύρος, ἢ συμβολὴ καὶ ἢ ἐπιβολὴ εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς συνόδου ἦτο οὐ μικρὰ (Ἐῶσεβ. Β. Κωνστ. 3. 13), φαίνεται τονιζόμενον, ὅτι ἡ σύνοδος δὲν ἐνδιαφέρεται διὰ ζητήματα χρονολογικά, ἀλλ' ἀπαιτεῖ καὶ ἐπιβάλλει δύο ὅρους: α) οἱ Χριστιανοὶ νὰ συνεορτάζον τὸ Πάσχα καὶ β) νὰ ἐορτάζον μετὰ τοὺς Ἑβραίους. Ἄξιον ἰδιαίτερας προσοχῆς τυγχάνει ὅτι ἡ σύνοδος ἀνέθεσεν εἰς τὸν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας νὰ ὑπολογίσῃ τὴν ἡμερομηνίαν τῆς πασχαλινῆς Κυριακῆς. Τοῦτο δηλοῖ ἄφ' ἐνὸς μὲν τὴν βαθεῖαν κατανόησιν ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων τοῦ εὐαγγελικοῦ ἀπόδοτε καὶ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ) καὶ τὴν σοβαρότητα αὐτῶν εἰς τὸν χειρισμὸν ἐπιστημονικῶν ζητημάτων, καθόσον λόγῳ τῆς διαχύτου τότε μορφώσεως, κατενόουν πλήρως τὰ ὅρια τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιστήμης, ἄφ' ἑτέρου δὲ τὴν ὁμόφωνον ἀναγνώρισιν ὅτι ἡ Ἀλεξανδρεῖα ἦτο τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὸ πνευματικὸν κέντρον τῆς αὐτοκρατορίας. Ἄς μὴ λησμονῆται δὲ ἐξ ἄλλου, ὅτι παρὰ τὸν Μέγαν Ἀθανάσιον ἢ Ἀλεξανδρετικὴ Ἐκκλησία ἔστειλεν εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ σύνοδον καὶ τὸν ἐπίσκοπον, διαπρεπῆ ἀστρονόμον, Ἀχιλλέα Τάτιον, ὅστις, ὡς γνωστὸν, πρῶτος μετεχειρίσθη τὸν ὅρον τῆς «ἐκκλησιαστικῆς» ἀντὶ τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου. Εἰς αὐτὸν δὲ ἀποδίδεται ὁ κανὼν: «Νὰ ἐορτάζεται τὸ Πάσχα τὴν πρώτην Κυριακὴν μετὰ τὴν πανσέληνον τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας, ἣτις ἢ συμπίπτει ἢ ἔπεται τῇ 21 Μαρτίου Ἰουλιανοῦ (ἐὰν ἢ πανσέληνος συμπέσῃ μίαν τῶν ἐξ ἡμερῶν τῆς ἑβδομάδος)· ἂν δὲ αὕτη συμβῇ Κυριακῆν, τότε νὰ ἐορτάζεται τὴν ἐπομένην Κυριακῆν».

Τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον δίδει εἰς τὸ ἔτος διάρ-

κειαν 365 ἡμ. καὶ 6 ὥρων, ἐνῶ ἡ πραγματικὴ του διάρκειά εἶναι κατὰ 11 λ. 125,55 μικροτέρα. Τὸ λάθος τοῦτο διώρθωσεν ἐπαρκῶς τῷ 1582 μ. Χ. ὁ Πάπας Γρηγόριος ὁ ΙΓ' ὁρίσας ἕπως τῶν ἐπαιωνίων ἐτῶν θεωροῦνται δίσσεκτα· μόνον τὰ διαιρετὰ διὰ 400. Δυστυχῶς ἕμως ὁ Γρηγόριος δὲν ἠρέκθη εἰς τοῦτο, ἀλλὰ διέρρηξε τὸν συνεορτασμὸν τοῦ Πάσχα μετὰ τῶν λοιπῶν χριστιανῶν καὶ πολλάκις ὤρισε τοῦτο πρὸ τοῦ τῶν Ἑβραίων. Οὕτω παρεβίασεν ἀδικαιολογητῶς τοὺς δύο μοναδικούς καὶ ἀπαραιτήτους ὅρους τοὺς καθορισθέντας ὑπὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ Α' Οἰκουμένης συνόδου. Καὶ διὰ τοῦτο ἡ γρηγοριανὴ μεταρρυθμίσις ἐκρίθη ὑπὸ τῆς ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας αἰρετικῆ.

Τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος, ἀπὸ τῆς 16 Φεβρ. 1923, ἣτις ἐλογίσθη ὡς 1η Μαρτίου, ἐδέχθη τὴν γρηγοριανὴν χρονολογίαν, διότι αὕτη εἶχε καταστῆ πλέον παγκόσμιος. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εὐρέθη πρὸ τετελεσμένου γεγονότος. Ἐξ ἄλλου ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ παλαιοῦ ἡμερολογίου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ παραπλευρῶς τοῦ νέου πολιτικοῦ ἡμερολογίου ἐπέφερε σύγχυσιν καὶ ἀταξίαν εἰς τὸν καθημερινὸν βίον. Οὕτω ἡ Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου προήλθεν εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς διορθώσεως τοῦ σφάλματος ἐκ 13 ἡμερῶν τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου, διὰ προσθήκης 13 ἡμερῶν κατὰ τὴν 10ην Μαρτίου τοῦ 1924, ἣτις ἐλογίσθη ὡς 23 τοῦ ἰδίου μηνός. Ἡ αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀπεδέχθη τὴν ἀποφιν αὐτοῦ, ὡς γνωστὸν, συμφώνως πρὸς σχετικὴν αὐτῆς ἀπόφασιν.

Κατὰ ταῦτα, εἶναι ἀναληθές ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος προσεχώρησεν εἰς τὴν γρηγοριανὴν μεταρρυθμίσις. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος δὲν ἀπεδέχθη τὴν γρηγοριανὴν μεταρρυθμίσις τοῦ Πασχαλίου. Τὸ Πάσχα καὶ αἱ κινήται μετ' αὐτοῦ ἐορταὶ ἐξακολουθοῦν νὰ καθορίζωνται συμφώνως πρὸς τὰ πατροπαράδοτα. Ἀπλῶς, διαπιστωθέντος λάθους ἐκ 13 ἡμερῶν, παρεδέχθη τὴν διόρθωσιν τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου διὰ παρεμβολῆς 13 ἡμερῶν. Ἡ ἐμμονή, τοῦναντίον, εἰς τὸ λάθος ἀποτελεῖ εἰδωλολατρείαν. Θεωρῶ βεβαίως ὡς κειμήλιον καὶ ἱερὸν ἐνθύμιον τὸ ὥρολόγιον τοῦ ἀποθανόντος πατρὸς μου, οὐδόπως ἕμως θεωρῶ ἱεροσυλίαν καὶ κακόδοξον καινοτομίαν τὸ νὰ ρυθμίζω τὴν ὥραν του ἐκάστοτε συμφώνως πρὸς τὴν ἀκριβῆ ὥραν τοῦ Ἀστεροσκοπείου.

Ἀναντιρρήτως ὁ προρρηθὲς ἐπίσκοπος Τάτιος ἐτέλει ἐν γνώσει πληρέστερον καὶ ἀκριθέστερον τοῦ Σωσιγένοῦ τοῦ, εἰς ὃ ὑπέπιπτεν οὗτος, μικροῦ λάθους κατὰ τὴν ρύθμισιν τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου. Παρὰ τοῦτο ἕμως οὐδόπως ἐνδιεφέρθησαν οἱ ἐν Νικαίᾳ πατέρες ἐν τῇ συνόδῳ διὰ τὰ ἡμερολογιακὰ ζητήματα, ὡς τοῦτο προκύπτει καὶ ἐκ τῆς ἐγκυκλίου τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, προφανῶς θεωρήσαντες ταῦτα ὡς ζητήματα τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας. Οὕτω δὲ ἔδωσαν εἰς ἡμᾶς μάθημα καὶ παράδειγμα πρὸς μίμησιν, τὸ ὁποῖον οὐδεὶς δικαιούται νὰ παραβλέψῃ. Καὶ ἂν ἄλλως, ὡς δικτάτωρ καὶ ποντίφηξ, εἶχε ρυθμίσει ὁ Ἰούλιος Καίσαρ τὰ τοῦ ἡμερολογίου, καὶ πάλιν οἱ πατέρες δὲν θὰ ἠσχολοῦντο μὲ τὰ ἡμερολογιακὰ ζη-

τήματα, θὰ ἤρκοῦντο δέ, ὅπως καὶ ἠρκέσθησαν, εἰς τὸ νὰ καθορίσωσι τίνι τρόπῳ τὸ χριστιανικὸν Πάσχα θὰ εορτάζεται μετὰ τὸ ἑβραϊκόν. -Απόδειξις τούτου εἶναι ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τοῦ 4ου αἰῶνος ἐχρησιμοποίησε καὶ ἐτέραν ρωμαϊκὴν μονάδα χρόνου, τὴν ἰνδικτιῶνα, δεκαπενταετῆ ὡς γνωστὸν περίοδον ἔχουσαν ἑναρξιν τὴν 1ην Σεπτεμβρίου. Εἰς τὸν γενόμενον δὲ καθορισμὸν τοῦ Πάσχα οἱ ἐν Νικαίᾳ πατέρες παρεῖδον καὶ τὸ ἀστρονομικὸν ζήτημα τῆς προοπτώσεως τῶν ἡμερησίων ὅχι διότι δὲν ἐτέλουν ἐν γνώσει τούτου, ἀλλὰ διότι αὕτη, προϊούσα ἐπὶ μᾶλλον, ὄθει τὸ Χριστιανικὸν Πάσχα πέραν τοῦ τῶν Ἑβραίων.

Ἄλλὰ καὶ ἡ ἀξίωσις ὅτι αἱ μὴ κινηταὶ εορταὶ πρέπει νὰ εορτάζωνται βάσει τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου εἶναι, ἂν μὴ τι ἄλλο, τοῦλάχιστον περιέργος. Διότι ἡ Ἐκκλησία ὥρισεν ὅπως εορτάζεται ἡ μνήμη τοῦ Α ἀγίου ἢ τοῦ Β γεγονότος κατὰ τὴν τάδε ἡμερομηνίαν, χωρὶς θεαίως νὰ προσθέσῃ «τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου». Κατὰ ταῦτα, ἐν τάξει εἶναι ὁ εορτάζων κατὰ τὴν ταχθεῖσαν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἡμέραν, ὡς αὕτη προσδιορίζεται ἐπιστημονικῶς, καὶ οὐχὶ ὁ θεωρῶν ὡς θεόπνευστον τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον. Ἐξ ἄλλου αὕτη αὕτη ἡ Ἐκκλησία συνιστᾷ εὐρύτητα σκέψεως διὰ τοῦ Παύλου: «Βλέπετε οὖν πῶς ἀκριβῶς περιπατεῖτε, μὴ ὡς ἄσοφοι ἀλλ' ὡς σοφοί, ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρὸν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραὶ εἰσι. Διὰ τοῦτο μὴ γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ συνιέντες τί τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου» (Ἐφ. 3,15-17). Πράγματι, σχολαστικὴ ἐρμηνεία τοῦ ὑπὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ταχθέντος ὅρου ὅπως οἱ χριστιανοὶ συνορτάζουν τὸ Πάσχα, θὰ ἦγεν εἰς τὸ νὰ θεωρῆται διὰ πάντας τοὺς χριστιανούς τῆς Γῆς, ὡς ὥρα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ἢ 12ῃ ἀληθῆς μεταμεσονύκτιος ὥρα τοῦ μεσημβρινοῦ τῶν Ἱεροσολύμων, καθ' ἣν, ὡς γνωστὸν, οἱ κάτοικοι τῆς Ὑδρογείου ἔχουν κατὰ τόπους πάσας τὰς ὥρας ἀπὸ 0 μέχρι 24 ὥρ. Ὅμοίως, ἂν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τοῦ ὅτι, ὅτε ἡμεῖς ἔχομεν ἕαρ, οἱ κάτοικοι τοῦ Νοτίου ἡμισφαιρίου ἔχουν φθινόπωρον, ὅτε ἡμεῖς ἔχομεν θέρος, αὐτοὶ ἔχουν χειμῶνα, ὅτε ἡμεῖς ἔχομεν φθινόπωρον, αὐτοὶ ἔχουν ἕαρ, τέλος, ὅτε ἡμεῖς ἔχομεν χειμῶνα, αὐτοὶ ἔχουν θέρος καὶ ἐπομένως ὅτι οἱ ἐκεῖ χριστιανοὶ εορτάζουν κατὰ τὸ θέρος τὴν εορτὴν τῶν Χριστουγέννων καὶ κατὰ τὸ φθινόπωρον τὸ Πάσχα, θὰ ἀντιληφθῆ καλλίτερον τὸ σφάλμα, εἰς ὃ περιπίπτουν οἱ ὑποστηρίζοντες ὡς θεόπνευστον τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον. Πάντες δὲ πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν μας, ὅτι θέλημα τοῦ Κυρίου εἶναι ὅπως ἡ χριστιανικὴ θρησκεία ἀποθῆ θρησκεία ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος, ἐπομένως νὰ μὴ ἰδιοποιούμεθα αὐτὴν ὡς θρησκείαν τοῦ χωρίου μας.

Καί, τέλος, ἂς μὴ λησμονώμεν τό: «Οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χεῖλεσί με τιμᾷ, ἢ δὲ καρδίᾳ αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ. Μάτην δὲ σέβονται με, διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλατα ἀνθρώπων» (Μαρκ. 7,6).

ΚΩΝΣΤ. ΝΙΚ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ
πρ. Διευθυντῆς τεχνικῶν ὑπηρεσιῶν
Τραπέζης Ἑλλάδος

ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΗ ΙΕΡΑ ΠΟΡΕΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝΟΝ

τῶν ἐφημερίων Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν
καὶ τῶν ὑπαλλήλων ἐκκλησιαστικῶν Ὑπηρεσιῶν

(10 καὶ 11 Σεπτεμβρίου 1952)

Ἡ Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν, διὰ τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου αὐτῆς, ἐγκρίσει τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου, ἐνεκαίνιασεν ἐφέτος, διὰ πρώτην φοράν, μίαν ἐκδρομικὴν κίνησιν, χάριν τῶν Κληρικῶν—ἐφημερίων αὐτῆς καὶ τῶν λοιπῶν ἐκκλησ. ὑπαλλήλων, βοηθοῦσα οὕτω αὐτοὺς νὰ γνωρίσωσι τὰ διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος, διὰ τακτικῶν, εἰ δυνατόν, κατ' ἔτος ἐπισκέψεων.

Οὕτω, ἡ Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ, συεννοηθεῖσα ἐγκαιρῶς μετὰ τῶν ἀρμοδίων τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος, ἐπέτυχεν ὥστε νὰ διατεθῇ διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτου τὸ πολεμικὸν «Μαχητῆς».

Ἀφοῦ ἐξησφαλίσθη τὸ πλωτὸν μέσον—δωρεάν—ἐκλήθησαν οἱ ἐφημέριοι νὰ ἐκδράμωσιν εἰς Τήνον ἐπὶ προσκυνήσει τῆς Ἱερᾶς καὶ θαυματουργοῦ εἰκόνας τῆς Θεομήτορος.

Προϋτιμήθη ἡ νῆσος Τήνος, διὰ τοὺς ἐξῆς κυρίως λόγους: 1ον) Διότι, ὡς γνωστὸν, ἡ Τήνος, ἐπὶ δεκαετηρίδας πολλάς, ἀποτελεῖ τὸ κατ' ἐξοχὴν θρησκευτικὸν καὶ προσκυνηματικὸν κέντρον τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὁποῖον ἐπισκέπτονται καθ' ὄλον τὸ ἔτος χιλιάδες ἐλλήνων προσκυνητῶν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκ τοῦ ἔξω Ἑλληνισμοῦ. 2ον) Διότι ἔπρεπε νὰ ἰκανοποιηθῇ ἐπὶ τέλους ὁ ἱερὸς καὶ διακαῆς πόθος τῶν αἰδεσιμωτάτων Ἐφημερίων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, οἵτινες κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐφημεριακῆς τῶν ζωῆς, κατὰ τὴν ὁμολογίαν τῶν πάντοτε, δὲν ἤξιώθησαν νὰ μεταβῶσιν εἰς Τήνον, ἐπὶ προσκυνήσει τῆς Ἱερᾶς εἰκόνας τῆς Παναγίας.

Οὕτω, χάρις εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ Θεοφιλ. Βοηθοῦ Ἐπισκόπου Ρωγῶν κ. Διονυσίου, οἱ ἐφημέριοι διηυκολύνθησαν νὰ πραγματοποιήσωσι τὸ προσκυνήμα, ἀρχηγοῦ τῆς ἐκδρομῆς ὀρισθέντος τοῦ Πανσο. ἀρχιμ. Φρουμεντίου Νασίου, εἰς ὃν ἐδόθησαν αἱ σχετικαὶ ὁδηγίαι ἀπὸ μέρους τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς.

Τῆς Ἱερᾶς ἐκδρομῆς μετέσχον ὑπὲρ τοὺς 100 ἐφημέριοι, ὡς καὶ 100 ἄλλα άτομα ἐκ τῆς ὑπαλληλίας ἐκκλ. ὑπηρεσιῶν μετὰ τῶν οἰκογενειῶν τῶν.

Μετὰ συεννόησιν μετὰ τοῦ Σεβ. Μητροπ. Σύρου κ. Φιλαρέτου, ἐντολῆ τῆς Α. Σ. ὅτε Ἱεροκλήρυξ τῆς Ἐπαρχίας καὶ ὁ Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος Τήνου ἐμερίμνησαν περὶ ἐξευρέσεως τῶν ἀπαιτουμένων διὰ τοὺς προσκυνητὰς καταλυμάτων.

Ἡμέρα ἀναχωρήσεως ἡμῶν ὄρισθη ἡ 10 Σ/βρίου ἐ. ἔ. Οὕτω, λαβόντες τὴν εὐλογίαν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου καὶ ἐπὶ κεφαλῆς ἔχοντες τὸν Σεβ. Ἐπίσκοπον Πατάρων κ. Μελέτιον, ἀπεπεύσαμεν τὴν 12ην μεσημβρινήν, μετ' εὐχάριστον δὲ πλοῦν προσηγγίζομεν εἰς Τήνον περὶ τὴν 9ην νυκτερινήν, ὅτε ἠκούσαμεν τοὺς κώδωνος τοῦ πανελληνίου ἱεροῦ Προσκυνήματος ἠχοῦντας χαρμωδῶν ἐπὶ τῇ ἀφίξει τοῦ πολε-

μικοῦ σκάφους εἰς τὸν λιμένα τῆς νήσου πρὸς χαιρετισμὸν τῶν ἐξ Ἀθηνῶν προσκυνητῶν, οἵτινες, συγκεκινημένοι ἐπὶ τῇ πραγματοποιήσει τοῦ πόθου τῶν, εὐχαριστοῦν τὴν Θεομήτορα, διότι ἠξίωσεν αὐτοὺς νὰ πατήσωσι τὴν ἱεράν τῆς Τήνου γῆν.

Εἰς τὸν λιμένα τῆς Τήνου πλῆθος κόσμου ἀγαμέγει τοὺς ἐξ Ἀθηνῶν προσκυνητάς, οἵτινες, προπορευόμενον τοῦ Σεβ. Ἐπισκόπου Πατάρων κ. Μελετίου ἀποδιδοσθέντες, χαιρετίζουν τὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ πολιτικὰς ἀρχὰς τῆς νήσου.

Εἰς τὴν πρὸ τοῦ λιμένος πλατεῖαν τῆς πόλεως Τήνου ἔχει στηθῆ ἐξέδρα. Ἐπ' αὐτῆς ἀνήλθον ἱερεῖς προσκυνηταί, ἡ ἀντιπροσωπεῖα τοῦ ἱεροῦ Κλήρου τῆς Τήνου καὶ αἱ δημοτικαὶ Ἀρχαὶ τῆς πόλεως. Προσφωνεῖ ὁ Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος Τήνου, ὁ δὲ Σεβ. Ἐπίσκοπος Πατάρων ἐν καταφανεῖ συγκινήσει ἀνταπαντῶν, ἐκφράζει τὰς εὐχαριστίας τῶν προσκυνητῶν διὰ τὴν γενομένην εἰς αὐτοὺς θερμὴν ὑποδοχὴν.

Ἡ ἱερά πομπὴ κατευθυνθεῖσα εἶτα εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἱεροῦ Προσκυήματος, τῶν ἱερέων φαλλόντων «Σήμερον τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὸ κεφάλαιον», ἐτέλεσε δέησιν, μεθ' ἣν ἀνεπαύθημεν πάντες ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῶν τελετῶν τοῦ ἱ. Προσκυήματος.

Τῇ ἐπιούσῃ, τελεταρχοῦντος τοῦ Σεβ. Πατάων ἐτελέσθη συλλειτουργοῦν μετὰ πολλῶν ἱερέων καὶ διακόνων, τοῦ ναοῦ καταμέστου ἐκκλησιάσματος.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου ὁ Ἱεροκήρυξ Ἀρχιμ. Στυλιανὸς Κορνάρος προσφωνήσας τοὺς προσκυνητάς ἐχαρκτήρισε τὴν ἡμέραν ὡς ἱστορικὴν διὰ τὴν νήσον, ὁ δὲ Σεβ. Πατάρων ἀπαντῶν ἠδὲ εὐχαρίστησε τὸν κληρὸν καὶ τὸν λαὸν τῆς Τήνου διὰ τὴν θερμὴν ὑποδοχὴν καὶ τὰς περιποιήσεις του, πρὸ τοῦ Κοινωνικοῦ δὲ ὁ πανοσ. ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Λαζαρίδης, γραμματεὺς τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς, ὠμίλησε καταλλήλως ἐξάρας δι' ὀλίγων τὸ ἱερόν πρόσωπον τῆς Θεοτόκου, ὡς τῆς κατ' ἐξοχὴν μητρὸς τῶν χριστιανῶν.

Μετὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ ἱεροῦ Προσκυήματος Τήνου ἐδεξιώθη τοὺς προσκυνητάς εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῶν Τελετῶν. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ οἱ προσκυνηταὶ ἐπεσκέφθησαν τὸ Σκευοφυλάκιον τοῦ ἱ. Προσκυήματος, τὸ Μουσεῖον τῶν Τηνίων καλλιτεχνῶν καὶ τοὺς ἄλλους ἱεροὺς χώρους τοῦ Προσκυήματος, ὡς καὶ τὴν ἱεράν μονὴν Κεχροδουλίου, ἀπέπλευσαν δ' ἐκ τῆς νήσου περὶ τὴν μεσημβρίαν ἐμπλεοὶ ἱερῶν ἐντυπώσεων, ἐφθασαν δ' εἰς Πειραιᾶ τὴν 10ην ἑσπερινήν.

Οὕτως ἔληξεν ἡ εἰς Τήνον προσκυνηματικὴ πορεία τῶν Ἐφημερίων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Συνιστῶμεν τὰς τοιαύτας ἱεράς πορείας χάριν προσκυνήσεως καὶ πρὸς τόνωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθηματός.

Εἰς τοὺς Ἐφημερίους ἐναπόκειται νὰ καλλιεργήσωσι τὴν ἰδέαν τοιαύτων προσκυνηματικῶν ἱερῶν ἐκδρομῶν εἰς Τήνον καὶ εἰς διάφορα ἄλλα σεβάσματα τῆς Ὀρθοδοξίας προσκυνήματα καὶ Κέντρα.

Τὸ κοπιώδες τῆς ἐκδρομῆς εἶναι ζήτημα δευτερευόν.

Ἀρχιμ. ΦΡΟΥΜΕΝΤΙΟΣ ΝΑΣΙΟΣ

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΥΠΙΚΟΥ

Α'.

ΔΥΟ ΚΑΙΝΟΦΑΝΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Ἐν ἐκάστη Λειτουργίᾳ πρὸ τῆς κοινωνίας τῶν πιστῶν, ἦτοι πρὸ τῆς ἐκφωνήσεως «Μετὰ φόβον Θεοῦ...», ψάλλεται εἰς ἀργὸν παπαδικὸν μέλος εἰδικὸς τις στίχος, γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Κοινωνικόν.

Ἐκαστον Κοινωνικὸν ἔχει σχέσιν ἢ πρὸς τὴν κοινωνίαν τῶν θείων μυστηρίων, ὡς εἶναι τὸ Γεύσασθε καὶ ἴδετε, καὶ τὸ Ποτήριον σωτηρίου λήψομαι, ἢ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἀγομένης εορτῆς, ἢ πρὸς τὸν βίον τοῦ εορταζομένου Ἀγίου, ἢ πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος.

Πάντα ὅμως τὰ Κοινωνικά, τὸ τῶν Κυριακῶν, τὰ καθημερινὰ τῆς ἐβδομάδος, τὰ τῶν δεσποτικῶν καὶ θεομητορικῶν εορτῶν, τὰ εἰς τὰς διαφόρους μνήμας τῶν Ἀγίων, τὸ τῶν Προηγιασμένων, εἶναι κατὰ κανόνα στίχοι τοῦ Ψαλτηρίου. Τοῦ γενικοῦ τούτου κανόνος γίνεται ἐξαιρέσις μόνον εἰς τρία Κοινωνικά, εἰς τὸ τῆς Μεγ. Πέμπτης, εἰς τὸ Κοινωνικὸν τοῦ Πάσχα, καὶ εἰς τὸ τῆς Μεσοπεντηκοστῆς.

Ἐκ τούτων, τὸ τῆς Μεσοπεντηκοστῆς Κοινωνικὸν Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, ἔχον σχέσιν πρὸς τὴν κοινωνίαν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, δὲν εἶναι μὲν στίχος τοῦ Ψαλτηρίου, πάντως ὅμως εἶναι στίχος γραφικὸς (Ἰω. στ' 56), ἐξενεχθεὶς ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Κυρίου. Ἀρμύζει δὲ διὰ τὴν Μεσοπεντηκοστήν, καθ' ἣν εορτάζεται αὐτὴ ἡ Σοφία τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ πλεῖστα τῆς εορτῆς τροπάρια ἀφορῶσιν εἰς τὰ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Σωτῆρος μεσοσύσης τῆς εορτῆς ἐξενεχθέντα διδάγματα.

Τὸ δὲ Κοινωνικὸν τῆς Μεγ. Πέμπτης Τοῦ δείπνου σου τοῦ μυστικοῦ εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν καὶ εἰδικὸν τῆς ἁγίας ἐκείνης ἡμέρας τροπάριον, ἐπαναλαμβανόμενον πολλάκις κατ' αὐτὴν καὶ ἀντικαθιστῶν τὸ Χερουβικόν, τὸ Εἶδομεν τὸ φῶς, τὸ Κοινωνικὸν κ. ἄ. Ὁρίσθη δὲ οὕτως ὑπὸ τῶν παλαιῶν διατάξεων, διότι τὸ περιεχόμενον τοῦ ἀρχαίου αὐτοῦ ὕμνου περικλείει τὴν ὑπόθεσιν τοῦ θείου καὶ μυστικοῦ δείπνου, οὕτινος ἡ εορτὴ συγκινεῖ πᾶσαν χριστιανικὴν ψυχὴν καὶ καλεῖ τοὺς πιστοὺς εἰς γενικὴν συμμετοχὴν τῆς θείας τῶν μυστηρίων Τραπέζης.

Τὸ Κοινωνικόν, τέλος, τῆς μεγίστης τοῦ Πάσχα εορτῆς, Σῶμα Χριστοῦ μεταλάβετε, πηγῆς ἀθανάτου γεύσασθε, δὲν εἶναι καὶ αὐτὸ στίχος ψαλμικός, ἀλλὰ τροπάριον. Ἄλλ' ὅμως λίαν προσφυνῶς καὶ ἀρμοζόντως κατὰ τὴν καινὴν καὶ λαμπρὰν τοῦ Πάσχα εορτὴν παρεμερίσθη καὶ εἰς τὸ Κοινωνικὸν τὸ Ψαλτήριον. Ἡ τυπικὴ διατύπωσις, καθ' ἣν διεξάγεται ἡ ἀκολουθία τῆς Ἀναστάσεως, ἀπαιτεῖ νὰ παύσῃ κατ' αὐτὴν τὰ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἀντικαθιστάμενα διὰ τῶν χριστιανικῶν ὕμνων. Οὔτε Ψαλτήριον κατ' αὐτὴν στιχολογεῖται, οὔτε ψαλμὸς δλόκληρος λέγεται, οὔτε Πολυέλεος ψάλλεται, οὔτε Προοιμιακός, οὔτε Ἐξάψαλμος ἀναγινώσκειται, οὔτε ὁ Ψαλμὸς τῆς τραπέζης, οὔτε τὸ Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου, ἀλλὰ τὰ πάντα ἀντικαθίστανται διὰ τοῦ Χριστοῦ ἀνέστη, καὶ τῶν ἄλλων καινῶν καὶ χαρμοσύνων

ὕμνολογημάτων τῶν χριστιανῶν ὕμνογράφων καὶ μελωδῶν. Πολὸν ὀρθῶς, ἐπομένως, καὶ ἀρμοδιώτατα καὶ ὁ δαυϊτικὸς τοῦ Ψαλτηρίου στίχος τοῦ Κοινωνικοῦ ἀντικατεστάθη διὰ τοῦ καινοπρεποῦς καὶ χριστιανικοῦ ὕμνου «Σῶμα Χριστοῦ μεταλάβετε, πηγῆς ἀθανάτου γεύσασθε», σχέσιν ἔχοντος καὶ αὐτοῦ πρὸς τὴν κοινωνίαν τῶν φρικτῶν τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων.

Παρὰ ταῦτα, τὸ νέον τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας Τυπικόν, ἄνευ ἀποχωρῶντος λόγου καὶ ὅλως καινοφανῶς, ὥρισε καὶ ἕτερα δύο Κοινωνικά, ἅτινα δὲν εἶναι ψαλμικοὶ στίχοι, ἀλλὰ τροπάρια.

Τὸ ἐν ἑξ αὐτῶν εἶναι τὸ Κοινωνικὸν τῆς Δευτέρας τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς, τὴν Δευτέραν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ κατὰ τὴν ἀπόδοσιν τῆς ἑορτῆς, ὁμοφώνως πᾶσαι αἱ παλαιαὶ διατάξεις ὁρίζουσι Κοινωνικὸν τὸν στίχον τοῦ Ψαλτηρίου «Τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἀγαθὸν ὁδηγήσει με ἐν γῆ εὐθείᾳ» (Ψαλμ. ρμβ' 10). Ἀλλὰ τὸ Τυπικὸν τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας ὁρίζει διὰ τὴν Δευτέραν τοῦ ἁγίου Πνεύματος νὰ ἀντικατασταθῇ οὗτος διὰ τοῦ τροπαρίου «Τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἅγιον μὴ ἀντανέλης ἀπ' ἡμῶν δεόμεθα, φιλόνηρωπε», ὅπερ εἶναι τὸ τελευταῖον τμήμα τοῦ δευτέρου στιχηροῦ τῶν Ἀποστίχων τοῦ Μεγ. Ἐσπερινοῦ τῆς Πεντηκοστῆς.

Τὸ δὲ ἕτερον εἶναι τὸ ἐκ τῶν καθημερινῶν τῆς ἑβδομάδος Κοινωνικὸν τῆς Παρασκευῆς. Διὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὠρίζετο ὑπὸ τοῦ παλαιοῦ Τυπικοῦ (Τυπικὸν ἁγ. Σάββα, Ἀπορούμενα, κεφ. 99 — βλ. καὶ βιβλίον Ἀποστόλου) τὸ σταυρωσίμου Κοινωνικὸν «Ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου, Κύριε» (Ψαλμ. δ' 7), ὅπερ ὁρίζεται καὶ διὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Σταυροῦ (ιδ' Σεπτεμβρίου, α' Αὐγούστου, Κυριακῆ Σταυροπροσκυνήσεως). Τὸ δὲ νέον Τυπικὸν ἀντικατέστησε καὶ τοῦτο δι' ἐκάστην Παρασκευὴν διὰ τοῦ τροπαρίου «Σωτηρίαν εὐργάσω ἐν μέσῳ τῆς γῆς, Χριστέ ὁ Θεός», τμήμα καὶ αὐτὸ τροπαρίου, τοῦ πρώτου τ. ἑ. σταυρωσίμου Καθίσματος τοῦ Ὁρθρου τῆς Τετάρτης εἰς τὸν β' ἤχον τῆς Παρακλητικῆς.

Ἡ τοιαύτη καινοφανὴς ἀντικατάστασις τῶν δύο τούτων Κοινωνικῶν, ὑπ' οὐδενὸς ἀποχωρῶντος λόγου ὑπαγορευομένη, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρηθῇ ὡς εὐλόγος. Ἄγει, ἄλλως τε, αὕτη καὶ εἰς τὸ ἄτοπον, ὥστε τμήματα τροπαρίων νὰ κλείωνται καὶ νὰ ἐπισφραγίζονται διὰ τοῦ Ἀλληλούϊα. Τὸ δὲ Ἀλληλούϊα, τοῦλάχιστον εἰς τὰ Κοινωνικά, τότε ψάλλεται ὡς τελευταῖα αὐτῶν ἐπωδός, ὅταν τὸ Κοινωνικὸν εἶναι στίχος ψαλμικός, οὐχὶ ὅμως καὶ ὅταν τὸ Κοινωνικὸν εἶναι τροπάριον. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν καὶ τὸ τῆς Μεσοπεντηκοστῆς Κοινωνικόν, καὶ τὸ τῆς Μεγ. Πέμπτης, ὡς καὶ τὸ Σῶμα Χριστοῦ, ἐπειδὴ καὶ τὰ τρία ταῦτα δὲν εἶναι ψαλμικοὶ στίχοι, δὲν ἐπισφραγίζονται διὰ τοῦ Ἀλληλούϊα.

Ὁρθόν, ἐπομένως, εἶναι νὰ ἐπικρατήσῃ ἡ παλαιὰ διάταξις, καὶ νὰ ψάλλεται κατὰ μὲν τὴν Δευτέραν τοῦ ἁγίου Πνεύματος τὸ ἐκ τοῦ Ψαλτηρίου εἰλημμένον Κοινωνικὸν «Τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἀγαθόν», ὡς ὁρίζει καὶ τὸ παλαιὸν Τυπικὸν καὶ τὸ Πεντηκοστά-

ριον, ἐκάστην δὲ Παρασκευὴν ὁ ψαλμικὸς σταυρωσίμου στίχος «Ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς», ἐπισφραγίζομενα ἀμφοτέρω, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ Κοινωνικά, διὰ τοῦ Ἀλληλούϊα.

Β'.

Η ΕΝΑΤΗ ΩΡΑ

ΤΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥ ΤΗΣ ΔΙΑΚΑΙΝΗΣΙΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΔΟΣΕΩΣ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

Ἀνεξαιρέτως καὶ τὰ ἀρχαιότερα καὶ τὰ νεώτερα Τυπικά, μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ Τυπικοῦ τοῦ Κωνσταντίνου, τὴν Ἐνάτην Ὁραν τοῦ Σαββάτου τῆς Διακαινησίμου, ὡς καὶ τῆς Τετάρτης τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα πρὸ τοῦ Ἐσπερινοῦ τῆς Ἀναλήψεως, ὁρίζουσι τρίψαλμον, ἤτοι μὲ τὸς ψαλμοὺς «Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου» κτλ. «Δεῖ γινώσκειν ὅτι τὴν Ἐνάτην Ὁραν ψάλλομεν τρίψαλμον, ὡς σύνηθες, ἐν ἧ λέγομεν Ἀπολυτίκιον μὲν, Ἐξ ὕψους κατήλθες ὁ εὐσπλαγχνος, Κοντάκιον δέ, Εἰ καὶ ἐν τάφῳ κατήλθες ἀθάνατε.» (Πεντηκοστάριον, Σάββατον Διακαινησίμου, πρὸ τοῦ Ἐσπερινοῦ τοῦ Θωμᾶ).

Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ Ἀπόδοσις τοῦ Πάσχα κατὰ τὴν νεωτέραν τυπικὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἐξέλιξιν ψάλλεται καθαρῶς ἀναστάσιμος, κατὰ τὸν τύπον τῶν ἀκολουθιῶν τῆς Διακαινησίμου, ἢ πρὸ τοῦ Ἐσπερινοῦ αὐτῆς, τῇ Τρίτῃ τοῦ Τυφλοῦ ἐσπέρας, Ἐνάτη ἀναγινώσκεται ὡς καὶ ἐν τῇ Διακαινησίμῳ ἑβδομάδι, ὡς σημεῖοι καὶ ὁ διορθωτὴς τοῦ Πεντηκοσταρίου εἰς τὰς νεωτέρας αὐτοῦ ἐκδόσεις (βλέπε καὶ Τυπικὸν Κωνσταντίνου).

Παρὰ ταῦτα, τὸ νέον τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας Τυπικόν, τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοψάλτου Βιολάκη διασκευασθέν, ὥρισε πρὸ μὲν τοῦ Ἐσπερινοῦ τῆς ἑορτῆς τοῦ Θωμᾶ, τῇ Σαββάτῳ τῆς Διακαινησίμου ἐσπέρας, ὡς καὶ πρὸ τοῦ Ἐσπερινοῦ τῆς Ἀναλήψεως, τῇ Τετάρτῃ τῆς σ' ἑβδομάδος ἐσπέρας, νὰ ἀναγινώσκεται ἡ Ἐνάτη Ὁρα τοῦ Πάσχα, ὡς καὶ κατὰ τὴν Διακαινησίμον—τὴν δὲ Τρίτην τοῦ Τυφλοῦ ἐσπέρας πρὸ τοῦ Ἐσπερινοῦ τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα νὰ ἀναγινώσκεται αὕτη τρίψαλμος, (Τυπικὸν Βιολάκη, Προθεωρία § 1), ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἡ Θ' Ὁρα ἐκάστης ἡμέρας «ἀνήκουσα τῇ ἡμέρᾳ, ἣτις λήγει ἐκκλησιαστικῶς πρὸ τοῦ Ἐσπερινοῦ, ἔδει νὰ συμβαδίξῃ τῇ τοιαύτῃ τάξει» (Τυπ. Βιολάκη, Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν προγενεστέρων ἐκδόσεων).

Ἡ περὶ τούτων τοῦ νέου Τυπικοῦ διάταξις φαίνεται μὲν πρὸς τὴν ἀκρίθειαν μὴ ἀντιπίπτουσα. Καθόσον ἀναντιρρήτως ἡ Ἐνάτη Ὁρα, ὡς εἶναι γνωστὸν εἰς πάντας, θεωρεῖται τὸ τελευταῖον τμήμα τῆς ἡμερονυκτίου ἀκολουθίας ἐκάστης ἡμέρας, ἀρχομένης ἀπὸ τοῦ Ἐσπερινοῦ τῆς παραμονῆς καὶ ληγούσης εἰς τὴν Ἐνάτην τῆς ἐπομένης, ἣτις λογίζεται «σφραγὶς τῆς ἀκολουθίας τῆς ἡδὴ ληγούσης ἐκκλησιαστικῶς ἡμέρας» (Τυπικὸν Βιολάκη, Προθεωρία § 1).

Πλὴν ὅμως, ἡ Ἐνάτη Ὁρα ἀναποσπάστως ἔχουσα πρὸς τὸν ἐν συνεχείᾳ μετ' αὐτῆν ἀκολουθοῦντα Ἐσπερινὸν τῆς ἀπ' αὐτοῦ ἀρχομένης ἐπομένης ἡμέρας, λαμβάνει τὴν τοῦτου ἀπόχρωσιν εἰς τε τὰς κατὰ πόλεις

ἱερὰς Ἐκκλησίας καὶ εἰς αὐτὰ ἔτι τὰ ἱερὰ Μοναστήρια.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον καὶ αὐτὸ τὸ Τυπικὸν τοῦ Βιολάκη κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ (Μάρτιος κε' § 2) ὀρίζει, ἵνα πρὸ τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς παραμονῆς ἢ Θ' Ὁρα, ἀποβάλλουσα τὰ πένθιμα τῆς Μεγ. Τεσσαρακοστῆς χαρακτηριστικὰ αὐτῆς, ἀναγνωσθῇ «ὡς εἰθισται» μετ' Ἀπολυτικίου καὶ Κοντάκιου τὰ Προεόρτια, ἄνευ βεβαίως τῶν συνήθων κατὰ τὴν Μεγ. Τεσσαρακοστὴν μετανοιῶν καὶ τῶν μετ' αὐτῆς συναπτομένων Μακαρισμῶν, μεθ' ὧν θὰ ἀνεγινώσκητο αὕτη, ἐὰν δὲν ἐπηκολούθει ὁ πανηγυρικὸς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ Ἑσπερινός. Ἡ ἀκριβεία ὅμως, τὴν ὁποίαν ἢ ἐπὶ τοῦ Τυπικοῦ τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας Συντακτικῆ Ἐπιτροπῆ ἐπικαλεῖται διὰ τὰς Ἐνάτας τοῦ Σαββάτου τῆς Διακαινησίμου καὶ τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα, μετ' αὐτὰ πένθιμα ταῦτα χαρακτηριστικὰ ἀπαιτεῖ καὶ τὴν πρὸ τοῦ Ἑσπερινοῦ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ Ἐνάτην. Πλὴν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἡ Ἐπιτροπὴ κατεῖδε τὸ ἀνάρμοστον καὶ, διὰ τοῦτο, δὲν ἠκολούθησε τὸ μέτρον τῆς ἀκριβείας.

Παρέκκλισις ἀπὸ τοῦ κανόνος τῆς ἀκριβείας καὶ συμμετρίας διατάσσεται καὶ εἰς ἄλλας περιστάσεις. Κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Παλαιοῦ Τυπικοῦ, ἐπαναλαμβάνομενας καὶ ὑπὸ τοῦ νέου, ἢ Ἀπόδοσις τῆς ἑορτῆς τῶν Πατέρων κατὰ τὴν Ζ' ἀπὸ τοῦ Πάσχα Κυριακὴν γίνεται εἰς τὸν Ἑσπερινὸν τῆς Κυριακῆς, ὁπότε φάλλονται τροπάρια ἐκ τῆς ἀκολουθίας τῶν Πατέρων, ἅτινα καὶ παύουσιν ἅμα τῇ ἀπολύσει τοῦ Ἑσπερινοῦ καὶ δὲν συνεχίζονται καὶ εἰς τὸν Ὁρθρον τῆς Δευτέρας, ὅπως ἀπαιτεῖ ἡ ἀκριβεία καὶ ἡ συμμετρία, χωρὶς τὸ ἀνακόλουθον τοῦτο μέτρον νὰ θεωρῆται ἀνάρμοστον καὶ ἐσφαλμένον. Ὁ Ἑσπερινός τῆς Ἀναστάσεως, φαλλόμενος κατὰ τὸ Μέγα Σάββατον, διεξάγεται μετὰ τοῦ Προοιμιακοῦ καὶ τῶν λοιπῶν συνήθων ψαλμῶν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Ὁρθρον τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, ὅστις λαμβάνει ἐντελῶς διαφορετικὴν μορφήν ἀρμόζουσαν εἰς τὴν μεγίστην τοῦ Πάσχα ἑορτήν. Καὶ τοῦτο ὄχι μόνον ἀδόκιμον μέτρον δὲν θεωρεῖται, ἀλλὰ τὸναντίον ἐπιβεβλημένον καὶ ἀρμοδιώτατον. Εἰς τοὺς Ἑσπερινούς τῶν Προηγουμένων τῆς Μεγ. Δευτέρας, Μεγ. Τρίτης καὶ Μεγ. Τετάρτης, εἰς τὴν Λειτουργίαν τῆς Μεγ. Πέμπτης, ὡς καὶ εἰς τὰς Προηγουμένας, αἵτινες τελοῦνται εἰς μνήμας ἑορταζομένων Ἁγίων συμπιπτούσας ἐντὸς τῆς Μεγ. Τεσσαρακοστῆς, φάλλονται τροπάρια κλπ. τῆς κατὰ τὸν γενικὸν κανόνα εἰς τὴν πρὸ τῆς Προηγουμένης Θ' Ὁραν ληξάσης ἡμερονοκτίου ἀκολουθίας ἐκάστης τῶν ἡμερῶν τούτων.

Τὸ δὲ νέον Τυπικὸν τοιαύτως ἀπὸ τῆς ἀκριβείας παρεκκλίσεις ὀρίζει καὶ εἰς ἄλλας εἰσέτι περιστάσεις, ἄλλοτε μὲν μετ' ἀποχρῶντος λόγου, ἄλλοτε δὲ καὶ ἄνευ λόγου. Ἡ ἀπόδοσις τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ γίνεται, ὅπως πράγματι ἀρμόζει, μετ' ἀκριβείας ἑορτάσιμον εἰς τὸν Ἑσπερινὸν τῆς ἰδίας ἡμέρας, ὁ δὲ Ὁρθρος τῆς κατ' Μαρτίου ἀναλαμβάνει τὸν τύπον τῆς συνήθους πενήθιμου ἀκολουθίας τῆς Μεγ. Τεσσαρακοστῆς, χωρὶς ἢ ἀνακολουθία αὕτη νὰ θεωρῆται παρατυπία. Κατὰ δὲ τὰς μνήμας τῶν ἑορταζομένων Ἁγίων,

τὰς συμπιπτούσας ἐντὸς τῆς Μεγ. Τεσσαρακοστῆς, τὸ νέον Τυπικὸν τὸν μὲν Ἑσπερινὸν τῆς παραμονῆς διατάσσει καθημερινόν, τὸν Ὁρθρον πανηγυρικόν, τὴν δὲ λοιπὴν μετ' αὐτὸν ἀκολουθίαν τῶν Ὁρῶν καὶ τῆς Προηγουμένης ἀνάμικτον, μὴ λαμβάνων καθ' ὄλοκληρίαν ὑπ' ὄψει τὴν συμμετρίαν καὶ τὴν ἀκριβείαν, καὶ μάλιστα ἄνευ ἀποχρῶντος τινος λόγου. Καὶ πολλὰ ἄλλα τοιαῦτα παραδείγματα παρεκκλίσεως ἀπὸ τῆς ἀκριβείας δύνανται νὰ ἀπαριθμηθῶσιν ἐκ τοῦ νέου Τυπικοῦ, ἐν οἷς τὸ ἀνακόλουθον εἶναι καταφανές.

Εἰς τὸ μέτρον τοῦτο τῆς ἀπὸ τῆς ἀκριβείας παρεκκλίσεως στοιχοῦσαι καὶ αἱ παλαιαὶ διατάξεις, ὀρίζουσι τὴν μὲν πρὸ τοῦ Ἑσπερινοῦ τοῦ Θωμᾶ καὶ τῆς Ἀναλήψεως Ἐνάτην Ὁραν τρίψαλμον, τὴν δὲ πρὸ τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα μετ' Ἀνάστασιν Χριστοῦ κλπ. ὡς τῆς Διακαινησίμου, καθόσον ἢ Θ' Ὁρα, ὡς ἀνεγράφη ἀνωτέρω, ἀναπόσπαστον προοίμιον τοῦ ἐπομένου αὐτῇ Ἑσπερινοῦ, λαμβάνει καὶ τὴν ἀπόχρωσιν αὐτοῦ, καὶ ἐπομένως θὰ ἦτο καταφανῶς ἀνάρμοστον καὶ ἀδόκιμον πρὸ τῶν Ἑσπερινῶν τοῦ Θωμᾶ καὶ τῆς Ἀναλήψεως, ἐν οἷς ἀναγινώσκειται ὁ Προοιμιακὸς κατὰ τὸ ψαλτήριον, νὰ ἀναγινωσθῇ ἢ Θ' τοῦ Πάσχα, πρὸ δὲ τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα, ὅστις εἶναι καθαρῶς ἀναστάσιμος, ἄνευ ψαλμῶν καὶ τρισαγίου, νὰ ἀναγινωσθῇ τρίψαλμος Ἐνάτη.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, φρονοῦμεν ὅτι ὡς ἐξῆς δέον νὰ διεξάγωνται τὰ κατὰ τὰς Ὁρας ταύτας :

Τὸ Σάββατον τῆς Διακαινησίμου, ἢ Ἐνάτη τρίψαλμος μετ' Ἀπολυτικίον *Ἐξ ὕψους κατηλθες ὁ εὐσπλαγγχος* (τ. ἔ. τὸ ἀναστάσιμον Ἀπολυτικίον τοῦ πλ. δ' ἤχου, οὐτινος τὰ Στιχηρὰ ἐφάλησαν κατὰ τὴν λήγουσαν ἡμέραν), καὶ Κοντάκιον *Εἰ καὶ ἐν τάφῳ*. Τῇ Τρίτῃ τοῦ Τυφλοῦ ἑσπέρας, ἢ Ἐνάτη τοῦ Πάσχα μετ' Ἀνάστασιν Χριστοῦ κλπ. Τῇ Τετάρτῃ πρὸ τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Ἀναλήψεως, ἢ Ἐνάτη τρίψαλμος μετ' Ἀπολυτικίον, τὸ ἀναστάσιμον τοῦ πλ. α' ἤχου *Τὸν συνάναρχον Λόγον*, (εἴπερ ὁ πλ. α' ἐφάλῃ εἰς τὴν Ἀπόδοσιν), ἢ τοῦ α' ἤχου *Τοῦ λίθου σφραγισθέντος*, (ἐὰν εἰς τὴν Ἀπόδοσιν ἐφάλῃσαν τὰ τοῦ α' ἤχου ἀναστάσιμα). Κοντάκιον δὲ τὸ τοῦ Πάσχα *Εἰ καὶ ἐν τάφῳ*.

Σημειωτέον δὲ προσέτι ἐναυθῆ, ὅτι δέον νὰ ἐπιπροσηθῇ ὡς δόκιμος καὶ προσφυῆς ἢ ἐνιαχοῦ γινομένη τάξις, καὶ ἦν μετὰ τὴν Εὐχὴν τῆς πρὸ τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Ἀναλήψεως ἀναγινωσκομένης Ἐνάτης, φαλλομένου πολλάκις τοῦ *Χριστοῦ ἀνέστη*, ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀναστάσεως ἡμέρα, ἀσπάζεται ὁ λαὸς τὴν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ ἐπὶ τοῦ συνήθους τετραποδίου κειμένην εἰκόνα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, τὴν ὁποίαν μετὰ τὴν ἀναστάσιμον ἀπόλυσιν λαμβάνει ὁ Ἱερεὺς καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα.

Οἰκονόμος ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΡΗΓΑΣ
Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος Σκιαθοῦ

* Ἡ ἐλπίς ἢ προερχομένη ἀπὸ τὴν προσεκτικὴν ἀκρόασιν τοῦ θεοῦ λόγου εἶνε ζῶσα καὶ προξενεῖ αἰωνίαν ἀνάπαυσιν.

Ὁὐχι ἡ ἐξωτερικὴ ὄψις ἀποτελεῖ τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ τὸ ἐσωτερικόν του.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΕΝ ΓΑΛΛΙΑΙ

Ἡ ἐξεύρεσις καὶ ὁ καταρτισμὸς τῶν κληρικῶν ἀποτελεῖ τὸ κυριώτερον μέλημα τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο εἶναι ἀπολύτως δεδαικιοποιημένον, διότι ἡ διαποίμανσις καὶ διακυβέρνησις τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος στηρίζεται ἐπὶ τῆς ποιότητος καὶ ἰκανότητος τοῦ κλήρου καὶ ἡ σωτηρία ψυχῶν ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τῶν ποιμένων εἰς τὸ καθήκον καὶ εἰς τὴν θείαν ἀποστολήν των.

Λαμβάνομεν ὡς παράδειγμα τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐν Γαλλίᾳ ἐκπαίδευσιν ὅχι μόνον διότι τὴν παρηκολούθησαμεν προσωπικῶς, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ Γαλλικὴ ἐκκλησία ἀποτελεῖ ἕνα ζωτικώτατον κλάδον τοῦ καθολικισμοῦ καὶ, ὡς ἐκ τῆς ψυχρουνθέσεως τοῦ γαλλικοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἱστορικοκοινωνικῶν συνθηκῶν τῆς χώρας ταύτης, ἡ ἐκκλησία παρουσιάζεται ὡς ἐμπροσθοφυλακὴ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Γαλλ. Ἐκκλησία ὑπέστη πολλὰς περιπετείας καὶ εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ στηριχθῆ εἰς τὰς ἰδίας δυνάμεις διὰ νὰ ἀνακαταλάβῃ τὴν θέσιν τῆς ὡς ζωτικὸς ὀργανισμὸς εἰς τοὺς κόλπους τῆς κοινωνίας, τὴν ὁποίαν ὤφειλε νὰ ἐπηρεάζῃ, νὰ διαφωτίζῃ, νὰ ἐμπνέῃ καὶ νὰ καθοδηγῇ, ἀφοῦ θὰ εἶχεν ἐπανορθώσει σωρεῖαν σφαλμάτων τοῦ παρελθόντος καὶ θὰ εἶχε προσαρμοσθῆ πρὸς τὰς ἠθικὰς ἀπαιτήσεις καὶ τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τοῦ διαμορφωθέντος νεωτέρου κόσμου. Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος θὰ μελετήσῃ μετὰ προσοχῆς ἀφ' ἐνὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὴν περίδου τῆς Γαλλ. Ἐπαναστάσεως καὶ μετὰ ταῦτα μέχρι τοῦ 1905, ὅτε ἐπῆλθεν ὁ χωρισμὸς κράτους καὶ Ἐκκλησίας, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν ἀναδιοργάνωσιν καὶ δράσιν τῆς ἐκκλησίας ἔκτοτε, καὶ μάλιστα ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου, θὰ εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ἡ ἐκκλησία εἰς τὴν χώραν ταύτην ἐπετέλεσεν ἐν μέσῳ μυρίων ἐμποδίων ἕνα τεράστιον ἄθλον, τοῦ ὁποῖου τόσον καταφανεῖς εἶναι αἱ εὐεργετικαὶ συνέπειαι καὶ τόσον δαψιλεῖς οἱ καρποὶ εἰς τὴν κοινωνίαν. Ὅ,τι ἀγνὸν καὶ ἠθικὸν ὑπάρχει εἰς τὸν τόπον αὐτὸν τῆς ἀχαλινώτου ἐλευθερίας, εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς πολυμόχθου ἐκκλησιαστικῆς ὀργανώσεως καὶ δράσεως. Ἡ ὀργάνωσις καὶ δράσις αὕτη στηρίζεται εἰς ἀφωσιωμένους, μορφωμένους καὶ πειθαρχημένους κληρικούς, οἱ ὁποῖοι εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς σχολὰς, εἰς τὰ Μοναστήρια καὶ εἰς τὰ Πανεπιστήμια καταρτίζονται μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας ὡς ἐφημεριακὸς κληρικός, ὡς ἐργάται τῆς Ἐπιστήμης, ὡς ἱεραπόστολοι καὶ γενικῶς ὡς στελέχη εἰς τὴν πολὺπλευρον θρησκευτικὴν καὶ κοινων. δράσιν τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ ἄς ἴδωμεν καλύτερον πῶς ἡ Ἐκκλησία στρατολογεῖ τοὺς μέλλοντας κληρικούς τῆς καὶ κυρίως τὸν ἐφημεριακὸν κλήρον.

Ἐξεύρεσις καὶ συντήρησις τῶν ἱεροσπουδαστῶν.

Μεγάλῃ προσοχῇ καὶ προσπάθειᾳ καταβάλλεται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἐξεύρεσιν τῶν παιδιῶν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν κλήσιν πρὸς μίαν ἐκκλησιαστικὴν σταδιοδρομίαν. Εἴτε διὰ τῶν εὐσεβῶν γο-

νέων εἴτε διὰ τῆς ἀόκνου προσπάθειας τῶν ἐφημεριῶν εἰς τὰς ἐνορίας καὶ τῶν διδασκάλων εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα καὶ τὰ patronages εἰς τὰς κατασκηνώσεις καὶ μετὰ τὰ μέσα, διὰ τῶν ὁποίων ὁρᾷ ἡ Ἐκκλησία, καταβάλλεται προσπάθεια νὰ ἐξευρεθοῦν τὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα θὰ καταρτισθοῦν καὶ θὰ ἐξελιχθοῦν εἰς στελέχη τῆς Ἐκκλησίας. Τὰ παιδιὰ αὐτὰ εἰσέρχονται εἰς τὸ Μικρὸν Σεμινάριον, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ φοίτησις εἶναι ἑπταετής. Διδάσκονται γενικὴν ἐγκύκλιον μόρφωσιν μετὰ βάσιν τὰ θρησκευτικὰ, ἐπίκεντρον δὲ τῆς ὅλης μορφώσεως εἶναι ἡ διάπλασις ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος καὶ χαρακτήρος θρησκευτικοῦ. Ἀκολουθεῖ διετής φοίτησις εἰς τὸ Φιλοσοφικὸν ἢ Παιδαγωγικὸν Σεμινάριον, εἰς τὸ ὁποῖον διδάσκονται κυρίως φιλοσοφικὰ—Σχολαστικὴ Φιλοσοφία—ἢ παιδαγωγικὰ, καὶ κατόπιν ἔρχεται τὸ Μεγάλον Σεμινάριον, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ φοίτησις εἶναι τριετής ἢ τετραετής—ὁ χρόνος ποικίλλει κατὰ πόλεις, ὅπως π.χ. εἰς Παρισίους εἶναι τριετής, εἰς Lille εἶναι τετραετής. Εἰς τὸ Μεγάλον Σεμινάριον διδάσκονται καθαρῶς θεολογικὰ μαθήματα μετὰ τὸ κέντρον τοῦ βάρους εἰς τὸ δόγμα καὶ τὰ Μυστήρια.

Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν τούτων οἱ ἱεροσπουδασταὶ εἶναι ἔτοιμοι νὰ χειροτονηθοῦν ἐφ' ὅσον τὸ ἐπιτρέπει ἡ ἡλικία καὶ ἡ ἐκπλήρωσις τῶν στρατιωτικῶν ὑποχρεώσεων. Ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχουν τὰ δύο ταῦτα κωλύματα ἡ χειροτονία δύναται νὰ γίνῃ καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν σπουδῶν. Κατόπιν ἀδείας τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου δύναται ὠρισμένοι ἐκ τούτων νὰ συνεχίσουν εἰδικὰς ἀνωτέρας σπουδὰς εἰς τὰ Πανεπιστήμια. Οἱ ἱεροσπουδασταὶ τῶν μικρῶν Σεμιναρίων δὲν φθάνουν ὅλοι εἰς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν. Ἐκεῖνοι ὅμως, οἱ ὁποῖοι φθάνουν μέχρι τοῦ τέλους τῶν σπουδῶν καὶ μέχρι τῆς χειροτονίας—καὶ εἶναι συνήθως τὸ ἥμισυ τῶν ἀρχικῶς εἰσαγομένων εἰς τὰ Σεμινάρια, εἶναι πράγματι κατηρτισμένοι, ἀφωσιωμένοι καὶ ἀποφασισμένοι νὰ ἀποδυθοῦν μετὰ ὅλης τῆς δυνάμεως εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπὶ τῶν Σεμιναρίων δι' ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι αἰσθάνονται τὴν κλήσιν νὰ ἱερωθοῦν εἰς μεγαλυτέραν ἡλικίαν. Εἶναι εἶδος ἀνωτέρων ἐκκλησιαστικῶν φροντιστηρίων μετὰ διετῆ προπαρασκευῆν διὰ τὴν ἱερωσύνην, καθὼς ἀκόμη καὶ εἰδικὴ ἐκπαίδευσις δι' ἱεραποστόλους καὶ δι' ἄλλας ἀποστολὰς καὶ εἰδικότητας.

Ἰδιαιτέραν ἐντύπωσιν προκαλεῖ τὸ γεγονός ὅτι προκειμένου περὶ πτωχῶν καὶ ἀπόρων σπουδαστῶν ἐνδιαφέρεται ὁ ἐφημέριός των, ὁ ὁποῖος ἐξ εἰσφορῶν τῶν πιστῶν ἢ ἐξ ἄλλων πόρων διαθέτει ὠρισμένον ποσὸν κατὰ μῆνα πρὸς κάλυψιν τῶν ἐξόδων συντηρήσεώς των καὶ εἰς τὰ Σεμινάρια. Ἐνας ἄλλος ἀριθμὸς πτωχῶν ἱεροσπουδαστῶν συντηρεῖται ἀπὸ τὸ ταμεῖον τῆς ἐπισκοπῆς των. Ἀπὸ τοὺς κανονισμοὺς τῶν Σεμιναρίων φαίνεται ὅτι παρέχονται διευκολύνσεις εἰς τοὺς σπουδαστὰς καὶ τὰ τροφεῖα καταβάλλονται ἀναλόγως τῆς οικονομικῆς των καταστάσεως καὶ μέχρι τελείας ἀπαλλαγῆς. Ἀπ' αὐτὸ συμπεραίνομεν τὴν καταβαλλομένην ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας μέριμναν νὰ διευ-

κολύνη και νά μορφώση τούς ἱερεῖς της, δεδομένου ὅτι ἐκ μέρους τοῦ κράτους οὐδεμία οἰκονομική βοήθεια παρέχεται. Πῶς ὅμως θά ἀνταποκριθοῦν τὰ ἱδρύματα αὐτὰ εἰς τὰ τεράστια ἔξοδα συντηρήσεως, διατροφῆς, φωτισμοῦ, ὑδρεύσεως, θερμάνσεως και πληρωμῆς τοῦ προσωπικοῦ; Ἐκτός τοῦ ὑπὸ τῶν σπουδαστῶν, τῶν Ἐφημερίων και τῶν Ἐπισκόπων καταβαλλομένου ποσοῦ, ἢ συντήρησις τῶν ἱδρυμάτων αὐτῶν ὀφείλεται κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος εἰς τὴν φιλανθρωπίαν και τὸ ἐνδιαφέρον τῶν πιστῶν πλουσίων χριστιανῶν. Ὑπάρχει ἕνα ὀλόκληρον σύστημα φιλανθρωπίας ὀργανωμένον ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας διὰ τούς σκοποὺς και τὸ ἔργον της και ἕκαστος εὐπορος χριστιανὸς θεωρεῖ ὑποχρέωσιν νὰ συνεισφέρει κατὰ μῆνα ἢ κατ' ἔτος ἕνα ποσὸν ἀνάλογον μὲ τὰ ἐκ τῆς ἐπιχειρήσεως του κέρδη. Ὑπάρχουν δὲ πρόσωπα, τὰ ὅποια ἔχουν ἀναλάβει ἀποκλειστικῶς τὴν συντήρησιν τῶν Σεμιναρίων. Τὸ γεγονός τοῦτο ἐρμηνεύει ἀφ' ἑνὸς τὴν δημιουργίαν τῶν ὠραίων ἔργων και ἱδρυμάτων τῆς Ἐκκλησίας, τὰ ὅποια θά ἦτο ἀδύνατον νὰ ὑπάρχουν χωρὶς τὴν βοήθειαν τῶν χριστιανῶν, και ἀφ' ἑτέρου τὴν ἰσχυρὰν τῆς ἐκκλησίας ἐπιρροὴν εἰς τὴν συνείδησιν τῶν τέκνων της. Πρέπει ἀκόμη νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ καθηγηταὶ—ἀνεξαιρέτως ὅλοι κληρικοὶ—ὡς και τὸ λοιπὸν προσωπικὸν εἶναι σχεδὸν ἄμισθοι, ἀρκοῦνται εἰς τὴν τροφήν και τὴν διαμονὴν ἐντὸς τοῦ Σεμιναρίου και ἐργάζονται μὲ αὐτοθυσίαν ὡς στρατιῶται τοῦ μεγάλου σκοποῦ τῆς ἐκκλησίας, χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς πλουσίας Δυτικῆς Ἐκκλησίας μὲ τούς κατὰ γενικὸν κανόνα πτωχοὺς ἱερεῖς, καθηγητὰς και διδασκάλους της.

Ἡ μόρφωσις και ἡ ζωὴ εἰς τὰ Σεμινάρια.

Ὁ σκοπὸς τῶν Σεμιναρίων εἶναι βεβαίως μία γραμματικὴ, ἐγκυκλοπαιδικὴ θρησκευτικὴ και θεολογικὴ μόρφωσις, ἀλλὰ τὸ κέντρον τοῦ βάρους εὐρίσκεται κυρίως εἰς τὴν κατεύθυνσιν τῆς διαπλάσεως ἱερατικῆς συνειδήσεως και ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος. Ἡ Ἐκκλησία ζητεῖ νὰ διαμορφώση ἐργάτας μὲ πίστιν, ποιμένας μὲ αὐταπάρησιν, ἱερεῖς μὲ ζῆλον, στρατιῶτας πειθαρχημένους και προθύμους νὰ βαστάσουν τὸν ζυγὸν τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς των. Ἐνεκα τούτου ὄχι μόνον κάθε μάθημα ἀρχίζει και τελειώνει μὲ προσευχὴν, ἀλλὰ και πολὺς χρόνος ἀφιερώνεται εἰς τὴν κοινὴν λατρείαν και τὴν κατ' ἴδιαν προσευχὴν. Ἐκτός ἀπὸ τὴν καθημερινὴν λειτουργίαν και τὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν θείαν κοινωνίαν ὄλων τῶν ἱεροσπουδαστῶν, οἱ ἤδη εἰσελθόντες εἰς τὸν κλῆρον ἔχουν καθῆκον—και ἡ παράλειψις εἶναι θανάσιμον ἁμάρτημα—νὰ διαβάξουν ὅλας τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας: ὥρας, ἑσπερινόν, ἀπόδειπνον κλπ. Ἡ πνευματικὴ μελέτη και ἀνάγνωσις, ἢ περισυλλογὴ και ἢ εἰς ὠρισμένας ὥρας σιωπῆς, τὸ περιβάλλον και κάθε ἐργασία ἐντὸς τοῦ Σεμιναρίου προκαλοῦν συναισθήματα εὐλαθείας και κατανόξεως και καλλιεργοῦν εἰς τὴν ψυχὴν τὴν τάσιν πρὸς τὴν δλοκληρωτικὴν ἀφιέρωσιν. Ὅμως δὲν εἶναι μόνον τὰ μαθήματα και ἢ προσευχὴ ποῦ ἀπασχολοῦν τούς ἱεροσπουδαστάς. Ὑπάρχουν αἱ ὥραι τῆς ψυχαγωγίας. Ποδόσφαιρον και τένις, ἀγωνίσματα και

διάφορα sports ποικίλλουν τὴν ζωὴν τοῦ Σεμιναρίου. Καταρτίζουσι θεατρικὰς παραστάσεις και σκέτς, μουσικὰς ἑσπερίδας μὲ δίσκους ἀπὸ ἔργα μεγάλων μουσουργῶν. Ἀγαποῦν τὴν μουσικὴν και σχεδὸν ὅλοι γνωρίζουσι νὰ παίζουσι εἰς τὸ πιάνο ἢ τὸ ἀρμόνιον. Παρακολουθοῦν ὠρισμένα φιλμ και κάνουν τὴν κριτικὴν και ἐκφέρουσι τὴν γνώμην των διὰ τὰ πλεονεκτήματα ἢ τὰ μειονεκτήματα τῶν προβαλλομένων ταινιῶν ἀπὸ θρησκευτικῆς και ἠθικοκοινωνικῆς ἀπόψεως. Πολὺ συχνὰ ἐπιχειροῦν ἱεραποδημίας ὁμαδικὰς εἰς κέντρα προσκυνήματος πλησίον ἢ μακρὰν και εἶναι ταῦτα ὀργανωμένα κατὰ τρόπον ὡστε νὰ ἐνισχύεται ἡ εὐλάβεια και νὰ τονώνεται ἡ πίστις. Μία ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὴν κατήχησιν. Τότε οἱ ἱεροσπουδασταὶ δὲν ἔχουσι μαθήματα, ἀλλὰ πηγαίνουν εἰς τὰς ἐγορίας ὡς κατηχηταὶ ἢ βοηθοὶ και εἰς τὰ patronages. Μέσα εἰς τὰ Σεμινάρια διδόνται διαλέξεις ἐπὶ ποικίλων θεμάτων ὑπὸ εἰδικῶς προσκεκλημένων καθηγητῶν και ἄλλων προσώπων και εἰς τὸ τέλος οἱ σπουδασταὶ ὑποβάλλουσι ἐρωτήσεις ἐπὶ τοῦ θέματος. Εἰς ἕκαστον Σεμινάριον ὑπάρχει ἢ ἐκκλησία διὰ τὴν λατρείαν και ἢ βιβλιοθήκη, ἀπὸ τὴν ὁποίαν δανεῖζονται ὅσα βιβλία ἐπιθυμοῦν νὰ μελετήσουν. Οἱ φοιτηταὶ τῶν Σεμιναρίων ἔχουσι τὸν πνευματικὸν των, ἕνα πεπειραμένον κληρικόν, ὅποιον θέλουσι, συνήθως ὅμως ἕνα ἐκ τῶν καθηγητῶν τῆς Σχολῆς, ἀπὸ τὸν ὁποῖον λαμβάνουσι ὁδηγίας δι' ὅλα τὰ ζητήματα τῆς ζωῆς των.

Τὸ τέλος τῶν σπουδῶν εἰς τὰ Σεμινάρια συμπίπτει συνήθως μὲ τὴν χειροτονίαν. Τὸ θέαμα τῆς ὁμαδικῆς χειροτονίας εἶναι ἐξαιρετικὰ ὠραῖον. Ἡ χειροτονία τεσσαράκοντα ἱεροσπουδαστῶν τοῦ Σεμιναρίου τοῦ Ἁγίου Σουλπικίου εἰς τὴν Παναγίαν τῶν Παρισίων κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα μοῦ ἦτο ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρουσα, διότι μετὰ τὴν χειροτονίαν συγκεντρωμένοι ὅλοι οἱ νέοι ἱερεῖς εἰς μίαν αἴθουσαν ἤκουον τὰς συμβουλὰς τοῦ ἀρχιεπισκόπου των. «Ἀγαπητοῦ μου, τούς εἶπεν, ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς εἰσεστρατιῶται τῆς Ἐκκλησίας. Κατὰ τὸ διάστημα τῶν σπουδῶν σας κατεβάλομεν κάθε προσπάθειαν νὰ σᾶς βοηθήσωμεν και νὰ γνωρίσωμεν βαθύτερον τὴν ζωὴν σας και τὰς ἰδιαιτέρας ἐκάστου κλίσεις. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει πάντα ταῦτα ὑπ' ὄψιν και σᾶς χρησιμοποιεῖ ὅσον τὸ δυνατόν δικαιότερον κατὰ τὰς ἰκανότητας ἐκάστου και ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν αὐτῆς... Ἦδη ἀποστέλλεσθε εἰς τὸ ἔργον τοῦ Εὐαγγελίου...». Ἀκολουθεῖ ἡ ἀνάγνωσις τῶν ὀνομάτων και ἀντιστίχως ἢ θέσις διὰ τὴν ὁποίαν ἕκαστος ἔχει προορισθεῖ, ὡς ἐφημέριος εἰς Ἐγορίαν, ὡς διδάσκαλος εἰς τὰ Σχολεῖα τῆς Ἐκκλησίας, ὡς καθηγητῆς εἰς τὰ Σεμινάρια ἢ τὰ Κολλέγια ἢ και εἰς ἄλλας ὑπηρεσίας. Ὑποκλίνονται και χαιρετοῦν μὲ σεβασμόν. Ὑστερα ἀπὸ ὀλίγην ὥραν θά πάρουν τὴν βαλίτσαν και θά ἀναχωρήσουν διὰ τὰς θέσεις των. Εἶναι φαιδροὶ, γελαστοὶ και πλημμυρισμένοι ἀπὸ χαρὰν. Ἐχουσι ἐκδόσει εἰδικὰς προσκλήσεις διὰ τὴν πρώτην των λειτουργίαν και τὰς διανέμουσι εἰς τούς γνωστοὺς και τούς φίλους. Εἰς τὸ πρόσωπόν των ζωγραφίζεται ἢ ἱκανοποίησις ὅτι ἀξιώγονται νὰ ἀποδυθοῦν εἰς τὸν εὐγενέστερον και τιμη-

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΥ ΕΝ ΓΑΛΛΙΑ.

Α'.

Θρησκευτική μειονότης εις μίαν χώραν τελείως καθολικὴν ὁ Προτεσταντισμὸς ἐν Γαλλίᾳ, ἂν καὶ κατέχει μίαν σπουδαίαν θέσιν εἰς τὴν ἐθνικὴν τῆς ζωῆς, ἐν τούτοις εἶναι παραγνωρισμένος καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν Γαλλίαν, τόσον ὑπὸ τὴν κοινωνικὴν, ὅσον καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν του μορφήν.

Προκειμένου νὰ δώσωμεν ἀκριβῆ εἰκόνα τῆς σημερινῆς καταστάσεώς του, πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν τελείως χωριστὰ τὰς δύο πραγματικότητας, τὰς ὁποίας οὗτος μᾶς παρουσιάζει. Πρῶτον τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἢ θεολογικὴν του τοιαύτην, ἣτις ὀνομάζεται «Μεταρρυθμιστικὴ Ἐκκλησία» (Eglise Réformée) ἢ «Λουθηρανὴ Ἐκκλησία τῆς Γαλλίας» (Eglise Luthérienne de France), καὶ δευτέρον τὴν κοινωνικὴν καὶ ἱστορικὴν του πραγματικότητα, περισσότερον εὐρεῖαν τῆς πρώτης, τῆς ὁποίας χρησιμεύει ὡς κρηπίδωμα. Ὁ πληθυσμὸς τῶν Γάλλων προτεσταντῶν εἶναι περίπου τὰ 2% τοῦ Γαλλικοῦ λαοῦ.

Ἐκκλησία ἢ Αἰρέσεις ;

Εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ Προτεσταντισμοῦ ἐν Γαλλίᾳ τὸ ἔτος 1938 ἐσημείωσεν ἕνα ἀποφασιστικὸν σταθμὸν. Αἱ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δύο σπουδαιότεραι ἐνώσεις Ἐκκλησιῶν, ἐπὶ μακρὸν εὐρισκόμεναι εἰς διάσταςιν ἐξ αἰτίας πολὺ ζωνῶν δογματικῶν διαφορῶν (συντηρητικοὶ ἀφ' ἐνδῆς καὶ φιλελεύθεροι ἀφ' ἐτέρου), συνεχωνεύθησαν καὶ ἴδρυσαν τὴν Διαμαρτυρομένην Ἐκκλησίαν τῆς Γαλλίας «Eglise Réformée de France», ἢ ὁποία σήγκεντρώνει τὴν μεγάλην μάζαν τῶν Γάλλων προτεσταντῶν. Ἀπαρτίζεται περίπου ἀπὸ 500 ἐνορίας, χωρισμένας εἰς 15 συνοδικὰς περιφερείας (συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Ἀλγερίας), ἐκ τῶν ὁποίων ἐκάστη ἀποτελεῖται ἀπὸ 4 ἢ 5 κοινιστόρια.

Ἡ μειονότης τῶν Λουθηρανῶν, πολὺ πυκνὴ εἰς τὸ Παρίσι καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Montbéliard, ἀπαρτίζει μίαν Ἐκκλησίαν, τὴν ὀνομαζομένην «Εὐαγγελικὴν Λουθηρανὴν Ἐκκλησίαν τῆς Γαλλίας» (Eglise Evangélique Luthérienne), ἢ ὁποία ἔχει στενάς σχέσεις μὲ τὴν Διαμαρτυρομένην Ἐκκλησίαν (Eglise Réformée) καὶ μοιράζει μ' αὐτὴν τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῶν Παρισίων εἰς τὸ «Προτεσταντι-

τικώτερον ἀγῶνα. Θαυμάσιον παράδειγμα ἐκκλησιαστικῆς πειθαρχίας. Θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι τὸ τραχὺ καὶ ἀποκρουστικὸν τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀγαμίας τοῦ κλήρου τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας ἔρχεται νὰ τὸ διασκεδάσῃ καὶ νὰ τὸ ἐκλεπτύνῃ ἢ ὀργανώσῃ καὶ ἢ δυνάμεις ἐνδῆς ἱερατικοῦ στρατεύματος, τὸ ὁποῖον ἐκχύνεται πρὸς ἕλας τὰς κατευθύνσεις τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς, ἀποφασισμένον νὰ ἀποθάνῃ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἀρχιμ. ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ

κὸν Ἰνστιτούτον». Ἄλλως τε, ἡ μειονότης τῶν Λουθηρανῶν ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἱστορίας τῆς ὑπέστη τὴν δογματικὴν ἐπίδρασιν τοῦ Καλβινισμοῦ.

Τέλος ἡ Προτεσταντικὴ Ὁμοσπονδία τῆς Γαλλίας (Fédération protestante de France) συγκεντρώνει ἕλας τὰς Ἐκκλησίας, Ὁργανισμοὺς καὶ Φιλανθρωπικὰ ἔργα, τὰ ὁποία ἐπικαλοῦνται τὴν Μεταρρυθμισίν. Δέον νὰ σημειωθῇ, ὅτι ὁ 20ὸς αἰὼν ὑπῆρξε διὰ τὰς Προτεσταντικὰς Ἐκκλησίας, εἰδικῶς ἐν Γαλλίᾳ, ὁ αἰὼν τῆς ἐνότητος, καὶ ὅτι οἱ πρωτεργάται τῆς Οἰκουμενικῆς κινήσεως ὑπῆρξαν Γάλλοι.

Κινήσεις τῆς νεολαίας καὶ φιλανθρωπικὰ ἔργα.

Ὅλαι αἱ κινήσεις τῆς νεολαίας «προτεσταντικῆς ἐμπνεύσεως», ὡς καὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν φιλανθρωπικῶν προτεσταντικῶν ἔργων, ὑπῆρξαν καρπὸς τῆς θρησκευτικῆς ἀφυπνίσεως, ἢ ὁποία τελείως συνεκλόνησε τὴν νάρκωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19ου αἰῶνος, αἵτινες εἶχον τελείως παραλύσει ὑπὸ τοῦ συστήματος τοῦ κογκορδάτου. Ἐμπρακτος ἐκδήλωσις τῆς πίστεως καὶ τῆς ωραίας ἀνθρωπίνης ἐπιτυχίας ἐπὶ τοῦ πνευματικοῦ καὶ κοινωνικοῦ τομέως αἱ κινήσεις τῆς νεολαίας (Unions Chrétienues, Eclaireurs Unionistes, Fédération) ἤνοιξαν τὸν δρόμον εἰς ἄλλας λαϊκὰς ἢ καθολικὰς κινήσεις, γεγονός που ἀποδεικνύει τὴν σοβαρότητα τῆς ἀποτελεσματικότητός των καὶ τὸν πλοῦτον τῆς δράσεώς των, πραγματικῶς ὑπερβάντα πολὺ τὰ περιωρισμένα πλαίσια τῆς Ἐκκλησίας.

Καρπὸς τῆς θρησκευτικῆς ἀφυπνίσεως, ὡς καὶ τῆς οἰκονομικῆς εὐημερίας μιᾶς μεγάλης προτεσταντικῆς ἀριστοκρατίας, ὑπῆρξαν ἐπίσης τὰ φιλανθρωπικὰ ἔργα, τὰ ὁποία ἴδρυσεν καὶ συντηρεῖ ὁ Προτεσταντισμὸς εἰς τὴν Γαλλίαν (ἄσυλα, νοσοκομεῖα, ὀρφανοτροφεία, ἔργα τοῦ Στρατοῦ τῆς Σωτηρίας κλπ.) καὶ τῶν ὁποίων ἡ λαϊκότης ἐξηπλώθη τελευταίως ἔξω ἀπὸ τὰ θρησκευτικὰ ὄρια τῆς ἰδίας των ὁμολογίας.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, ἡ Ἑταιρεία τῶν Εὐαγγελικῶν Ἱεραποστολῶν (Société des Missions Evangéliques), ἣτις ἰδρύθη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, προοδευτικῶς ἐξήπλωσε τὴν δράσιν τῆς εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὸν Εἰρηνικόν. Αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ἀντιμετωπίζει τεράστια προβλήματα καὶ μεγάλας ὑποχρεώσεις εἰς τὰ πεδία τῶν Ἱεραποστολῶν, εἰς τὰ ὁποία ἐργάζεται ὄχι μόνον ἐπὶ τοῦ αὐστηροῦ θρησκευτικοῦ πεδίου, ἀλλ' ἐπίσης καὶ ἐπὶ τοῦ σχολικοῦ, ἱατρικοῦ καὶ κοινωνικοῦ.

Ὁ Προτεσταντικὸς Τύπος.

Εἰς τὴν Γαλλίαν σήμερον ὑπάρχουν 150 προτεσταντικὰ περιοδικὰ, μηνιαῖα ἢ ἐβδομαδιαῖα, ἐκ τῶν ὁποίων πολὺ ὀλίγα εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποία συγκεντρῶνουν ἕνα σοβαρὸν ἀριθμὸν ἀναγνωστῶν. Μεταξὺ τῶν θρησκευτικῶν ἐπιθεωρήσεων ἢ πλέον ἀξιόσημειωτος εἶναι «Πίστις καὶ Ζωή» (Foi et Vie) θεολογικὴ Μπαρθιανοῦ προσανατολισμοῦ, ἢ «Ἐπιθεώρησις τοῦ Κοινωνικοῦ Χριστιανισμοῦ» (Revue du Christiani-

sme Sociale), πολὺ ἀνοικτὴ εἰς τὰ κοινωνικά, οἰκονομικά καὶ πολιτικά ζητήματα, ὁ «Σπορευς» (Semeur) ὄργανον τῆς ὁμοσπονδίας τῶν χριστιανῶν φοιτητῶν, καὶ ἄλλα.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἡ «Μεταρρύθμισις» (Réforme), ἑβδομαδιαία ἔφημερίς, ἣτις κυκλοφορεῖ εὐρύτατα καὶ εἰς μὴ προτεσταντικούς κύκλους, ἐξωτερικεῖ ἀρκετὰ πιστῶς ὅλας τὰς ἀπόψεις, συχνὰ ἀντιφατικάς, τῶν θεολογικῶν καὶ λογοτεχνικῶν προτεσταντικῶν κύκλων. Ἄν καὶ δὲν ἔχει κανένα ἐπίσημον χαρακτήρα, ἐν τούτοις ἀντικατοπτρίζει πολὺ τὴν προτεσταντικὴν σκέψιν. Αἱ ἀπόψεις τῆς ἐπὶ τῶν πολιτικῶν ζητημάτων δὲν εἶναι πάντοτε πολὺ καθαραί.

Θεολογικὴ ἐξέλιξις.

Μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1789 καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν φιλελευθέρων ἰδεῶν ὁ Γαλλικὸς Προτεσταντισμὸς εἶχε διαιρεθῆ εἰς δύο ἀντιθέτους τάσεις. Εἰς τὴν φιλελευθέραν ἢ τὸν λεγόμενον μοντερνισμόν, ἣτις εἶχεν ἐνισχυθῆ ἀπὸ τὰς ἐπιστημονικάς προόδους τῆς Γερμανικῆς Βιβλικῆς Κριτικῆς, ἀπέναντι τῆς ὁποίας ἡ ὀρθόδοξος, ἢ συντηρητικὴ, ἰσχυρίζετο ὅτι ἔπρεπε νὰ διατηρήσουν μὲ ἀυστηρότητα τὴν θεμελιώδη αὐθεντίαν τῆς Βίβλου, πηγῆς ἀναμφισβητήτου καὶ ἀπαραδιάστου τοῦ δόγματος, μόνου κυριάρχου, προκειμένου περὶ τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ζωῆς. Ἐναντίον τῶν φιλελευθέρων θεολόγων καὶ παστώρων, οἵτινες ἐπέδωκον νὰ συμβιάσουν τὸ δόγμα μὲ τὸν λόγον, τὴν ἐπιστήμην μὲ τὴν πίστιν, καὶ οἱ ὅποιοι προσηγαθίζον τὰς διαμαρτυρομένας Ἐκκλησίας πρὸς ἓνα θρησκευτικὸν μοραλισμόν, ἀρκετὰ συναισθηματικὸν καὶ προσωπικόν, οἱ αὐστηρῶς ὀρθόδοξοι «εὐαγγελικοὶ» πρόεβαλλον τὴν Βίβλον καὶ τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως ὡς ὀχύρωμα μιᾶς ἀπειλουμένης ὑπὸ τῆς αἰρέσεως πίστεως.

Αὐτοὶ οἱ θεολογικοὶ ἀγῶνες, ζωηροὶ πολὺ εἰς ὠρισμένας περιοχὰς κατὰ παράδοσιν προτεσταντικάς, ἀπεστεύρων ἐπὶ μακρὸν τὴν ζωὴν καὶ τὴν δρᾶσιν τοῦ Γαλλικοῦ Προτεσταντισμοῦ. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀγγλοσαξωνικῆς ἀναγεννήσεως ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ θεολογικὴ ξηρότης τῆς διαμαρτυρομένης ὀρθοδοξίας ἐξηφανίσθη, οἱ δὲ ἀπόστολοι τοῦ κοινωνικοῦ χριστιανισμοῦ (Oberlin, Fallot, Gounelle) κατάρθωσαν νὰ δώσουν κατ' ὀλοκληρίαν ἓνα νέον προσανατολισμόν εἰς τὰς φιλελευθέρας ἐνορίας. Μετὰ τὸν πόλεμον τοῦτον τῶν δύο δυναμικῶν προτεσταντικῶν κινήσεων, τοῦ λοιποῦ ἀνεχομένων ἢ μίαν τὴν ἄλλην κατὰ τρόπον τελείως διαφορετικόν, ἤλθεν ἡ θεολογικὴ ἐπίδρασις τοῦ Μπάρθ (Barth) νὰ μετατρέψῃ τὸ θεολογικὸν προτεσταντικὸν κλίμα καὶ νὰ δώσῃ, κατὰ τὸ δυνατόν, εἰς τὰς Διάμαρτυρομένας Ἐκκλησίας μίαν ἐνότητα πραγματικὴν καὶ διαρκῆ.

Ὁ Κάρλ Μπάρθ (Karl Barth), Ἑλβετογερμανὸς θεολόγος, διάσημος προσωπικότης τοῦ συγχρόνου προτεσταντισμοῦ, ἀποτελεῖ φαινόμενο μίαν πραγματικῆς θεολογικῆς ἀγορθώσεως, ἄνευ προηγούμενου, εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Διαμαρτυρήσεως. Ἡ προφητικὴ τάσις του (τολμηρὰ διακήρυξις τῆς ἀπολύτου κυριαρχίας τοῦ Θεοῦ ἐφ' ὅλης τῆς δημιουργίας Του καὶ συνε-

ΝΕΑ ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ἐσχάτως ἔκαμε τὴν δημοσίαν ἐμφάνισιν τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ νέα ἐκκλησιαστικὴ ὁμάς ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐλευθερία καὶ Ἐνότης» (New Anglican Group - Freedom and Unity), ἀποτελουμένη ἀπὸ κληρικοῦς καὶ λαϊκοῦς πάσης ὁμολογίας. Ἀκριβῶς ἡ συγκρότησις τῆς ἀπὸ πιστοῦς μὴ ἀνήκοντας εἰς τὴν αὐτὴν ἐκκλησιαστικὴν ὁμολογίαν προδηλοῖ καὶ τοὺς λόγους, οἵτινες ὤθησαν τὴν ἐμφάνισιν τῆς νέας αὐτῆς ἐκκλησιαστικῆς κινήσεως, ὡς καὶ τοὺς σκοποὺς, τοὺς ὁποίους ἐπιδιώκει.

Οἱ λόγοι, οἵτινες ὤθησαν εἰς τὴν συγκρότησιν τῆς ὁμάδος αὐτῆς εὐρίσκονται εἰς τὴν σύγχρονον ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν ἐν Ἀγγλίᾳ, ἣτις χαρακτηρίζεται ὡς «χάος» ἐν κυρίῳ ἄρθρῳ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας (Church of England Newspaper, 4 Ἰουλίου 1952).

πῶς ἐπὶ τοῦ κράτους καὶ τῆς κοινωνίας) ἐπροκάλεσε τὴν κατ' αὐτοῦ ἐπίθεσιν τοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ καὶ τὴν κατὰ τὸ ἔτος 1934 ἀποπομπὴν του ἀπὸ τὴν θεολογικὴν σχολὴν τῆς Μπόννης, εἰς τὴν ὁποίαν ἐδίδασκεν.

Κληρονόμος τοῦ Kierkegaard καὶ εἰς ἐν σημεῖον πολὺ ἐπηρεασμένη ἀπὸ τὸν Ἑβελιανισμόν, ἡ Μπαρθινὴ θεολογία εἶναι ὑπαρξιστικὴ, τοῦτέστιν ἐπιβάλλει μίαν διάθεσιν ὑποχρέωσεως καὶ ἀποφάσεως hic et nunc, ἐν ἀντιθέσει πρὸς μίαν διάθεσιν καθαρῶς πνευματικὴν καὶ θεωρητικὴν.

Ἡ ἐπιτυχία, τὴν ὁποίαν ἐγνώρισεν ὁ Μπαρθισμὸς εἰς τὴν Γαλλίαν (ἀκόμη καὶ εἰς τοὺς καθολικοὺς κύκλους), καὶ αἱ πολὺ ζωηραὶ ἀντιδράσεις, τὰς ὁποίας ἐπροκάλεσαν αἱ ὑπερβολαὶ μερικῶν νεαρῶν μαθητῶν του, καὶ ἐκ παραλλήλου ἡ ἀνάπτυξις ἐνδὸς νεοκαλδινισμοῦ, ὅστις τῷ ὀφείλει πολλά, ἐπαγέδωκαν εἰς τὴν διαμαρτυρομένην θεολογίαν μίαν ἀκμὴν καὶ ἓνα σφριγῶς νεότητος, τὸ ὅποion πρὸ πολλοῦ δὲν εἶχε γνωρίσει. Εἶναι ἐνδιαφέρον νὰ σημειωθῆ ὅτι ὁ νῦν πρόεδρος τοῦ ἐθνικοῦ συμβουλίου τῆς Διαμαρτυρομένης Ἐκκλησίας Pierre Maurgy, καθηγητὴς τῆς Δογματικῆς εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν Παρισίων, εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ὅστις εἰσήγαγε καὶ ἐξελαίκευσε τὸν Μπαρθισμόν εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ ὁ ὁποῖος εἶναι ἐπὶ πλέον προσωπικὸς φίλος τοῦ Μπάρθ, ὡς ἐπίσης καὶ τοῦ Niemöller, ἀρχηγοῦ τοῦ κόμματος τῆς Γερμανικῆς Προτεσταντικῆς Ἐκκλησίας.

Ἀπὸ τοὺς κόλπους τῆς Ὀμοσπονδίας τῶν Χριστιανῶν Φοιτητῶν καὶ ἀπὸ τὴν ἐνθουσιώδη ἀποδοχὴν τῶν νέων λαϊκῶν διαγνοσμένων τὸ θεολογικὸν ἔαρ ἤρχισεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Καὶ δὲν εἶναι παρὰ μερικὰ χρόνια μόνον, ποὺ ὁ Μπαρθισμὸς ἔχει τὸ δικαίωμα ὄχι μόνον ν' ἀναφέρεται εἰς τὴν Διαμαρτυρομένην Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐξασκῆ εἰς αὐτὴν ἓνα πρωτεύοντα ρόλον.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΜΕΛΕΤΙΟΣ ΚΑΡΑΜΠΙΝΗΣ

Παρίσιον. Σεπτέμβριος 1952.

Τὸ χάος τοῦτο προκαλεῖται ἀπὸ τὴν ὑπαρξιν οὐχὶ μόνον μιᾶς Ἐκκλησίας ἀλλὰ πλείστον ὁμολογιακῶν τοιούτων, παραφναδῶν προτεσταντικῶν. Ἡ ὑπαρξίς τῆς κατατετημημένης αὐτῆς Ἐκκλησίας ἐν Ἀγγλίᾳ οὐ μόνον δὲν ἐπιτρέπει ἔνωσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν δυνάμεων, ἀλλὰ καὶ ἐπιδρα καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν ἠθικῶς καὶ θρησκευτικῶς, ἀναλόγως τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων καὶ τάσεων ἐκάστης ὁμολογίας. Ρωμαιοκαθολικοί, Ἀγγλικανοί, Μεθοδισταί, Προεσβυτεριανοί, Βαπτισταί καὶ ἄλλαι πλείσται παραφναδες προτεσταντικαὶ διαίρουσιν τὸν λαὸν τῆς Ἀγγλίας.

Ἄγων ἐπικρατήσεως τῆς μιᾶς ομάδος εἰς βάρους τῆς ἑτέρας, δι' ἀποσπάσεως πιστῶν, ἰδιαίτεροι προσπάθειαι μιᾶς ἐκάστης δι' ἐσωτερικὴν καθήχησιν τῶν μελῶν τῆς, ἰδιαίτερα συνῆδρια ἐκκλησιαστικά, ἴδιαι ἐκκλησιαστικαὶ κατασκηνώσεις καὶ ἱεροποστολαὶ κατατέμνουσιν τὰς δυνάμεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ δημιουργοῦσιν μίαν «χαῶδη κατάστασιν», κατὰ τὸν ἀρθρογράφον τῆς ἀγγλικανικῆς αὐτῆς ἐφημερίδος.

Πολλοὶ τῶν ἀνωτέρω ομάδων διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν αὐθεντίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς τῆς ἰδίας ὁμολογίας, χωρὶς νὰ ἔχουν ἐπικοινωνίαν τινὰ θρησκευτικὴν μετ' ἄλλας. Ἄλλαι πάλιν εἶναι ἐλαστικώτεροι καὶ ἔχουν διομολογιακὴν τινὰ (interdenominational) ἐπαφήν.

Τὸ ζήτημα ὅμως, τὸ ὁποῖον ἀπασχολεῖ ζωτικῶς σήμερον τὰς ὁμολογιακὰς αὐτὰς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ πάσας τὰς προτεσταντικὰς ὁμολογίας τοῦ κόσμου, ζήτημα, τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται καὶ εἰς τὰς σχέσεις τῶν ἑτεροδόξων μετὰ τῶν Ὁρθοδόξων καὶ τὸ ὁποῖον ἀπετέλεσεν ἐν τῶν κυρίων θεμάτων τοῦ τρίτου παγκοσμίου συνεδρίου «Πίστις καὶ Τάξις» (Faith and Order) συγκληθέντος κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα Αὐγούστου ἐν Lund τῆς Σουηδίας, τὸ θέμα αὐτὸ εἶναι ἢ μετὰ τῶν διαφόρου πιστεύματος ἐκκλησιαστικῶν ομάδων ἐλευθέρω μυστηριακὴ κοινωνία (intercommunion), δηλ. ἢ ἐλευθέρω συμμετοχῇ τῶν μὲν εἰς τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας τῶν ἄλλων.

Ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχει ἐπίσημος ἀπόφασις τῆς Ὑψηλῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας ἔχουσα οὕτω: «Εἰς εἰδικὰς περιπτώσεις, ἐὰν καὶ ὁσάκις ἐμφανίζονται, ὅταν μέλη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας καὶ μέλη ἄλλων χριστιανικῶν ὁμολογιῶν συγκεντροῦνται ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐπὶ τῇ προσπαθείᾳ νὰ προωθήσουν θετικῶς τὴν ὁρατὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ὁ Ἐπίσκοπος, ἐὰν ζητηθῇ ἀπ' αὐτοῦ, δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς βεβαπτισμένα μέλη τῶν ἄλλων ὁμολογιῶν συμμετοχὴν εἰς τὴν Ἁγίαν Κοινωνίαν κατὰ τὸ ἀγγλικὸν ἱεροτελεστικὸν τελεσθεῖσαν». Ἡ ἀπόφασις ὅμως αὕτη δὲν τηρεῖται ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐπισκόπους, ἀλλὰ καὶ αὕτη ἢ ἴδια ἢ ἐπίσημος Ἐκκλησία δὲν τὴν ἐφαρμόζει. Οὕτω κατὰ τὸ ἐν Ὁξφόρδῃ Παγκόσμιον Συνέδριον (Ἰούλιος 1937) ὁ τότε Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κανταβρυγίας Dr Lang ἐπέτρεψε συμμετοχὴν καὶ μὴ Ἀγγλικανῶν εἰς τὴν θείαν Κοινωνίαν, ἐνῶ εἰς τοὺς μετασχόντας Ἀγγλικανούς εἰς τὸ Παγκόσμιον Συνέδριον τῆς Νεώτης τοῦ Ὁσλο (1947) δὲν ἐπετρέπη ἢ συμμετοχῇ τῶν εἰς τὴν θείαν Κοινωνίαν τελεσθεῖσαν ἐν τῷ Λουθηρανικῷ Καθεδρικῷ Ναῶ.

Ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν γεγονότων αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς διεθνoῦς ἐκκλησιαστικῆς κινήσεως, δώδεκα κληρικοί καὶ λαϊκοὶ πάσης ὁμολογίας, συνερχόμενοι ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν εἰς τὰ περὶχωρα τοῦ Λονδίνου ἐπὶ μίαν διετίαν κατ' ἴδιαν καὶ δημοσίᾳ, συνεκρότησαν ἰδίαν ομάδα ὑπὸ τὸν ὡς ἀνωτέρω ἀναφερθέντα τίτλον, ἣτις ἐξέδωκε τὸ πρῶτον αὐτῆς ἀνακοινωθὲν ἐν σχέσει μετὰ τὴν πνευματικὴν ἐνότητα τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου ἔχον οὕτω: «Ἐφ' ὅσον ἐν τῶν σπουδαιότητων ζητημάτων σήμερον ἀποβλέπει εἰς τὰς σχέσεις τῶν Ἐκκλησιῶν, ἢ Ὁμᾶς «Ἐλευθερία καὶ Ἐνότης» (Freedom and Unity Group) σφόδρα συνιστᾷ, ὅπως αἱ ἀποφάσεις τῶν Συνόδων ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐρμηνεύονται ἐν τῇ εὐρυτάτῃ αὐτῶν ἐννοίᾳ. Αἱ ἀποφάσεις αὐταὶ παρέχουν ἐλεύθερον χῶρον διὰ ὑγιᾶ ἀμοιβαιότητα μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας καὶ τῶν Ἐλευθέρων Ἐκκλησιῶν. Ἐπιτρέπουν εἰς τοὺς χριστιανούς πασῶν τῶν ὁμολογιῶν νὰ συνέρχονται ἀπὸ κοινοῦ ἐν ἐνώσει μυστηριακῇ διὰ σκοποὺς ἐνότητος.

«Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ θέρου αὐτοῦ θὰ λάβουν χώραν πολλοὶ συναντήσεις καὶ πολλὰ συνέδρια, μετὰ τὸν σκοπὸν νὰ ἐπιτύχουν κοινὴν βάσιν συνεννοήσεως μετὰ τῶν χριστιανῶν διαφόρου πιστεύματος. Νομίζομεν, ὅτι τοιαῦτα συνέδρια πρέπει νὰ συγκαλοῦνται ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῶν ἀποφάσεων τῶν Συνόδων καὶ νὰ μὴ ἀπαγορεύηται ἡ μυστηριακὴ κοινωνία. Λυπούμεθα, διότι ἀπαιτεῖται ἡ ἄδεια τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου, εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ὁποίου συγκαλεῖται συνέδριόν τι, καὶ ἐπιμένομεν ὅπως κατὰ τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου ἀπαλειφθῇ ἡ τοιαύτη ρήτρα.

«Παρακαλοῦμεν τοὺς μετέχοντας εἰς τοιαῦτα συνέδρια ὁμόφρονας κληρικούς ὅπως ἐπιμένουν, ὅσον δύναται, προσκαλοῦντες μέλη ἑτέρων ὁμολογιῶν νὰ μετᾶσχουν εἰς τὴν Ἀγγλικανικὴν θείαν Κοινωνίαν. Τοῦτο, πιστεύομεν, θὰ πλουτίσῃ τὴν λατρείαν καὶ θὰ ἀσκήσῃ σωτηριώδη ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν σχέσεων τῶν Ἐκκλησιῶν». (The Church of England Newspaper, 4 Ἰουλίου 1952 σ. 3).

Τὸ νόημα τοῦ διαγγέλματος τῆς ομάδος αὐτῆς εἶναι, ὅπως πᾶς τις οἰασθήποτε ὁμολογίας εἰσέρχεται ἐλευθέρως εἰς οἰονδήποτε ναὸν ἐπιθυμῇ καὶ γίνεται ἄνευ κωλύματος δεκτὸς εἰς τὴν κοινωνίαν τῆς θείας Εὐχαριστίας.

Εἰς ἡμᾶς τοὺς Ὁρθοδόξους δὲν γίνεται ἀντιληπτὸν ἀπολύτως τὸ κίνημα τῆς ομάδος αὐτῆς, ἐκτὸς ἐὰν τις ἔζησε μετὰ τὸ Ἀγγλοσαξωνικὸν κόσμον καὶ ἐμελέτησε τὰ προβλήματα αὐτοῦ.

Πάντως τὸ πρόβλημα αὐτὸ δὲν περιορίζεται μόνον ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ ὁμολογιῶν. Ζωτικώτατον εἶναι ἐπίσης καὶ διὰ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς. Ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἀπησχόλησε καὶ τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἑτεροδόξους.

Τὸ ζήτημα ἀπησχόλησε καὶ τὸ τρίτον Παγκόσμιον Συνέδριον «Πίστις καὶ Τάξις» ἐν Lund τῆς Σουηδίας, χωρίζει τελείως τὴν μίαν Ἐκκλησίαν ἀπὸ τὴν ἄλλην, καὶ προκαλεῖ τὸ ἐρώτημα, ἐὰν τῆς

ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ

ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Εἰς τὸ Marburg τῆς Γερμανίας ἔλαβε χώραν ἀπὸ τῆς 23—27 Ὀκτωβρίου 1941 ἓν φοιτητικὸν συνέδριον ὀρθοδόξων καὶ προτεσταντῶν, ὀργανωμένον ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Φροντιστηρίου τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Marburg καὶ τῆς Κεντρικῆς Οἰκουμενικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Φραγκφούρτης.

Ἡ σύγκλησις τοῦ συνεδρίου ὀφείλεται εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ καθηγητοῦ τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Θεολογικῇ Σχολῇ τῶν Παρισίων κ. Zander—ῤώσσου ἐξορίστου— καὶ τοῦ καθηγητοῦ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Marburg καὶ διευθυντοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Φροντιστηρίου κ. Ernst Benz, γνωστοῦ φιλέλληνος καὶ θαυμαστοῦ τῆς Ὀρθοδοξίας.

Εἰς τὴν προεργασίαν καὶ τὰς ἐνεργείας τῶν δύο αὐτῶν, καθὼς καὶ τοῦ ὑφηγητοῦ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας κ. Ludolf Müller, ὀφείλεται ἡ ἐπιτυχία τοῦ συνεδρίου, τοῦ ὁποίου τὴν οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν εἶχον ἀναλάβει ἡ Εὐαγγελικὴ Φοιτητικὴ Κοινότης καὶ ἡ Κεντρικὴ Οἰκουμενικὴ Ὑπηρεσία Φραγκφούρτης. Εἰς τὸ συνέδριον ἔλαβον μέρος 15 προτεστάνται καὶ 16 ὀρθόδοξοι φοιτηταὶ καὶ ἐπιστήμονες (Ἕλληνες, Ρῶσοι, Λιθουανοὶ, Γερμανοὶ καὶ Ρουμᾶνοι), οἱ ὀρθόδοξοι Ρῶσοι καθηγηταὶ Zander καὶ Kowalewski—Παρίσιοι—, οἱ ὀρθόδοξοι ἱερεῖς Ζαχαρίας—Tübingen—, De Baclut—Γαλλία—, Makejew—Göttingen, καὶ οἱ εὐαγγελικοὶ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου: Meinhold—Kiel—, Benz, Zeller, Müller, Heiler, Luther, Rauch καὶ ὁ ἀνώτερος ἐκκλησιαστικὸς σύμβουλος B. Ritter—Marburg.

Τὸ γενικὸν θέμα τοῦ συνεδρίου ἦτο: Τί εἶναι δυνατόν νὰ διδαχθῶμεν ὁ εἰς ὑπὸ τοῦ ἄλλου.

Εἰς τὴν εὐαγγελικὴν λειτουργίαν, διὰ τῆς ὁποίας ἐγένετο ἡ ἐναρξίς τοῦ συνεδρίου, ἔλαβον μέρος ὅλοι οἱ συμμετέχοντες, τὸ αὐτὸ εἰς τὴν ὀρθόδοξον λειτουργίαν, ἣτις ἐτελέσθη ὑπὸ τῶν τριῶν ὡς ἄνω ἀναφερόμενων ἱερέων. Ἡ ὀρθόδοξος λειτουργία ἐψάλη εἰς γερμανικὴν γλῶσσαν, ἐκτὸς τῶν μερῶν τοῦ χοροῦ, ἅτινα ἐψάλησαν σλαβιστί.

Τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ συνεδρίου ὠμίλησαν οἱ κύριοι: Meinhold, με θέμα «Τί εἶναι Λουθηρανισμός» καὶ Zander, με θέμα «Τί εἶναι Ὀρθοδοξία».

Ὁ κ. Meinhold, καθηγητῆς τῆς Ἐκκλησιαστι-

μυστηριακῆς κοινωνίας (communio in sacris) πρέπει νὰ προηγηθῇ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἔνωσις ἢ ἀντιθέτως. Σήμερον μοναδικὸν φαινόμενον ἐνώσεως μυστηριακῆς, λόγῳ τῶν τοπικῶν συνθηκῶν, ἔχομεν εἰς τὰς Νοτίους Ἰνδίας, ὅπου ἐπῆλθε τοιαύτη ἔνωσις ὅλων τῶν ὁμολογιῶν περιλαμβανομένων καὶ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν.

Δι' ἡμᾶς τοὺς Ὀρθοδόξους δὲν ὑπάρχει ἐσωτερικὸν τοιοῦτον ζήτημα. Δύναται ὅμως τοῦτο νὰ διαφωτίσῃ ἐπαρκῶς τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν, ὅταν εὐρεθῇ πρὸ τοιούτου ζητήματος εἰς τὰς σχέσεις ἡμῶν μετὰ τῶν ἑτεροδόξων.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ Δ. ΛΩΛΗΣ

κῆς Ἱστορίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Kiel, ἀνέπτυξε τὴν θέσιν τοῦ Λουθήρου ἀπέναντι τοῦ προβλήματος τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐτόνισεν, ὅτι οὐχὶ διὰ νὰ διασπάσῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀνανεώσῃ καὶ ὀδηγήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν εἰς πραγματικὴν ἐνότητα ἔκαμε τὴν μεταρρυθμίσιν ὁ Λούθηρος. Καθολικὴ Ἐκκλησία σημαίνει, κατὰ τὸν Λούθηρον, Χριστιανικὴ Ἐκκλησία, ὅ,τι ἔχουν κοινὸν πᾶσαι αἱ Ἐκκλησίαι. Ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία εἶναι ἡ ἀγίωσις τῶν χριστιανῶν—sancta catholica christiana—«das ist ein heilig christlich Volk, das da glaubt an Christus». Ἡ καθολικότης εἶναι, κατὰ τὸν Λούθηρον, ἐκεῖ ὅπου εἶναι ὁ Χριστός. «Ἀνήκομεν ὅλοι εἰς τὴν παλαιάν, ὀρθήν, Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν, εἰμεθα ὅλοι μέλη τῆς».

Τὰς αἰρέσεις χαρακτηρίζει ὁ Λούθηρος ὡς ἐν ἀναγκαῖον φαινόμενον εἰς τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας.

Ὅπου εἶναι ὁ Χριστός πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἀντίρροισις, ἀντίδρασις, καὶ εἶναι μία ἀπόδειξις τῆς ὑπάρξεως τοῦ Χριστοῦ ἢ ἀντίδρασις πού συναντᾶ εἰς τὸν κόσμον. Ἡ ἀπόλυτος ἡσυχία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ θὰ ἐσήμαινε, ὅτι ἐντὸς τῆς δὲν ἐνεργεῖ ὁ Χριστός. Εἶναι δὲ ἀνθρώπινον θνερον ἡ ἡσυχία καὶ ἡ ὁμόνοια τῆς Ἐκκλησίας καὶ οὐχὶ θέλημα Θεοῦ.

Μόνον μία Ἐκκλησία τοῦ Σατανᾶ θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἔχῃ ἀπόλυτον ἡρεμίαν καὶ γαλήνην. Πᾶσαι αἱ Ἐκκλησίαι συνδέονται διὰ τῆς κοινῆς ἱστορίας, ἀλλὰ τὴν ἱστορίαν ἀντιλαμβάνεται καὶ ἐρμηνεύει κατὰ διάφορον τρόπον ἐκάστη Ἐκκλησία.

Ἡ Ἐκκλησία καὶ ὁ Χριστός ἀποτελοῦν μίαν ἐνότητα, διὰ τοῦτο ἡ ἀληθινὴ Ἐκκλησία ταυτίζεται μετὰ τῆς ὀρατῆς...

Δεύτερος ὠμίλησεν, ὡς εἶπομεν, ὁ καθηγητῆς κ. Zander με θέμα: Τί εἶναι ὀρθοδοξία.

Εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ἣτις δοξάζει τὸν Θεὸν κατὰ τὸν ὀρθὸν τρόπον, ἡ ὀρθὴ στάσις τοῦ ἀνθρώπου ἔναντι τοῦ Θεοῦ, ἡ Ἐκκλησία, ἣτις ἀσχολεῖται μετὰ τὸ πρόβλημα τῆς ὀρθῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ. Πρέπει νὰ λατρεύῃ τις τὸν Θεὸν αὐτὸν καθ' αὐτόν ἢ καὶ ἐντὸς ὅλης τῆς κτίσεως;

Ἡ ὀρθοδοξία τὸν λατρεύει εἰς κάθε τι, ὅπου ἐνοικεῖ τὸ πνεῦμά Του· ἐκ τούτου νοητέα ἢ λατρεία τῆς Παναγίας Θεοτόκου, τῶν Ἁγίων, ἢ θεία Εὐχαριστία κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἢ προσκύνησις τῶν εἰκόνων κ. ἄ. Ὁ Προτεσταντισμὸς λατρεύει τὸν Θεὸν αὐτὸν καθ' αὐτόν καὶ οὐχὶ τὸν Θεὸν ἐν τῇ κτίσει. Ἀλλὰ ὁ λόγος εἶναι εἰκῶν, δοῦν, τὸ εὐαγγέλιον εἰκῶν, ὁ ἀναγνώστης τοῦ Εὐαγγελίου σχηματίζει τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ....

Ἡ πρώτη ἡμέρα τοῦ συνεδρίου ἔληξε μετὰ τὴν διάλεξιν τοῦ κ. Ritter: Ἡ ἀγία Μετάληψις κατὰ τὴν λουθηρανὴν ἀντίληψιν.

Τὴν δευτέραν ἡμέραν ἡσχολήθη τὸ συνέδριον μετὰ τὸ γενικὸν θέμα «Ἱστορικαὶ σχέσεις Λουθηρανισμοῦ καὶ Ὀρθοδοξίας». Ὁμίλησαν: ὁ κ. Ernst Benz, περὶ ἱστορίας τῆς προσεγγίσεως τοῦ Λουθηρανισμοῦ πρὸς τὴν Ὀρθοδοξίαν, καὶ ὁ κ. Ludolf Müller «περὶ ἱστορίας τῶν διαφορῶν τοῦ Λουθηρανισμοῦ καὶ τῆς Ὀρθοδοξίας».

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

ΤΟΥ Σ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ ΑΘΗΝΑΓΟΡΟΥ
ΕΙΣ ΤΟ ΕΝ LUND ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ

Γενομένη κατά·την πρώτην αὐτοῦ Συνεδρίαν

Σεβασμιώτατε Πρόεδρε,

Μολονότι ἔχω τὴν τιμὴν νὰ εἶμαι εἰς τῶν Ἀντιπροέδρων τῆς Ἐπιτροπείας τοῦ Faith and Order, παρουσιάζομαι πρὸ τῶν ἐντιμοτάτων Μελῶν τοῦ Συνεδρίου τούτου, ἔξαιρετικῶς διὰ τὰς στιγμὰς αὐτάς, ὑπὸ τὴν ἰδιότητα ἐνόχου Ἑλληνοῦ Ὁρθοδόξου Ἱεράρχου, ὅστις εἶνε ἅμα καὶ Ἐξάρχου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κηρύκων.

Τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἱεράρχου τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας δὲν εἶναι διόλου εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἰδιότητα οἰουμένου τῆς Χριστιανισμοῦ, διὰ τὴν ὁποίαν ἐνόχου ἐνδιαφέρεται ἐπίσης τὸ Παγκόσμιον Συνέδριον τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δύναται πολὺ καλῶς νὰ ὁμιλήσῃ ἐξ ὀνόματος καὶ τῶν δύο ἀξιωματῶν συγχρόνως. Ἐπὶ πλέον εἶμαι καὶ διωρισμένος ἀρχηγὸς τῆς Πατριαρχικῆς ἀποστολῆς εἰς τὸ Συνέδριον τοῦτο, συγκειμένης ἐξ Ἑλλήνων καὶ Ρώσων Θεολόγων, καὶ πληρεξούσιος ἀντιπρόσωπος τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας καὶ τῆς αὐτόνομου καὶ αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου.

ὑπὸ τὰς ποικίλας αὐτὰς ἰδιότητας ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ὁμιλῶ εἰς τὸ Συνέδριον τοῦτο καὶ ἐλπίζω ὅτι θὰ μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ διαθέσω ὀλίγον χρόνον ἀπὸ τὸ πολὺ πεπονημένον πρόγραμμά.

Ἀγαπητοὶ Ἀντιπρόσωποι,

Ἡ Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία περιλαμβάνει ἄνω τῶν διακοσίων ἑκατομμυρίων μέλη. Ἄλλ' ἴσως οἱ γνωστοὶ πολιτικοὶ προσωρινοὶ λόγοι ἐμποδίζουν τὰς ἄλλας ἔθνικὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ νὰ συμμετάσχουν δι' ἀντιπροσώπων τῶν εἰς τὸ Συνέδριον τοῦτο. Οἱ δὲ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ὁ τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας ὑποδειχθέντες ἀντιπρόσωποι δὲν ἤλθον ἕνεκα ἀτομικῶν

τὴν ἐσπέραν τῆς ἰδίας ἡμέρας ὁμιλήσεν ὁ κ. Kowalewski με θέμα «Ἡ θεία Εὐχαριστία κατὰ τὴν ὀρθόδοξον ἀντίληψιν».

Τὰ θέματα τῶν διαλέξεων τῆς τρίτης ἡμέρας ἦσαν: Πρότυπα εὐσεβείας τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Λουθηρανισμοῦ (ὁμιλεῖται οἱ κ. Kowalewski καὶ Zeller.

«Ὅλα τὰ ἀπογεύματα ἠσχολήθησαν τὰ μέλη τοῦ συνεδρίου καθ' ὁμάδας (λειτουργικὴ, ἱστορικὴ καὶ βιβλικὴ ὁμάς) καὶ ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῶν ἱερέων καὶ θεολόγων καθηγητῶν, μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν γυναικῶν καὶ τὴν σπουδὴν τῶν λειτουργικῶν κειμένων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, κυρίως δὲ τῶν ὀρθοδόξων κειμένων. Αἱ συζητήσεις κατέληξαν εἰς τὴν ἰδρυσιν ὁμάδος συνεργασίας καὶ μελέτης ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῶν κ. κ. L. Müller καὶ Ζαχαρία.

τὴν τελευταίαν ἡμέραν συνήλθον τὰ ὀρθόδοξα μέλη καὶ συνεζήτησαν τὰ προβλήματα τῶν.

Marburg

ΙΣΙΔΩΡΑ ΚΑΜΑΡΙΝΕΑ

τῶν ὑποθέσεων ἢ λόγων. Οὕτω δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι ἡ ὑπ' ἐμὲ Ἀντιπροσωπεία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀντιπροσωπεύει ὀλόκληρον τὴν Ἑλληνικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἢ Ἀνατολικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ὡς ἐσφαλμένως καλεῖται συνήθως αὕτη.

Μὲ τὸν διορισμὸν μου ὡς ἀρχηγὸς τῆς Παγγρησιατικῆς Ἐπιτροπείας ἢ Α. Θ. Παναγιότης, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἀθηνᾶς μοι ἐνετείλατο νὰ διαβιβάσω τὸν χαιρετισμὸν τοῦ καὶ τὰς πατρικὰς εὐλογίας τοῦ πρὸς τὸ Συνέδριον τοῦτο καὶ τὴν ἔκφρασιν τοῦ εὐκρινοῦς θαυμασμοῦ τοῦ διὰ τὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὰς προσπάθειάς τῶν χριστιανικῶν ὁμάδων διὰ τὸ μέγα καὶ ἱερὸν ἰδανικὸν τῆς ἐνώσεως τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου εἰς τὴν Μίαν Ἁγίαν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἐνόχου τῆς χριστιανισμοῦ εἶναι ἰδανικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας καὶ εἰς ὅλας τὰς καθημερινὰς αὐτῆς ἱερὰς ἀκολουθίας δέεται «ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, εὐσταθείας τῶν ἀγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως».

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἔχει πλήρη γνῶσιν τῶν μεγάλων ἐμποδίων καὶ δυσκολιῶν, τὰς ὁποίας ἀντιμετωπίζει ἡ Οἰκουμενικὴ Κίνησις ἐν τῇ ἐπιδίωξί τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ ἰδανικοῦ τῆς, ἰδιαίτερος δὲ εἰς τὸ τμήμα τῆς Πίστεως καὶ Διοικήσεως. Παρακολουθεῖ καὶ μελετᾷ ὅλας τὰς σχετικὰς ἀνακοινώσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκδίδονται ἀπὸ τὰς διαφόρους Ἐπιτροπὰς. Ἐκτιμᾷ τὴν ἀξίαν πολλῶν θεολογικῶν συμπερασμάτων, τὰ ὁποῖα κατόπιν βαθείας καὶ πολυχρονίου ἐρεύνης αἱ ἀνακοινώσεις φέρουν εἰς φῶς. Κρίνει μὲ τινα σπογγὴν καὶ ἐπιείκειαν τὰς ἀποφάσεις, τὰς ὁποῖαι αἱ Ἐπιτροπὰι λαμβάνουν, ἀσχέτως πρὸς τὸ γεγονός ὅτι τινὲς ἐξ αὐτῶν δὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ περιεχόμενον καὶ τὴν σπουδαιότητα τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Ἀποδίδομεν τὴν ἑλλειψίν τῶν πρὸς ὄρθην κατανόησιν εἰς τὴν βραχύτητα τοῦ χρονικοῦ διαστήματος, τὸ ὁποῖον παρήλθεν ἀφ' ὅτου ἡ Οἰκουμενικὴ Κίνησις ἤρξισε τὸ κολοσσαῖον αὐτῆς ἔργον.

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν καὶ μετὰ τὴν ἰδίαν διάθεσιν τοῦ Πατριαρχείου, παρ' ὅλας τὰς ἀντιξοότητας, τὰς ὁποῖας ἀντιμετωπίζει, ἔστειλεν Ἀντιπροσωπείαν εἰς τὸ Συνέδριον τοῦτο, ὡς ἔπραξε καὶ εἰς τὰ ἄλλα προηγούμενα Συνέδρια τοῦ Edinburgh, τῆς Lausanne καὶ τῆς Stockholm.

Ἡ ἀντιπροσωπεία τοῦ ἔτους τούτου ἀπαρτίζεται ἀπὸ καλῶς πεπαιδευμένους Ἑλληνας Καθηγητὰς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς, τοὺς Χρυσόστομον Κωνσταντινίδην, Μάξιμον Ρεπανέλλην, Ἐμμανουὴλ Φωτιάδην, τοὺς Ρώσους Καθηγητὰς καὶ συγγραφεῖς Γεώργιον Φλορόφσκη καὶ Λέοντα Ζάντερ. ἄμφότεροι πολὺ γνωστοὺς διὰ πολλὰς εὐλόγους αἰτίας, καὶ τὸν Ἀρχιμ. Αἰμιλιανὸν Τιμιάδην, Πρωτοσύγκελλον μου.

Ἡ ἀπόφασις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου νὰ λάβῃ μέρος διὰ τῆς ἀντιπροσωπείας αὐτῆς εἰς τὸ Συνέδριον τοῦτο καὶ ἡ ἰδία ἀπόφασις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῶν Πατριαρχείων Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου καὶ ὁ εὐκρινὴς αὐτῶν πόθος νὰ ἴδουν πραγματοποιούμενον τὸν σκοπὸν τοῦ Παγκοσμίου Συνεδρίου τῶν Ἐκκλησιῶν, τιμᾷ τὴν Ἱεραρχίαν ὅλων τῶν ἀνωτέρω Ἐκκλησιῶν. Οὐχ ἦττον ὅμως ἐδόθησαν ὁδηγίαι εἰς τὴν Ἀντιπροσωπείαν νὰ μὴ ἀναμιχθῇ εἰς δογματικὰς συζητήσεις.

Αἱ ὁδηγίαι αὐταὶ δὲν ἔχουν ποσὴν χαρακτήρα ἐχθρικό, οὐδὲ εἶναι δείγμα διαθέσεως ἀδιαφορίας ἐκ μέρους τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Συνεδρίου τούτου. Τούναντιον. Αὕτη διακείται εἴπερ ποτὲ εὐκρινῶς φιλική. Τὸ γεγονός τοῦτο φαίνεται ἐπίσης ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴν τῆς Α. Μακαριότητος, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Σπυριδωνος, πρὸς τὸν Γραμματέα τοῦ Συνεδρίου Faith and Order Αἰδερ. Oliver Tomkins.

«Ἐπιθυμῶ νὰ σὰς βεβαιώσω, ὅτι ἡ ἀπουσία Ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὸ ἐν Λυὸν Συνέδριον κατ' οὐδένα τρόπον ἔχει τὴν ἔννοιαν ἀλλαγῆς εἰς τὴν τακτικὴν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἢ τῆς συμμετοχῆς αὐτῆς ὡς μέλους τοῦ Παγκοσμίου Συνεδρίου τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν διαφόρων Ἐπιτροπῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἔχουν διορισθῆ μέλη ἐξ Ἑλλάδος» οὐδὲ ἔχει τὴν ἔννοιαν, ὅτι ἡ συνεργασία ἡμῶν ἔχει ἐλαττωθῆ. Ἐσχομεν μακρὰν καὶ ἀποτελεσματικὴν ἔπαφην μὲ τὰς συνεργάτιδας Ἐκκλησίας εἰς τὸ Παγκόσμιον Συνέδριον τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ διὰ τῶν σχέσεων αὐτῶν ἔγνωρίσαμεν περισσότερο καὶ καλλίτερον τὰς συνεργάτιδας Ἐκκλησίας, ἡ δὲ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἔγινε περισσότερο γνωστὴ καὶ ἀπολαύει ἐκτιμήσεων μεταξὺ τῶν πολλῶν Ἐκκλησιῶν μελῶν αὐτοῦ».

Ὁ λόγος διὰ τὰς ἀνωτέρω ὁδηγίας εἶναι φυσικὸν προϊόν τῆς δογματικῆς καὶ ποιμαντικῆς τακτικῆς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καθ' ὅλην τὴν ἐπὶ δεκαεννέα αἰῶνας ζωὴν αὐτῆς, ἡ ὁποία εἶναι ἡ ἔξις: Ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ αἱ ἀτομικαὶ θεολογικαὶ γνώμαι δὲν ἔχουν ἀφ' ἑαυτῶν καμμίαν ἀπολύτως ἀξίαν. Μόνον ἡ ὅλη Ἐκκλησία, Κλῆρος καὶ λαός, καὶ πρὸ παντός ἡ Ἱεραρχία αὐτῆς, τὸ σύνολον τῶν Ἐπισκόπων αὐτῆς, ἐκφραζομένων οὐχὶ ἀτομικῶς ἀλλ' ἐν Ἱεραίς Συνόδοις ὑπὸ τὴν ἐπίστασιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐκφράζει καὶ διατυπῶν τὴν διδασκαλίαν τῆς πίστεως αὐτῆς.

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ Ἱεραρχία τῆς ὅλης Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπιφυλάσσει δι' ἑαυτὴν καὶ μόνην τὸ δικαίωμα νὰ ὀρίξη τί εἶναι σφαλῆρον εἰς θρησκευτικὰ ζητήματα καὶ τί εἶναι σύμφωνον ἢ ἀσύμφωνον πρὸς τὴν πίστιν αὐτῆς. Διὰ τοῦτο αὕτη ἐπιτρέπει εἰς τοὺς θεολόγους αὐτῆς ἢ τοὺς Καθηγητὰς τῆς θεολογίας τῶν Ὀρθοδόξων Θεολογικῶν Σχολῶν, καὶ πρὸ παντός εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτῆς ἐν Συνεδρίοις, νὰ κάμνουν μόνον θετικὰς καὶ ὀριστικὰς ἀνακοινώσεις ἀξιωματικῶς περὶ τῆς πίστεώς μας, χωρὶς νὰ ἐμπλέκωνται εἰς ἀγνόους συζητήσεις, ἢ νὰ ψηφίζουν δι' ἀποφάσεις ἐπὶ ζητημάτων πίστεως, λατρείας καὶ διοικήσεως, τὰ ὁποία ἄλλωστε δὲν εἶναι δυνατόν νὰ καθορισθοῦν κατὰ τοιοῦτον τρόπον.

Τοῦτο δὲν εἶναι τι νέον· οὕτω συνέβαινε πάντοτε, διότι ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία γνωρίζει καὶ διακηρύττει ὅτι τὸ περιεχόμενον τῆς πίστεώς της δὲν εἶναι ἀνθρώπινος διδασκαλία καὶ ἀνθρώπινα ἐντάλλματα, ἀλλὰ θεία τοιαῦτα καὶ οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ συγχέῃ αὐτὰ μὲ ἀτομικὰς γνώμας περὶ αὐτῶν. Αὕτη εἶναι ἡ ὅλη καὶ μόνη Ἐκκλησία, τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ὁ ἐντολοδόχος τῶν Ἀποστόλων. Οὕτω αὕτη μόνη δύναται νὰ καθορίξη τὴν πίστιν. Καὶ εἰμεθα βέβαιοι, ὅτι τοῦτο εἶναι ἀπόδειξις τῆς μοναδικότητός της.

Οὕτω, ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὸ Συνέδριον θὰ εἶναι παρόντες εἰς ὅλα τὰ τμήματα αὐτοῦ. Θὰ παρακολουθοῦν με ἀδιάπτωτον ἐνδιαφέρον τὰς συζητήσεις καὶ θὰ εἶναι ἔτοιμοι νὰ δώσουν πληροφορίας ἐπὶ ζητημάτων σχετικῶν μὲ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, ἀλλ' ὄχι νὰ ἐκφράζουν τὰς γνώμας των ἢ καὶ ἀκόμη τὴν γνώμην τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ὡς πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν ποικίλων χριστιανικῶν ὁμάδων ἐν τῷ Συνεδρίῳ τούτῳ. Ἦλθομεν ἐδῶ ὄχι διὰ νὰ ἐπικρίνωμεν ἄλλας Ἐκκλησίας, ἀλλὰ διὰ νὰ τὰς βοηθῶμεν νὰ ἴδουν τὴν ἀλήθειαν, νὰ διαφωτισώμεν τὴν σκέψιν των μὲ ἀδελφικὸν τρόπον, πληροφοροῦντες αὐτὰς περὶ τῆς διδασκαλίας τῆς Μιάς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἣτις εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ἀναλλοίωτος ἀπὸ τῆς ἀποστολικῆς ἐποχῆς.

Πρὶν ἢ κατέλθω τοῦ βήματος τοῦτου, λαμβάνω τὸ

θάρρος νὰ συστήσω εἰς ὄλους σας νὰ ἔχετε τὴν καλωσύνην νὰ κρατῆτε τὴν ἴδιαν φιλικὴν στάσιν πρὸς ἡμᾶς καὶ ἐδῶ καὶ ὅπουδήποτε ἄλλοῦ. Νὰ σέβεσθε τὴν Ἐκκλησίαν μας, καὶ πρὸ παντός νὰ καταδικάζετε ἐν τῇ συνειδήσει σας τὴν τάσιν οἰασθήποτε προτεσταντικῆς ὁμάδος νὰ ἐξασκῆ*προσηλυτισμὸν εἰς τοὺς κόλπους τῶν χωρῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου πίστεως μεταξὺ χριστιανῶν, καὶ νὰ ἀντιτίθεσθε εἰς τοῦτο προφορικῶς καὶ γραπτῶς ὡς πρὸς ἀντιχριστιανικὴν πράξιν. Τοιοῦτος προσηλυτισμὸς, ἐάν δὲν σταματήσῃ, δύναται νὰ προκαλέσῃ ἐχθρότητα ἐναντίον ὅλων τῶν προτεσταντῶν· τοῦτο δὲ θὰ ἦτο καταστρεπτικὸν διὰ πᾶσαν οἰκουμενικὴν κίνησιν.

Ἄς εἰμεθα ὅλοι ἀληθεῖς ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ, ἄς συνεργαζώμεθα καὶ συμπροσευχώμεθα διὰ τὴν ἐνότητα καὶ ἄς δεικνύωμεν εἰς τοὺς ἀπίστους οἰουδήποτε εἶδους, ὅπουδήποτε καὶ ἂν εὐρίσκωνται, ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἡ θρησκεία τῆς ἀγάπης, ἡ θρησκεία πάσης εὐγενοῦς συμπεριφορᾶς ἀνθρώπων πρὸς ἀνθρώπους, ἡ οὐράνιος θρησκεία τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὥστε καὶ αὐτοὶ νὰ τὴν δεχθοῦν πρὸς σωτηρίαν των καὶ δόξαν Θεοῦ.

Μόνον διὰ τοιαύτης ἀδελφικῆς συμπεριφορᾶς δύναμεθα νὰ ἐπιδιώκωμεν ἔνωσιν, ὄχι δὲ μόνον τῶν ὑπαρχουσῶν χριστιανικῶν ὁμάδων, ἀλλὰ τῆς ὅλης ἀνθρωπότητος εἰς μίαν ποιμνὴν ὑπὸ ἓνα ποιμένα, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, πρὸς δόξαν Θεοῦ, τὴν πάντα νοῦν ὑπερέχουσαν.

ΝΕΑΙ ΔΩΡΕΑΙ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀπὸ τῆς 20ῆς Μαΐου ἔ. ἔ. μέχρι σήμερον ἀπεστάλησαν ἐκ μέρους τῶν Ξένων Ἐκκλησιῶν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος διὰ τοῦ Καθηγητοῦ κ. Ἀμίλκα Ἀλιβιζάτου τὰ κάτωθι ἐφόδια περιθάλψεως, συνολικῆς ἀξίας 109,655,15 - ἧτοι δοχ. 1.638.247.941.

184 δέμ. καὶ 7 κιβ. ἱματισμὸς, 2 σάκ. ὑποδήματα, 63 βαρ. γάλα κόνις, 404 βαρ. κακάο, 253 βαρ. αὐγόστικος, 150 σάκ. Δημητριακά, 290 δοχ. λίπος, 200 σάκ. ζάχαρις, 1051 σάκ. ἀραβόσιτος, 2000 χ/κιβ. μακαρόνια 100 χ/κιβ. σάπων, 6 κιβ. κονσέρβες, διάφορα, τρῶφιμα, 10 δέμ. κουβέρτες, 7 δέμ. ὑφασμα διὰ ράσα, 2 χ/κιβ. εἶδη ραφῆς, 7 κιβ. καὶ ἓνα 1 ταχ/κὸν δέμα ἀντιφυματικὰ φάρμακα, 1 χ/δέμα βιβλία, 4 τρακτέο, 23 κιβ. γεωργικὰ μηχανήματα, 2 χ/δεμ. ἐμβόλια δένδρων, 500 σάκ. λιπάσματα, 23 κιβ. σπόροι, 1 ραδιόφωνον μετὰ τῶν συσσωρευτῶν του, 2 ποδήλατα, 1 πολὺγραφον, 4 κιβ. γραφομηχαναί, 4 δέμ. κλίνας, 2 ραπτομηχαναί, 1 πλυντήρ, 1 αὐτοκίνητον, 2 κιβ. ἐξαρτήματα αὐτοκινήτου, 6 κιβ. ἐλαστικά καὶ σαμπρέλλες, 12 κιβ. μεταλλικὰ καθίσματα, 1 ἀρχαιοθήκη, 1 κιβ. χρώματα, 3 κιβ. ἐλαιοκανυστήρες, 150 ὑάλινα κενὰ δοχεῖα, 1 κιβ. εἶδη σπῶρ καὶ πλεῖστα ἄλλα ἐφόδια.

Τὰ ὡς ἄνω ἐφόδια διεβιβάσθησαν εἰς τὴν οἰκίαν Ἐπιτροπὴν πρὸς διανομήν, ὡς καὶ εἰς ὠρισμένα Ἱδρύματα δι' αὐτὰ προωρίζοντο.

Ἐπίσης ἀνηγγέλη δωρεὰ 2500 δολλαρίων τῶν Γερμανικῶν Ἐκκλησιῶν δι' ἀπόρους ἱερεῖς.

Ὁ Καθηγητὴς κ. Ἀλιβιζάτος πύχαριστησε τὰς Ξένας Ἐκκλησίας διὰ τὴν νέαν ταύτην πλουσιοπάροχον βοήθειαν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Τὸ ἐν Lund Συνέδριον.

Δὲν εἶνε ἄμοιρον ἐνδιαφέροντος τὸ σχόλιον τῶν «Ἐκκλησιαστικῶν Καιρῶν» τοῦ Λονδίνου περὶ τοῦ ἐν Lund παγκοσμίου Συνεδρίου τῶν Ἐκκλησιῶν. «Οὐδεμία δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία—λέγουν οἱ «Καιροὶ»—ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ Συνεδρίου περὶ «Πίστειος καὶ Τάξεως» ὡς μέσου συναντήσεως μεταξὺ χριστιανῶν τόσοσ πολλῶν Ὁμολογιῶν ἐξ ὅλου τοῦ κόσμου. Αἱ πραγματικαὶ ἀνακοινώσεις τοῦ Συνεδρίου τοῦ Lund ἦσαν κἄπως ἀόριστοι ὡς πρὸς τὴν ὁρολογία καὶ ἄμοιροι συμπερασμάτων ὡς πρὸς τὰς συστάσεις των. Καὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ ἄλλως, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῆς τε διεθνοῦς φύσεως τοῦ Συνεδρίου καὶ τοῦ ἀνεπαροῦς τοῦ εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ χρόνου. Πάντως ὁμως μόνον καλὸν θὰ προκύψῃ ἐκ τῆς προσωπικῆς ἐπαφῆς διηρημένων πρὸς ἀλλήλους χριστιανῶν, τὴν ὁποίαν μία τοιαύτη Συνδιάσκεψις ἐνθαροῦνει. Τὰ διαιροῦνται τοὺς χριστιανούς ἀπ' ἀλλήλων ἀτενίζονται σαφέστερον καὶ ἐδμενέστερον ἐν τῇ φιλικῇ ἀτμοσφαιρᾷ προσωπικῶν συνομιλιῶν, παρὰ δι' ἐπισημῶν σχέσεων μεταξὺ χριστιανικῶν ὁργανώσεων. Ἦθελεν εἶσθαι ὁμως παράλογον νὰ δισχυρισθῶμεν ὅτι τὰ αἷτια τῆς διαιρέσεως δὲν μετεκινήθησαν. Αἱ ἀνακοινώσεις τοῦ Συνεδρίου ἐπανειλημμένως ἐξαίρουν τὸν πόνον καὶ τὸ σκάνδαλον τῆς διαιρέσεως εἴτε ὡς πρὸς τὴν πίστιν, εἴτε ὡς πρὸς τὴν τάξιν. Θὰ ἦτο ὁμως ὀδυνηρότερον καὶ θὰ ἐδημιούργει μεγαλείτερον σκάνδαλον ἂν οἱ χριστιανοὶ οἰασθῆποτε ὁμολογίας ἐθυσίαζον τὴν ἀλήθειαν εἰς μίαν φαινομενικὴν ὁμοφωνίαν. Τοιαύτη ἀξίωσις καὶ ἀνυπομογησία θὰ ἀπετέλει προσβολὴν σοβαρωτέραν τῆς συνεχίσεως τῆς διαιρέσεως. Εἶνε ὑπὲρ τοῦ Συνεδρίου τοῦ Lund τὸ ὅτι αἱ διαιρέσεις ἀντιμετωπίσθησαν ἐπὶ τέλους μετὰ διανοητικῆς ἐντιμότητος, στενῶς συνδεομένης μετὰ γνησίας ἀγάπης. Τοῦτο δ' ὑπισχνεῖται ἀληθεστέραν εἰς τὸ τέλος ἐνότητα».

Τηλοψία.

᾽Ορθότατα πρὸ τινος ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Καντεροβουρίας ἀπεφάνθη ὅτι «ὁ κόσμος θὰ ἦτο εὐτυχέστερος ἢ ὅσον εἶνε τώρα, ἂν οὐδέποτε ἀνεκαλύπτετο ἡ τηλοψία, διότι δυνατόν νὰ ἀποβῇ εἰς ἐκ τῶν μεγαλειτέρων κινδύνων τοῦ κόσμου, ὅσονδήποτε κἂν ἐνδέχεται νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς τινὰ σκοποὺς ἀγαθούς». Ἐπιφυλασσόμενοι νὰ ἐκθέσωμεν ἐν καιρῷ τοὺς ἄλλους κινδύνους, περιοριζόμεθα ἐνταῦθα νὰ εἴπωμεν ὅτι, ἂν ἡ μηχανὴ τοῦ ραδιοφώνου φωρᾷται τόσοσ ζημιούσα τὸν χριστιανικὸν κόσμον διὰ τῆς ἀπομακρύνσεώς του ἀπὸ τὸν ἐν τοῖς ναοῖς ἐκκλησιασμόν, ἡ τηλοψία θὰ ἐπιτείνῃ τὸ κακὸν περισσότερον, ἀποσπῶσα ὁμαδὸν τὰς οἰκογενείας ἀπὸ τῆς κοινῆς ἐν τοῖς ναοῖς προσευχῆς καὶ μεταβάλλουσα τὴν ἐνδόμυχον θρησκευτικὴν διάθεσιν περὶ τὴν πλάκα τῆς τηλοψίας εἰς ἀπλήν περιέργειαν. Τὸ θέμα εἶνε τὰ μάλιστα σοβαρόν. Ἡ σχέσις καὶ ἀνάτασις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεὸν εἶνε σχέσις προσωπική, ἴσταται πρὸ Αὐτοῦ «ἐνώπιος ἐνωπίω», εἶνε σχέσις ἀμέσου ἐγγύτητος τῆς προσω-

πικῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς πρὸς τὴν ὀπίστην θείαν προσωπικότητα. Δὲν ὀμιλεῖ διὰ μηχανῆς τὸ πλάσμα τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν πλάστην του, ἀλλ' ἐντὸς τοῦ οἴκου τῆς προσευχῆς ἀνατείνει τὸ πρόσωπόν του πρὸς τὸν οὐράνιον Πατέρα διὰ νὰ ἐκλιπαρήσῃ αὐτοπροσώπως τὴν χάριν καὶ τὴν συγγνώμην του.

᾽Οχι τηλοψίαν, ἀλλ' αὐτοπαρουσίαν καὶ αὐτοψίαν ζητεῖ ἡ θρησκεία.

Οἱ παράγοντες τοῦ ἀδιεξόδου.

Οἱ ἀγαγῶσται τῆς «Ἐκκλησίας», παρακολουθήσαντες τὴν καταπληκτικὴν ὑπὲρ τοῦ κομμουνισμοῦ δρασίον τοῦ ἐρυθροῦ προωθιέως τοῦ ναοῦ τῆς Καντεροβουρίας Χιούλετ Δζόνσων καὶ τὴν ἐναντι τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἀδυναμίαν τόσοσ τοῦ βρετανικοῦ κοινοβουλίου ὅσον καὶ τὴν ἐν τῷ παρόντι φύλλον ἐκτιθεμένην ἀνίσχυρον θέσιν τοῦ προϋσταμένου τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντεροβουρίας, εὐχερῶς ἀντιλαμβάνονται τὴν διπλὴν πηγὴν τοῦ ἀδιεξόδου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀσφυκτιᾷ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἐφ' ὅσον ὡς ἀρχὴν του ἔχει ὁ Ἀγγλικανισμὸς τὴν περιεκτικότητα (comprehensiveness), καθ' ἣν ἐν αὐτῷ εἶνε ἀνεκτὴ καὶ ἀπροσβλητος ἐκκλησιαστικῶς πᾶσα ἀντιδογματικὴ ἰδιογνωμία, καὶ αὐτὴ ἔτι ἡ ἄρνησις τῶν ὑπερφυσικῶν θεμελιῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐξ ἀπαραδέκτου θρησκευτικοῦ τάχα «φιλελευθερισμοῦ» καὶ «εὐρύτητος ἀντιλήψεων», ἐξ ἄλλου δὲ ἀνέχεται τοὺς θεμελιώδεις ἐκκλησιαστικὸς κανόνας καὶ τοὺς θεσμοὺς δεσμίους τῶν πολιτικῶν νόμων, ἐπόμενον εἶνε νὰ μὴ ἦνε κύριος τοῦ ἰδίου του οἴκου καί, ἐπομένως, νὰ αἰσθάνεται ἐαυτὸν ἄοπλον ἐναντι ἐνὸς κληρικοῦ τόσοσ ἀπροκαλύπτως ζημιούντος καὶ τὴν ἐκκλησίαν του καὶ τὸ ἔθνος του.

Σαβοναρόλας.

Ἐπὶ τῇ κατὰ τὸ ἐνεστὼς ἔτος συμπιπτοῦση πεντηκονταετηρίδι ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ διασήμου δομινικανοῦ ἱεροκήρυκος Ἰερωνύμου Σαβοναρόλα (1452), ἡ πόλις τῆς Φλωρεντίας, ἐν τῇ ὁποίᾳ οὗτος ἐδικάσθη καὶ κατεδικάσθη ὑπὸ τοῦ παπικοῦ ἱεροδικαστηρίου εἰς τὸν δι' ἀγχῆνης θάνατον διότι εἶχεν ἐπὶ δλόκληρον ὀκταετίαν (1490-1498) ἀναπτύξει μίαν πρωτοφανῆ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ κηρύγματος δρασίον, διωργάνωσεν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Μαῖου τετραμήμηνους ἐξίλαστηρίους τελετάς, ληξάσας τῇ προπαρελθούσῃ Κυριακῇ.

Φλογεροὺς κήρυκας τοῦ θείου λόγου ἀριθμεῖ ἱκανούς ἡ ἱστορία τοῦ ἄμβωνος· ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τῶν ὀμιλιῶν τοῦ Σαβοναρόλα καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ ἀκροατηρίου του ἀποτελεσμά των ὑπῆρξαν μοναδικά. Τὸ πῦρ τῆς καρδίας τοῦ δομινικανοῦ μοναχοῦ, ὁ ἐνθεος ζήλος του, ἡ κρουσταλλίνη του εἰλικρίνεια, τοῦ χαρακτῆρός του τὸ πηγαίως ἀτρόμητον, ἐπυράκτων εἰς τοιοῦτον βαθμὸν τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν του, ὥστε οὐ μόνον νὰ ἀναμορφώσουν ἐκ βάρθρων τὴν ἡς κατέστη ἡγούμενος μονῆν τοῦ ἁγ. Μάρκου, ἀλλὰ καὶ δλόκληρον τὴν τότε ἐκδοτὸν εἰς τὴν ἐσχάτην διασφορὰν πόλιν τῆς Φλωρεντίας νὰ μεταβάλλῃ εἰς ἀκρόπολιν θεοσεβείας καὶ ἠθικῆς.

Σαβοναρόλας καὶ Μάξιμος ὁ Γραικός.

Δὲν εἶνε διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν ἀδιάφορος ἡ προσωπικότης τοῦ δαιμονίου, τοῦτου δομινικανοῦ μοναχοῦ. Διότι, ἂν δὲν συνέπιπτε νὰ ἦγε ἀκροατὴς τῶν φλογερῶν κηρυγμάτων του ὁ ἐκ τῶν σημαντικωτάτων θιασωτῶν καὶ παραγόντων τῆς ἰταλικῆς Ἀναγεννήσεως κατὰ κόσμον μὲν τότε Μιχαὴλ ὁ Τριβώλης, μετέπειτα δ' ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ τρομεροῦ κοινωνικοῦ μεταρρυθμιστοῦ μεταρρυθμισθεὶς εἰς ἀγιορείτην μοναχὸν διάσημος Μάξιμος ὁ Γραικός, δὲν θὰ ἐπραγματοποιεῖτο ἡ δι' αὐτοῦ συντελεσθεῖσα πνευματικὴ, θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ ἀναμόρφωσις τῆς Ρωσίας, ὡς αὕτη ἀναπτύσσεται ἐν τῇ πρό τινος δημοσυνθελίᾳ περὶ αὐτοῦ μεγάλης μονογραφίᾳ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς «Ἐκκλησίας», τίς οἶδε δὲ ὁποία θὰ ἦτο ἄνευ τοῦ Μαξίμου ἡ ἐξέλιξις τοῦ χριστιανισμοῦ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκείνῃ χώρᾳ. Αἰχμάλωτος τοῦ ἀγωνιστικοῦ κηρύγματος τοῦ Σαβοναρόλα, διὰ τοῦ ὁποίου, μὲ τοὺς καταρακτιώδεις τῆς γλώσσης του καταιωνισμούς, παρέσθουσαν ὁμαδὸν τὰ πλήθη ὡς ἀκατάσχετος λαίλαψ εἰς κεραινοβόλα ἀποτελέσματα, μάρτυς δ' εἶτα ἀτόπητος τῆς ὑπὸ τοῦ πάπα Ἀλεξάνδρου ζ' Βοργίου βυσοδομηθείσης τραγικῆς ἐξοιτώσεως τοῦ ἀσυμβιβάστου τιμητοῦ τῶν τῶν Κλήρου παρεκτροπῶν, ἀπέβη ὁ Μάξιμος ἐν Ἀγίῳ μὲν Ὄρει τὸ πρῶτον, μετέπειτα δέ, πολλῶν πλατύτερον, ἐν Ρωσίᾳ, ὁ ὁρθόδοξος Σαβοναρόλας, δι' ὧν ἐκεῖ ἔδρασε καὶ ἐφώτισεν, ἄοδον μεταρρυθμίσας τὴν ζωὴν τῶν ρώσων καθ' ἀπάσας αὐτῆς τὰς πλευράς. Μαρτυρικὴν δὲ καὶ αὐτὸς ὑπέστη δοκιμασίαν ἐν πολυάθλῳ ἐπὶ τέσσαράς πον δεκαετηρίδας ζωῆς, καθ' ἑκάστην ὑφ' ὧν ἐδηγόγησε ψυχικῶς θανατοῦμενος.

Τὰ κατὰ τὸν Σαβοναρόλαν αὐτὸς ἀναφέρει ὁ Μάξιμος ἐν ταῖς συγγραφαῖς του, ὡς ἐκτίθενται ἐν τῇ προσημειωθεῖσῃ μονογραφίᾳ, ἐνθα καὶ διεξοδικῆ σύγκρισις μεταξὺ τοῦ Σαβοναρόλα καὶ τοῦ Μαξίμου.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Εἰς ἀντικατάστασιν τῶν ἐπὶ τῇ ἐπικειμένη ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν τῆς 98ης Συνοδικῆς περιόδου ἀποχωρούντων Σεβ. Μητροπολιτῶν Ὑδρας κ. Προκοπίου, Αἰτωλίας - Ἀκαρνανίας κ. Ἰεροθέου, Σπάρτης κ. Διονυσίου, Κοζάνης κ. Κωνσταντίνου, Νευροκοπίου κ. Ἀγαθαγγέλου καὶ Σισανίου - Σιατίστης κ. Ἰακώβου, ὑπὸ τοῦ Μακαρ. Προέδρου ἐκλήθησαν τηλεγραφικῶς οἱ Σεβ. Μητροπολίται Δημητριάδος κ. Ἰωακείμ, Πατρῶν κ. Θεόκλητος, Μαντινείας κ. Γερμανός, Ξάνθης κ. Ἰωακείμ καὶ Σάμου κ. Εἰρηναῖος.

— Τῇ 22 λήξαντος μηνὸς ἐπαναληφθεῖσων τῶν λόγῳ τοῦ θέρου διακοπειῶν ἐργασιῶν τῆς Ἱ. Συνόδου ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, ἡ Α. Μ. διὰ μακρᾶς εἰσηγήσεως ἐξέθηκε τὰ κατὰ τὸ θέμα τῆς ἐπ' ἐσχάτων ὑπογραφείσης μεταξὺ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας συμβάσεως περὶ τῆς ὑπὸ τῆς πρώτης παραωρήσεως ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων διὰ τὴν ἀποκατάστασιν ἀκτημόνων καλλιεργητῶν, τελευτῶν δ' ἐξῆρε τὸ διάβημα τοῦτο τῆς Ἐκκλησίας, σημαντικὸν μέρος ἐκ τῶν ἐναπομεινάντων ψυχίων τῆς περιουσίας αὐτῆς ἐκχωρήσεως ἐκ κοινωνικῆς ὑπὲρ τῶν ἀπόρων προνοίας. Ὑπὸ τὸ αὐτὸ

πνεῦμα ἀκολούθως ὠμίλησαν ὁ τε πρῶτος τῇ τάξει Σεβ. Μητροπολίτης Μυτιλήνης κ. Ἰακώβος καὶ ὁ Οἰκονομικὸς Ἐπίτροπος τῆς Ἐκκλησίας Σεβ. Μητροπολίτης Λαρίσης κ. Δωρόθεος, ὡς καὶ ἅπαντες οἱ Σεβ. συνοδικοὶ σύνοδοι, οἵτινες καὶ συνεχάρησαν τῷ Μακαρ. Προέδρῳ διὰ τοὺς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ χριστεπωνύμου αὐτῆς πληρώματος ἀτύτους Αὐτοῦ ἀγῶνας. Ἐν τῇ αὐτῇ συνεδρίᾳ ἀπεφασίσθη ὅπως ἐκφρασθῆ δίκαιος ἔπαινος καὶ ἡ εὐαρέσκεια τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας Λαρίσης κ. Δωρόθεον, Κορινθίας κ. Προκόπιον καὶ Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομον, ὡς καὶ πρὸς τοὺς κ. κ. Κ. Τσάτσον, Νομικὸν Σύμβουλον τῆς Ἐκκλησίας, καὶ Θ. Μερτικόπουλον, Γενικὸν Διευθυντὴν τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, διὰ τὰς ὑπ' αὐτῶν καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῶν μεταξὺ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας διεξαχθεισῶν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τοῦτου διαπραγματεύσεων προσενεχθείσας ὑπηρεσίας καὶ τοὺς οὖς κατέβαλον κόπους πρὸς ἐπίτευξιν συμφωνίας.

Ἐν τῇ αὐτῇ συνεδρίᾳ ἀνεγνώσθησαν συγχαρητήρια τηλεγραφήματα τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Φθιώτιδος κ. Ἀμβροσίου, Χαλκίδος κ. Γρηγορίου, Δρυϊνουπόλεως κ. Δημητρίου, Ἀττικῆς - Μεγαρίδος κ. Ἰακώβου, Γόρτυνος - Μεγαλοπόλεως κ. Γερμανοῦ, Μαρωνείας - Θάσου κ. Βασιλείου, Ἀργολίδος κ. Χρυσόστομου, Τριφυλίας - Ὀλυμπίας κ. Δαμασκηνοῦ καὶ Λήμνου κ. Διονυσίου, συγχαυρόντων τῷ Μακαρ. Προέδρῳ ἐπὶ τῇ διὰ τῆς ὑπογραφείσης μεταξὺ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας συμβάσεως ἐπιτευχθείσῃ λύσει τοῦ ζητήματος τῆς ἐκκλησ. περιουσίας.

Ὡσαύτως ἀνεκοινώθη τηλεγράφημα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀγγέλλοντος τὴν περὶ συγχαυρίσεως τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ζιχνῶν μετὰ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Νευροκοπίου ἔγκρισιν, ἀπεφασίσθη δ' ὅπως ἐνεργηθῶσι παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ Θρησκευμάτων τὰ δέοντα πρὸς ἔκδοσιν τοῦ σχετικοῦ διὰ τὴν συγχαυρίσιν ταύτην νόμου.

Εἶτα ὁ Μακαρ. Πρόεδρος εἰσηγόμενος τὸ θέμα τῆς συμμετοχῆς ἢ μὴ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας εἰς τὴν λεγομένην «Οἰκουμενικὴν Κίνησιν» καὶ ἀνασκοπήσας τὸ ὅλον ζήτημα ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ ἐμφανίσεως μέχρι τῆς σήμερον, συνέστησεν ὅπως τοῦτο μελετηθῆ μετὰ προσοχῆς ὑπὸ πάντων τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν ἵνα συζητηθῆ ἐνώπιον τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μόνης ἀρμοδίας πρὸς λήψιν ἀποφάσεως ἐπὶ τῆς τηρητέας ἔναντι τοῦ ζητήματος στάσεως τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας.

— Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 25 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἀνεγνώσθησαν τηλεγραφήματα τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Διδυμοτείχου κ. Ἰωακείμ καὶ Δημητριάδος κ. Ἰωακείμ δηλούντων ὅτι διὰ λόγους ὑγείας καὶ ὑπηρεσιακοὺς σοβαροὺς ἀδυνατοῦσι νὰ ἀναλάβωσι τὰ συνοδικὰ αὐτῶν καθήκοντα. Τῶν παραιτήσεων τούτων γενομένων ἀποδεκτῶν, ἐκλήθησαν εἰς ἀντικατάστασιν οἱ κατὰ τὰ πρεσβεία τῆς χειροτονίας ἀκολουθοῦντες Σεβ. Μητροπολίται Σερρών κ. Κωνσταντίνος καὶ Ζακύνθου κ. Χρυσόστομος.

Ἐν τῇ αὐτῇ συνεδρίᾳ ἐξ ἀφορμῆς ἀναγνώσεως ἐγγράφου τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν (Γεν. Διευθ. Ἀλλοδαπῶν), παρακαλοῦντος τὴν πρὸς τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου ὑπόμνησιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 589/10-3-50 Συνοδικῆς Ἐγκυκλίου περὶ πληροῦς συμμορφώσεως τοῦ ὑπ' αὐτοὺς ἱεροῦ Κλήρου πρὸς τὰ ἐν αὐτῇ ὀριζόμενα, ἀπεφασίσθη ὅπως διὰ νεωτέρας Ἐγκυκλίου παρακληθῶσι καὶ αὐτῆς οἱ Σεβ. Μητροπολίται ἵνα ἐκ νέου προβῶσιν εἰς ἀστυρίαν συστάσεις, ὅπως οἱ ἐφημέριοι εἰς μηδεμίαν τοῦ λοιποῦ προβαίνωσιν ἐνεργείαν πρὸς ἔκδοσιν ἀδείας γάμου, ἂν μὴ πρότερον βεβαιῶνται περὶ τῆς ἰθαγενείας τῆς μελλονόμου, ἂν δ' αὕτη τυγχάνῃ ἀλλοδαπῆ, ὅπως ἀπαραιτήτως καὶ ἀρμοδίως ζητῶσι τὴν πρὸς τοῦτο ἔγκρισιν τοῦ ἐν λόγῳ Ὑπουργείου.

Ἡ Ἱ. Σύνοδος ἐν τῇ αὐτῇ συνεδρίᾳ ἀπεφάσισεν ὅπως ἀναβληθῆ προσωρινῶς ἡ σύγκλησις τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος, συγκαλουμένης κατὰ νόμον τῇ 1 Ὀκτωβρίου ἐν. ἔτους, ἀγγελλομένη δὲ τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς ταύτην πρὸς τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2172/27—9—52 τηλεγραφήματος.

— Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 29 τοῦ αὐτοῦ ἡ Ἱ. Σύνοδος, προβάσα εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν χρεουσοῦσων ἱερῶν Μητροπόλεων Πρεβέξης καὶ Παραμυθίας, ἐξέλεξε παμψηφεί διὰ μὲν τὴν πρώτην τὸν παρὰ τῇ Ἱ. Μητροπόλει Σύρου κλπ. ὑπηρετοῦντα Ἱεροκήρυκα Πανοσιολογ. Ἀρχιμανδρίτην κ. Στυλιανὸν Κορνάρου, διὰ δὲ τὴν δευτέραν τὸν Πανοσ. Πρωτοσύγκελλον τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Λαρίσης κ. Δωρόθεον Βασιλᾶν. Εὐθὺς μετὰ τὴν ἐκλογὴν ἐτελέσθησαν τὰ δι' ἀμφοτέρους Μηνύματα ἐν τῷ παρὰ τοῖς Γραφείοις τῆς Ἱ. Συνόδου παρεκκλησίᾳ τοῦ ἀγίου Ἀνδρέου.

— Ἐπὶ τῇ λήξει τῶν ἐργασιῶν τῆς 97ης Συνεδικῆς περιόδου ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος διὰ προσλαλιάς ἐξέφρασε τὰς θερμὰς Αὐτοῦ εὐχαριστίας πρὸς τοὺς ἀποχωροῦντας συνοδικοὺς συνέδρους διὰ τὴν πολυτιμὸν αὐτῶν συμβολὴν πρὸς ἐπιτυχή λύσιν πολλῶν καὶ ζωτικῶν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ζητημάτων, ἠύχθη δ' αὐτοῖς, ὅπως, ἐπανερχόμενοι σὺν Θεῷ εἰς τὰς ἐπαρχίας των, συνεχίσωσι τὰς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ὑπηρεσίας των ἐπ' ἀγαθῷ αὐτῆς καὶ πρὸς δόξαν τοῦ θεοῦ αὐτῆς Δομητόρος. Μεθ' οὗ δὲ ἕκ τῶν ἀποχωροῦντων πρῶτος τῆ τάξει Σεβ. Μητροπολίτης Ὑδρας κ. Προκόπιος ἐξέφρασε ἐκ προσώπου αὐτῶν πρὸς τὸν Μακαρ. Πρόεδρον τὰς ἐγκαρδίους πάντων εὐχαριστίας.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Τὸ ἑσπέρας τῆς 7ης λήξαντος μηνὸς ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐδεξιῶθη ἐν τῷ Θεολογικῷ Οἰκοτροφείῳ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τὰ μέλη τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συνδέσμου τῶν Χριστιαν. Ἀδελφότητων τῶν Νέων (Χ.Α.Ν.), ἧς ἡ ἐτήσια σύσκεψις συνεκροτήθη ἐφέτος ἐν Ἀθήναις, ὡς λεπτομερῶς θ' ἀναγράψωμεν εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον τῆς «Ἐκκλησίας».

— Τῇ 18ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἡ Α. Μακαριότης, ὡς σημειοῦται καὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος φύλλου, ὑπέγραψεν ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ μετὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Γεωργίας κ. Ἀλαμανῆ τὴν σύμβασιν τῆς παραχωρήσεως μοναστηριακῶν κτημάτων πρὸς ἀποκατάστασιν ἀκτημόνων γεωργῶν, ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Λαρίσης κ. Δωρόθεου καὶ Μεσσηνίας κ. Χρυσοστόμου, τοῦ Νομικοῦ Συμβούλου τῆς Ἐκκλησίας κ. Κων. Τσάτσου, τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν κ. Θ. Μερτικοπούλου καὶ ἄλλων ἀνωτέρων κυβερνητικῶν ὑπαλλήλων.

— Τῇ 26ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἡ Α. Μακαριότης παρέστη ἐν τοῖς Ἀνακτόροις τοῦ Τατοῦο εἰς τὴν τελετὴν τῆς ἐνώπιον τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως διαβεβαίωσεως τοῦ νέου Μητροπολίτου Θήρας κ. Γεωργίου.

— Τῇ 10.30' π. μ. τῆς 12 Σεπτεμβρίου ἐπεσκέφθη τὴν Α. Μακαριότητα, ἐπὶ τῇ ἀναλήψει τῶν καθηκόντων του, ὁ νέος ἐπὶ πῶν Ὁρησκευμάτων καὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας Ὑπουργὸς κ. Μ. Πατρίκιος. Ἡ Α. Μακαριότης ἀνταπέδωκε τὴν ἐπίσκεψιν τῇ ἐπομένῃ, εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας.

Ὁ κ. Ὑπουργὸς ἐπεσκέφθη καὶ αὖθις τὴν Α. Μακαριότητα τῇ 24ῃ ἰδίου μηνὸς καὶ συνεσκέφθη μετ' αὐτοῦ ἐπὶ ζητημάτων ἀφορώντων τὴν Ἐκκλησίαν.

— Ἡ Α. Μακαριότης ἐπεσκέφθη ἐν τῷ Νοσοκομείῳ τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ τὸν ἐκεῖ νοσηλευθέντα ἐπὶ τινὰς ἡμέρας Μακαριώτατον Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας κ. Χριστοφόρου, ὡς καὶ τὸν νοσηλευόμενον ἐν τῷ «Εὐαγγελισμῷ» Σεβ. Μητροπολίτην Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Δωρόθεον.

— Κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα Σεπτέμβριον ἐπεσκέφθησαν τὴν Α. Μακαριότητα ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Σιναίου κ. Πορφύριος καὶ οἱ Σεβ. Μητροπολίται Κρήτης κ. Εὐγένιος, Προύσης κ. Πορφύριος, Ὑδρας κ. Προκόπιος, Ἀκαρνανίας κ. Ἱερόθεος, Μαρωνείας κ. Βασίλειος, Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος, Λαρίσης κ. Δωρόθεος, Σύρου κ. Φιλάρετος, Καλαβρυτῶν κ. Ἀγαθόνικος, Κορινθίας κ. Προκόπιος, Ἄρτης κ. Σεραφεῖμ, Βερροίας κ. Ἀλέξανδρος, Κοζάνης κ. Κωνσταντῖνος, Νευροκοπίου κ. Ἀγαθάγγελος, Χίου κ. Παντελεήμων, Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμων, Θεσσαλιώτιδος κ. Κύριλλος, Χαλκίδος κ. Γρηγόριος, Φωκίδος κ. Ἀθανάσιος, Θήρας κ. Γεώργιος, Κερκύρας κ. Μεθόδιος, ὁ θεοφ. Ἐπίσκοπος Πατάρων κ. Μελέτιος, καὶ ὁ Ἐξαρχος τοῦ Παναγίου Τάφου ἀρχιμ. κ. Ὑάκινθος.

— Ὡσαύτως ἡ Α. Μακαριότης ἐδέχθη τὸν ὑφυπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Γ. Ἀβέρωφ, τὸν κ. Παν. Κανελλόπουλον, τὸν τ. ὑπουργὸν κ. Κ. Τσάτσου, τοὺς πρεσβευτὰς κ. κ. Τριανταφυλλίδην καὶ Κούσταν, τὸν κ. Γ. Στράταν, τὸν κ. Στ. Νικολαΐδην, τὸν κ. Θεμ. Τσάτσου, τὸν κ. Στέφ. Στρέϊτ, τὸν Γεν. Γραμματέα τοῦ Ὑπουργείου Προνοίας κ. Μιχ. Γούτον, τὸν Διῆτην τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας κ. Μ. Μαντουδῆν, τὸν Διοικητὴν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος κ. Σταύρον Κωστόπουλον, τὸν Ὑποδιοικητὴν τῆς ἰδίας Τραπέζης κ. Π. Γουναράκη, τὸν Διευθυντὴν τῆς Ἀστυνομίας Ἀθηνῶν κ. Δ. Βρανόπουλον, τὸν Γεν. Διῆτην τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν κ. Θ. Μερτικόπουλον, τοὺς Καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου κ. κ. Ἀμ. Ἀλιβιζάτον, Ν. Λούβαρη, Β. Βέλλαν, Ἀνδρ. Φυτράκη, τὸν κ. Δ. Παναγιωτοπούλου, τοὺς βουλευτὰς κ. κ. Φράγκον, Παπαληγούραν, Ζῶτον, Μελανίδην, Τζοβάραν, Γωγούση, Χούταν, τὸν ἱατρὸν κ. Γιαννάτον, τὸν κ. Ε. Κουλουμβάκη, τοὺς Νομάρχας Καρδίτσας καὶ Κεφαλληνίας, τὸν κ. Ν. Νέρην, τὸν Διῆτην τῶν Ἐκκλησιῶν Σχολῶν Κορίνθου Ἀρχιμ. κ. Μελέτιον Γαλανόπουλον, τὸν Γυμνασιάρχην κ. Πάτραν, τὸν Πρόεδρον τῆς Ὁμοσπονδίας Λειτουργῶν Μέσης Ἐκπαίδεψεως κ. Πετροῦνιαν καὶ τὸν κ. Μελεῆν Νικολαΐδην.

— Ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Μαραθῶνος κ. Δαμασκηνὸς τῇ 8 λήξαντος μηνὸς μ. μ. ἐτέλεσεν ἐν Δαφνίῳ ἐπιμνημόσυνον δέησιν ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν ὑπὸ τῶν γερμανῶν σφαγιασθέντων 72 ἐλλήνων, καθ' ἣν καὶ ἐξῆρε τὴν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ὑψίστην αὐτῶν θυσίαν τῇ ἰΙ μετοβάς εἰς ἐπίσκεψιν τῆς κατασκηνώσεως τῆς Ἐταιρείας Λιπασμάτων ἀπέτεινε πατρικάς νοουθεσίας πρὸς τοὺς τροφίμους αὐτῆς τῇ 13 ἐτέλεσεν εὐχαριστήριον δέησιν ἐπὶ τῇ ἐκ Κορέας ἀφίξει ἐλλήνων ἀξιοματικῶν καὶ ὄπλιτῶν τῇ ἐπιούσῃ προέστη τοῦ Μυστηρίου τοῦ γάμου 20 ἐργατριῶν τῆς Καπνοβιομηχανίας Παπαστράτου τῇ 22 τελέσας τὸν Ἀγιασμόν ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων τῆς Ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἀσύλου «Ἅγιος Σπυρίδων», ὡμίλησε περὶ τῶν καθηκόντων τῶν μαθητῶν τῇ 25 μετὰ πρόσκλησιν τοῦ Φυσιολατρικοῦ Ὁμίλου ἐπὶ τῷ ἑορτασμῷ τῆς 25ετηρίδος αὐτοῦ ὡμίλησε πρὸς τὰ μέλη αὐτοῦ περὶ τῶν ἀγαθῶν τοῦ ἐκδρομισμού ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν κατὰ Χριστὸν ζωὴν κατὰ τὰς διαρκούτους δὲ τοῦ λήξαντος μηνὸς λειτουργίας αὐτοῦ ἐν ἰ. ναοῖς τῆς ἐμπεισιστευμένης αὐτῷ περιφερείας ἐκήρυξε τὸν θεῖον λόγον ἐπὶ διδασκαλίᾳ τοῦ ἐκκλησιασματος.

Κατηχητικὴ κίνησις.— Ἐξ ἐκθέσεως ὑποβληθείσης ὑπὸ τῆς Ἀδελφότητος Θεολόγων ἡ «Ζωὴ» εἰς τὴν Ἱ. Σύνοδον πληροφοροῦμεθα, ὅτι ἐξυπηρετηθέντα εἰς προσωπικὸν ὑπὸ τῆς Ἀδελφότητος καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κύπρον διαρκούντος τοῦ ἔτους 1951—52 ἐλειτούργησαν Κατηχητικὰ Σχολεῖα μετὰ προσωπικὸν καταρτισθὲν ὑπ' αὐτῆς ἐν ὄλῳ 1705 καὶ ἐγγραφέντας μαθητὰς καὶ μαθητριάς 136.753. Τούτων 325 ἐλειτούργησαν ἐν τῇ περιφερείᾳ Ἀθηνῶν μετὰ μαθητὰς καὶ μαθητριάς 30.253, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις

καὶ Κύπρῳ 1.380 μὲ 106.728 μαθητὰς καὶ μαθητρίδας. Τὸ διδακτικὸν προσωπικὸν τῶν σχολείων ἀπετέλεσαν πτυχιούχοι τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ ἄλλων Σχολῶν, διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν δὲ κατηχητῶν καὶ κατηχητοῦν ὀργανώθησαν ὑπὸ τῆς «Ζωῆς» δύο εἰδικὰ φροντιστήρια, ἓν ἀρρένων καὶ ἓν θηλέων. Τὸ ἔργον τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων ὡς ἀξιόλογος προσπάθεια πληρώσεως τοῦ κενοῦ τῆς ὅλης ἐκπαιδεύσεως ἐξετιμήθη δεόντως ὑπὸ τε τῶν γονέων, τῶν πνευματικῶν καὶ ἰδία τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ κόμου.

ΕΠΑΡΧΙΑΙ

Ἱερά Μητρόπολις Καρυστίας καὶ Σκύρου.

Γράφουσιν ἡμῖν ἐκ Κύμης, ὅτι κατὰ τὸ παρελθὸν σχολικὸν ἔτος ἐλειτούργησαν αὐτόθι τρία Κατώτερα, ἓν Μέσον καὶ δύο Ἀνώτερα Κατηχητικά Σχολεῖα, ἓν οἷς ἐδίδαξαν οἱ αἰδεσ. ἐφημέριοι Γ. Νάνος καὶ Δ. Σπανός, ὁ θεολόγος καθηγητῆς κ. Νικ. Καραπάς καὶ οἱ δημοδιδάσκαλοι κ. κ. Εὐάγγ. Περδικάρης καὶ Βασ. Παπαδόπουλος, οὗς ἐπήνεσε δημοσίᾳ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Ἀνανίας κατὰ τὴν ἐπὶ τῇ λήξει τῶν μαθημάτων ὥραϊαν τελετὴν.

Ἐπίσης πληροφοροῦμεθα ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς ὅτι, τῇ ἀδείᾳ καὶ εὐλογίᾳ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου, προπαρασκευασθέντες ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ Κατηχητοῦ τῶν, ὤμειλσαν ἐν τοῖς ἰ. ναοῖς κατὰ τὴν Μ. Ἑβδομάδα 39 μαθηταὶ τοῦ Ἀνωτέρου Κατηχητικοῦ Σχολείου εἰς τὰ χωρία τῆς Ἐπαρχίας ἀπὸ Στύρων μέχρι Μετοχίου Διρφύων, πρὸς μεγάλην χαρὰν καὶ ἱκανοποίησιν τῶν χριστιανῶν.

Ἱερά Μητρόπολις Λήμνου.

Κατὰ καθυστερήσασαν ἐκ Κάστρου ἀνταπόκρισιν, συνήλθεν ἐν τῷ αὐτόθι μητροπολιτικῷ ναῷ τῆς Ἁγ. Τριάδος, κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Διονυσίου, Ἱερατικῶν Συνεδρίων, οὕτως μετέσχον ἅπαντες οἱ Ἐφημέριοι τῆς Ἐπαρχίας. Αἱ εἰσηγήσεις καὶ αἱ τῇ συμμετοχῇ πλείστον μελῶν τοῦ Συνεδρίου ἐπακολουθήσασαι συζητήσεις περιεστράφησαν περὶ τὰ θέματα: α) «Ἡ ἀποστολὴ τοῦ Ἐφημερίου ἐν τῇ Κοινωνίᾳ» καὶ β) «Ὁ Ἐφημέριος ἐν τῷ Ναῷ». Μετὰ τὴν λήξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου ἅπαντες οἱ μετασχόντες τοῦτου Κληρικοί παρεκάθησαν μετὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου εἰς κοινὴν τράπεζαν ἐν τῷ μητροπολιτικῷ μεγάρῳ, ἐξεφράσθη δὲ παρ' ἀπάντων ἡ διακατέχουσα τούτους χαρὰ ἐπὶ τῇ πνευματικῇ ταύτῃ συναντήσῃ καὶ ἡ εὐχὴ ὅπως πυκνωθῶσιν αἱ πρὸς τοιαύτην κοινὴν ἐπαφὴν καὶ μελέτην παρόμοιαι εὐκαιρίαι.

Ἱερά Μητρόπολις Μυτιλήνης

Ἀναγινώσκωμεν ἐν τῷ «Ποιμένι» Μυτιλήνης, ὅτι ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ ἐλειτούργησαν 51 Κατηχητικά Σχολεῖα, ὧν 43 κατώτερα, καὶ ἀνὰ 4 μέσα καὶ ἀνώτερα, μὲ σύνολον μαθητῶν 3.284. Ἐν δὲ τῇ ἐπαρχίᾳ Μηθύμνης ἐλειτούργησαν 17, ὧν 16 κατώτερα καὶ 1 μέσον, μὲ 1203 μαθητὰς.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ

Τῇ 25 παρελθόντος Αὐγούστου ὁ Πατριάρχης τῶν Ἀρμενίων Καρεκὶν Χατσαντουριὰν προσελθὼν εἰς ἐπίσκεψιν τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς ὑπὸ τὴν ἐπιμετείαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Χίου κ. Παντελεήμονος καὶ τῆς Σχολῆς μετ' ἐνδείξεων πολλῆς εὐλαβείας καὶ τιμῆς.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ὁ Πανοσιολογ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Σπυρίδων Σταμπόλας, πνευματικὸς τῆς ἱ. Μητροπόλεως Χίου, τῇ ἀδείᾳ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Χίου κ. Παντελεήμονος καὶ τῇ ἐγκρίσει καὶ εὐλογίᾳ τοῦ Μακαριωτά-

του Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κ. Χριστοφύρου ἐπεσκέφθη τὰς ἑλληνικὰς Κοινότητας Ὁράν, Ἀλγερίου καὶ Καζαμπλάνκας, παρέμεινε δ' αὐτόθι ἐπὶ δίμηνον.

Ὁ Πανοσιολογ. κ. Σπυρίδων ἐτέλεσε πλειστάκις τὴν θ. λειτουργίαν εἰς τὰς πόλεις ταύτας, ἐξωμολόγησε καὶ παρέσχε τὴν θ. Μετάληψιν εἰς τοὺς ἐκεῖ ὁμογενεῖς, ἐβάπτισε τὰ τέκνα τῶν, ἐκήρυττε καθημερινῶς σχεδὸν τὸν θ. λόγον κατὰ τὴν θ. λειτουργίαν καὶ κατὰ τὰς μετὰ ταύτην συγκεντρώσεις καὶ ἐδίδαξε χριστιανικά ἄσματα εἰς τὰ τέκνα τῶν ὁμογενῶν, οἵτινες ἠσθάνθησαν μέγαν ἐκ τῆς πνευματικῆς ταύτης ἐργασίας ἐνθουσιασμένον.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Τὸ ἐν Παρισίοις ὄργανον τῆς Δυτικοευρωπαϊκῆς ὀρθοδόξου ρωσικῆς Ἐξαρχίας «Ἐκκλησιαστικὸς Κήρυξ» ἀναγράφον τὰ τῆς ἐν Μόσχᾳ κατὰ τὸν παρελθόντα Μάϊον συγκλήσεως τοῦ περὶ οὗ ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ ἐγράψαμεν Συνεδρίου πρὸς διάσκεψιν ἐπὶ τοῦ θέματος «ἡ παγκόσμιος εἰρήνη», ἐπάγεται τὰ ἀκόλουθα:

«Παρήσαν ἐν τῷ συνεδρίῳ ἀπεσταλμένοι 27 ἐκκλησιῶν καὶ θρησκευτικῶν ὀργανώσεων: οἱ Πατριάρχαι Μόσχας Ἀλέξιος καὶ Γεωργίας Μελχισεδέκ, ὁ Καθολικὸς τῶν ἀρμενίων, ὁ τῶν παλαιοπιστῶν Ἀρχιεπίσκοπος Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας, ρωμαιοκαθολικοὶ καὶ λουθηρανοὶ Ἐπίσκοποι, ὁ καλβινιστῆς πάστωρ, ἀντιπρόσωποι τῶν Μεθοδιστῶν, Βαπτιστῶν καὶ Ἀδβεντιστῶν, οἱ ραββῖνοι Μόσχας καὶ Κιέβου, οἱ οὐλεμάδες τοῦ Καυκάσου καὶ τῆς Σιβηρίας κλ.

Ὡς εἶνε γνωστὸν, τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας μέχρι τοῦ νῦν ἠρνεῖτο νὰ μετέχη τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, προφασιζόμενον ὅτι ὑπ' αὐτῆς ἀνεπαρκῆς προσοχῇ στρέφεται πρὸς τὰ δογματικὰ ζητήματα. Οὐχ ἦττον, ἐφ' ὅσον ἡ σοβιετικὴ προπαγάνδα ἔχει ἀνάγκην ἰδιούτου «οἰκουμενισμοῦ» εἰρήνης, μηδὲν κοινὸν ἐχούσης πρὸς τὴν δογματικὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας, οὐδὲ πρὸς τὴν Εἰρήνην τοῦ Χριστοῦ, τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας, ὡς ἦτο ἐπιβεβαιωμένον, ἐμφανίζεται ὑπήκοον ὄργανον τῆς Κυβερνήσεως.

Μετὰ τὸ πέραν τοῦ Συνεδρίου οἱ ἡγέται τῶν ἐν τῇ Σοβιετίᾳ θρησκευτικῶν ὀργανώσεων ὑπέγραψαν ἔκκλησιν πρὸς πάσας ἐν τῷ Σοβιετικῷ κράτει ἐκκλησίας καὶ τοὺς ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ πιστοὺς, ἐν τῇ ὁποίᾳ προτείνεται νὰ συστήσωσιν εἰς τὰς κυβερνήσεις νὰ ἀρνηθῶσιν πολεμικὰς καὶ μοναρχικὰς ἀξιιώσεις. Οὕτω ἡ σοβιετικὴ κυβέρνησις ἐπέτυχεν νὰ συγκεντρώσῃ τοὺς ἡγέτας πᾶσῶν τῶν θρησκευτικῶν ὁμολογιῶν τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως ὅπως ὑποταχθῶσιν εἰς τὰς ὑποδείξεις τοῦ Κρεμλίνου, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ρωμαιοκαθολικοῦ Ἐπισκοπάτου.

Ἄλλην ἐπιστολὴν τὸ Συνέδριον ἀπηύθυνεν πρὸς τὸν στρατάρχην Στάλιν, προσαγορευόμενον «φίλτατον ἡγέτην τῶν λαῶν τῶν Σοβιέτ, σοφὸν χειραγωγὸν τῆς φιλειρηνικῆς πολιτικῆς καὶ λάβαρον εἰρήνης ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ».

Εἶνε πρὶερρον ὅτι ὁ πρόεδρος τῆς ἐν τῇ δυτικῇ Γερμανίᾳ Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας πάστωρ Νιμέλλερ, τοῦ ὁποίου τὸ πρὸ μικροῦ εἰς Μόσχαν ταξειδίον προῦκάλεσε πολλὰ δυσμενῆ σχόλια τοῦ διεθνοῦς τύπου, ἀπέκλιεν ταύτην τὴν φορὰν τὴν συμμόρφωσιν πρὸς τὴν πρόσκλησιν νὰ συμμετάσχῃ τοῦ Συνεδρίου τούτου τῆς εἰρήνης».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Κατὰ διάταξιν τῆς ρουμανικῆς κυβερνήσεως ἐορταστικὰς ὀρθόδοξοι καὶ ρωμαιοκαθολικοὶ, οἷον τῆς Περιτομῆς, τῆς Ἀναλήψεως, τοῦ Ἁγ. Πνεύματος, τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου καὶ τῆς Ἀσπίλου Συλληψέως ἐθεσπίσθησαν ἡμέραι ἐργασίμου.

Ἐξ ἄλλου ἡ κυβέρνησις ἐτιμώρησε διὰ προστίμου 150 μέλη τοῦ ὀρθοδόξου κλήρου ἐπὶ ἀθετήσῃ διαταγῶν τοῦ Πατριάρχου καὶ εἰδικῶς ὡς παραλείψαν-

τας τμήματά τινα πατρ αρχικῶν ποιμαντορικῶν ἐγκυκλιῶν κατὰ τὴν ἐν τῷ ναῷ ἀνάγνωσίν των. Ἐκ παραλλήλου, παρὰ τὴν νομιμόφρονα σχέσιν τοῦ Πατριάρχου πρὸς τὸ νῦν καθεστῶς, μονοστηριακαί τινες ἐν Βουκουρεστίᾳ οἰκοδομαί, προωρισμένοι διὰ τὴν ἐγκατάστασιν ἐν αὐταῖς ἐκκλησιαστικοῦ Σεμιναρίου καὶ Σχολῆς θρησκευτικῆς μουσικῆς, ἀφηρέθησαν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ παρεδόθησαν εἰς τὸ κομμουνιστικὸν κόμμα.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Τῆ 27 παρ. Αὐγούστου ἐτελεύτησεν ἐν Κέϊμπριτζ ἐν ἡλικίᾳ 57 ἐτῶν ὁ ἐπίσκοπος Δαλματίας Εἰρηναῖος. Ἀνακρηυθεὶς διδάκτωρ τῆς Θεολογίας ἐν Ὁξφόρδῃ διωρίσθη καθηγητὴς τῆς νεωτέρας δυτικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Βελιγραδίου, χειροτονηθεὶς δ' εἰς βοηθὸν Ἐπίσκοπον τῷ 1928, προήχθη εἰς εἰς τὴν ἐπαρχίαν Μόσταρ καὶ κατόπιν τῆς Δαλματίας. Τῷ 1941 ἐφυλακίσθη ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν, μετὰ δὲ τὸν δεύτερον πόλεμον ἠδυνήθη νὰ μεταβῇ εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, κατὰ δὲ τὰ τελευτάτα ἔτη ἰδιώτευεν ἐν Ἀγγλίᾳ.

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Τὸ τῆς ἀνατολικῆς Γερμανίας κομμουνιστικὸν καθεστῶς ἀπέφασκε νὰ κλείσῃ πάσας τὰς θεολογικὰς Σχολὰς τῆς περιοχῆς του. Ἀντὶ δὲ τούτων πρόκειται νὰ ἰδρῶσῃ μίαν μόνον χωριστὴν θεολογικὴν Ἀκαδημίαν διὰ τὴν ἐκπαιδεύσιν τοῦ Προτεσταντικοῦ κλήρου. Ἡ ἀπόφασις αὕτη δὲν ἐπηρεάζει τὴν ἐκπαιδεύσιν τοῦ Ρωμαϊκοῦ Καθολικοῦ Κλήρου, δεδομένου ὄντος, ὅτι δὲν ὑπάρχουν εἰς τὸ Ἀνατολικὸν τμήμα τῆς Γερμανίας Ρωμαϊκαὶ θεολογικαὶ Σχολαί. Σχετικὴ ἀνακοίνωσις τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας, λέγει, ὅτι ὁ ὑφιστάμενος τρόπος ἐκπαίδευσως κληρικῶν ἀντίκειται εἰς τὸ Καταστατικὸν τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας. Ἐγ συνεχεῖς ὑποχρνεῖται κυβερνητικὴν ἐνίσχυσιν διὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν ἐκκλησιαστικῆς θεολογικῆς Ἀκαδημίας. Ἐσχάτως ἡ κυβερνησις τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας ἐπέβαλε σειρᾶν περιορισμῶν ἐπὶ τῆς Προτεσταντικῆς Ἐκκλησίας κατὰ τοὺς «Ἐκκλησιαστικοὺς Καιροὺς» τοῦ Λονδίνου. Ἡ σχέσις Ἐκκλησίας καὶ Κράτους ἐπεδεινώθη μὲ τὴν δήλωσιν τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως εἰπόντος, ὅτι ἡ Καθολικὴ καὶ Προτεσταντικὴ Ἐκκλησία πρέπει νὰ παύσων κρυπτόμεναι «ὑπὸ τὸ προσωπεῖον τῆς οὐδετερότητος».

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ἐξηγήσεις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντερβουρίας.— Ἐν συνεδρίᾳ τοῦ Βρεταν. Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν πρὸ τινος συγκροτηθείσῃ ἐν Belfast ὁ προεδρεύσας Ἀρχιεπίσκοπος Καντερβουρίας λαβὼν ἀφορμὴν ἐκ πολλαχόθεν διατυπωθεισῶν ἀποριῶν ἢ παρεξηγήσεων ὡς πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, οὐτινος καὶ ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία μετέχει, ἐθεώρησεν ἐπ'ἀνάγκης ἐν ὁμίλᾳ του νὰ παράσῃ διαφωτιστικὰς ἐξηγήσεις ὡς πρὸς τὴν ἐνομοίαν τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως ταύτης, ὡς αὐταὶ ἐκτίθενται ἐν τοῖς «Ἐκκλησιαστικοῖς Καιροῖς» τοῦ Λονδίνου.

Ἡ κίνησις αὕτη—εἶπεν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος—προὐκάλεσε πολλὰς παρεξηγήσεις, αἱ ὁποῖαι ἤδη κατὰ μέγα μέρος ἐκλείπουν, ἀπομένουν ὅμως ἀκόμη μερικὰ τίμια ἐρωτήματα προσφάτως τεθέντα ὑπ' ὄψιν μου ὑπὸ ἐντίμου συζητητοῦ, ἀνήκοντα εἰς Ἐκκλησίαν μὴ μετέχουσαν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ διστάζουσαν νὰ ἀποτελέσῃ μέρος αὐτοῦ.

α) Κατὰ τὸ Καταστατικὸν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τοῦ Βρετανικοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, αὐταὶ ἀποτελοῦν μίαν συναδέλφωσιν (fellowship) Ἐκκλησιῶν, ἀποδεχομένων τὸν

Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς Θεὸν καὶ Σωτῆρα. Τοῦτο—εἶπεν ὁ συνομιλητὴς μου—δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἱκανοποιητικόν, ἐφ' ὅσον οὐδεμίαν μνείαν ποιεῖται τῆς Ἁγίας Τριάδος τοῦτο θὰ ἐγέννατο εἰς τὸν λαὸν ἀβεβαιότητα ὡς πρὸς τὴν θεότητα τοῦ Κυρίου.

Ἀπάντησις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ὡς πρὸς τὴν βάσιν τῆς πίστεως:

1) Τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον δὲν ἔχει ἰδικόν του Σύμβολον Πίστεως, διότι δὲν εἶνε διόλου Ἐκκλησία, σαφῶς δ' ἀποκρούει τοιαύτην ἀξίωσιν, ἐφ' ὅσον δὲν κέκτηται τὰ τεκμήρια μιᾶς Ἐκκλησίας, δὲν ἔχει λειτουργίαν, μυστήρια, ἱερωσύνην, ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν, ἰδίαν πίστιν. Ἀποτελεῖ μίαν συναδέλφωσιν Ἐκκλησιῶν ἐπὶ τῷ τέλει κρείσσονος ἀμοιβαίας γνωριμίας.

2) Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον αὐταὶ δέον νὰ ὀρμῶνται ἀπὸ τινος ἀφετηρίας, αὕτη δὲ πρέπει νὰ ἦνε ἡ χριστιανικὴ πίστις ὡς αὕτη ἐκφράζεται κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Χριστουγέννων, τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν, τὸ Πάσχα καὶ τὴν Πεντηκοστήν. Υποτίθεται ὅτι ἡ βάσις «ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὡς Θεὸς καὶ Σωτῆρ» ἐκφράζει ἐπαρκῶς τὴν ἐλαχίστην ταύτην Κοινήν Πολλαπλότητα (this Least Common Multiple) χριστιανικῆς συνεργασίας.

3) Ἴσως θὰ ἠδύνατο νὰ εὐρεθῇ καμμία καλλιτέρα φράσις περιέχουσα σαφῆ μνείαν τῆς Τριάδος περὶ τοῦτου ὅμως θὰ γίνῃ σκέψις ἐν προσεχεῖ συνεδρία.

Ὁ συνομιλητὴς ἐξηκολούθησε:

Ἡ Ἐκκλησία μου δὲν θὰ ἠσθάνετο ὅτι ἀνήκει εἰς τὸ οἶκον ἐαυτῆς περιβάλλον—εἰς τὸ σπίτι της—ἐν τῷ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐφ' ὅσον αἱ πεποιθήσεις καὶ αἱ παραδόσεις μας πολλαχῶς διαφέρουν.

Ἐχετε δίκαιον, εἶπον ἐγώ. Οὐδεμία Ἐκκλησία—μέλος τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν—αἰσθάνεται ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὰ ἴδια (ὅτι ἀνήκει εἰς ἐαυτήν, at home) ἐντὸς αὐτοῦ. Αἱ ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι συχνάκις αἰσθάνονται ἐαυτὰς δυστυχεῖς. Ὁ Ἀγγλικανισμὸς πολὺ πονεῖ δι' ὅτι συμβαίνει. Πράγματι, δὲν ἀνήκομεν ἐκεῖ εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς. Αὐτὸς ἀκριβῶς εἶνε ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον εἶνε τόσο ἐνδιαφέρον. Ἄν ὅλοι μας ἠσθανόμεθα ὅτι εὐρισκόμεθα ἐκεῖ «εἰς τὸ σπίτι μας», ἢ ἐνότην τὴν ὁποίαν ζητοῦμεν θὰ εἶχεν ἤδη εὐρεθῆ καὶ τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον θὰ ἠδύνατο νὰ ἦνοιγε τὸν δρόμον πρὸς μίαν ἠνωμένην Ἐκκλησίαν.

Οἱ χριστιανοὶ δύναται νὰ ἀκολουθήσουν μίαν ἐκ τῶν δύο ὁδῶν:

ἢ νὰ συνομιλοῦν μὲ μόνον ἐκείνους μὲ τοὺς ὁποίους συμφωνοῦν,

ἢ νὰ συνομιλοῦν μὲ ὅλους ὅσοι λατρεύουν τὸν Χριστὸν Κύριον, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ ἐπιζητοῦν καλλιτέραν συμφωνίαν...

Τὸ τρίτον σημεῖον, τὸ ὁποῖον ἔθεσεν εἰς ἐμὲ ὁ συνομιλητὴς μου, ἦτο τὸ ἐξῆς: Ἀλλὰ, ἐάν ἡ Ἐκκλησία μου μετὰσχῃ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου, θὰ ἀποτελῇ μειοψηφίαν καὶ διαρκῶς θὰ ἠττάται. Εἰς τοῦτο ἔδωκα δύο ἀπαντήσεις:

1) Τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον οὔτε δύναται διὰ τῆς ψήφου του νὰ καταδικάσῃ Ἐκκλησίαν τινά, οὔτε ἔχει αὐθεντίαν τινά ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιῶν. Δὲν ὑπάρχει ψηφοφορία τῶν Ἐκκλησιῶν. Ὑπάρχουν ἐπίσημως ἐξουσιοδοτημένοι ἀντιπρόσωποι (representatives) τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχουν ἀπεσταλμένοι (delegates). Καὶ οὗτοι εἶναι ἐλεύθεροι ἄνθρωποι. Οὐδεὶς γνωρίζει τί οἱ ἐπὶ μέρους ἀντιπρόσωποι ψηφίζουσι. Ἐπομένως ἡ Ἐκκλησία σου οὐδέποτε θὰ ἠττηθῇ.

2) Δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ εὐρεθῇ τις ἐν μειοψηφίᾳ μεταξὺ χριστιανῶν ἀδελφῶν. Εἶναι οὐσιῶδες, ὅτι εἰς ὑπάρχουν μειοψηφαὶ καὶ πλειοψηφία. Ἐλευθερία συζητήσεως εἶναι ἡ ζωὴ μιᾶς κοινωνίας—χριστιανικῆς ἢ κοσμικῆς.

Εἰς τὸ τέταρτον καὶ δυσκολώτερον ἐρώτημα τοῦ

συνομιλητοῦ μου, εἰπόντος, ὅτι ἡ Ἐκκλησία του ἔχει πολιτικὰς ἀπόψεις τελείως διαφορετικὰς τοῦ λοιποῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ἀπήντησα ὅτι ἔχομεν λαοὺς μὲ πολὺ ἄνομοιὰς πολιτικὰς ἰδέας. Ἀλλὰ τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον δὲν ταυτίζει ἑαυτὸ μὲ οὐδεμίαν ἐξ αὐτῶν.

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει—συνέχισε ὁ συνομιλητής μου—τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον δὲν κάμνει τίποτε τὸ θετικὸν διὰ τὴν ἐπανένωσιν. Εἰς τοῦτο ἀπήντησα, ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ ἡ ἐξῆς σαφὴς διασάφησις: Δὲν εἶναι ἔργον τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν νὰ ἐξεύρῃ σχήματα ἐπανενώσεως ἢ νὰ καταστή ὄργανον (agent) ἐπανενώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν. Μόναί αἱ ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίαι δύνανται νὰ διαπραγματευθῶσι τρόπους ἐνώσεως μεταξύ των, καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο διὰ λογαριασμόν των.

Τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον ἐξευρίσκει μόνον τόπον συναντήσεων, ὅπου δύναται νὰ ἀναπτυχθῇ ἡ ἀλληλοκατανόησις καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ ἐνὸς πρὸς τὸν ἄλλον, ἄνευ τῶν ὁποίων πᾶσα συζήτησις ἐνώσεως εἶναι ἀπώλεια χρόνου. Ἐλέχθη, οὐχὶ ἀνακριβῶς, ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως μέχρι σήμερον ἦτο νὰ τονίσῃ μᾶλλον παρὰ νὰ μετακινήσῃ τὰς θεολογικὰς διαφορὰς. Αὐτὸ εἶναι ἀληθές. Ἀλλὰ ἐν τῇ διαφωτίσει αὐτῇ ἔλαβε χώραν καὶ ἀνάπτυξις τις ἐν χάριτι. Τὸ ἔργον τοῦ Τμήματος «Πίστις καὶ Τάξις», μὲ τὴν προβλητικὴν του ἔρευναν τῶν θεολογικῶν προϋποθέσεων καὶ ἀρχῶν, εἶναι οὐσιώδες μέρος τοῦ ὅλου σχήματος.

Τελικῶς ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐδήλωσεν, ὅτι πᾶσα συνεργαζομένη Ἐκκλησία διατηρεῖ εἰς τὸ ἀκέραιον τὴν παράδοσιν τῆς πίστεώς της καὶ τὴν πλήρη ἐξουσίαν τῶν πράξεών της. Ἀλλ' ἐπίσης ἐκάστη ἐξ αὐτῶν βλάπτει ἑαυτὴν ἐν τῷ πλαισίῳ εὐρυτέρου κύκλου τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ.

Τὸ ἐν Lund Γ' Παγκόσμιον Συνέδριον «Πίστις καὶ Τάξις».—Τὸ Δελτίον τῆς Οἰκουμενικῆς Υπηρεσίας Τύπου καὶ Πληροφοριῶν, πράγματευόμενον περὶ τοῦ τρίτου ἐν Lund Παγκοσμίου Συνεδρίου «Πίστεως καὶ Τάξεως» καὶ διερωτώμενον «τί θὰ κρατήσῃ ἡ ἱστορία ἀπὸ τὴν τρίτην ταύτην Συνδιάσκεψιν», ἐπάγεται «ἂν τὸ Lund δὲν ἀπεκάλυψε τύπον θαυματουργικὸν πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος, τί ἐπέτυχε; Τὸ θετικώτερον τῶν ἀποτελεσμάτων ὑπῆρξεν ἡ μέθοδος τῆς ἐργασίας. Ἡ ἔκθεσις τῶν συμφωνιῶν καὶ τῶν διαφοριῶν ἔπαυσε πλέον νὰ ἦνε γόνιμον μέσον μελέτης, διότι ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο ἐπετεύχθη ἐν ὄριον ἐν τῇ ἀναζητήσει τῆς ἐνότητος. Ὅθεν οἱ θεολόγοι ἔκψυαν ἐπὶ τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἰς ἕνα διακρίνον πότε καὶ εἰς τίνα σημεῖα προέκυψαν αἱ σημεριναὶ διαιρέσεις. Ἡ μεταμέλεια, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκάστη Ἐκκλησία ἐκλήθη, θὰ ἠδύνατο νὰ διανοίξῃ τὴν ὁδὸν πρὸς μίαν ἀνακαινίσιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ εἰς ἕνα νέον πεδῖον προσδοκίας τῶν ἀνακαινισθεισῶν Ἐκκλησιῶν θὰ ἠδύνατο αὐταὶ νὰ ἐπανεύρουν τὴν ἐνότητά των».

Ἐν τῇ ἀποφάσει τῆς τοῦ Συνεδρίου διακηρύττει: «Δὲν ἐλύσαμεν τὰ προβλήματα τῶν διαιρέσεών μας καὶ δὲν φέρομεν εἰς τὸν κόσμον μίαν ἀπλὴν μέθοδον πρὸς πραγμάτωσιν τῆς ἐνότητος... Ἡ συνδιάσκεψις ὅμως αὕτη, δι' αὐτῆς ταύτης τῆς ὑπάρξεώς της, ὡς καὶ διὰ τῶν ἐπανειλημμένων δηλώσεών της, καλεῖ τὰς Ἐκκλησίας νὰ διαπιστώσουν τὴν ἐν τῇ πίστει ἐνότητά των καὶ νὰ καταβάλουν ἐντονωτέραν προσπάθειαν ὅπως μεταφράζουν τὴν πίστιν ταύτην ἐναργέστερον εἰς τὴν κοινήν των ζωὴν. Πρὸς ἐξασφάλισιν τελειότερας συμφωνίας ἀπαιτεῖται θάρρος, τόλμη καὶ βούλησις...».

Ἐν τῇ πρὸς τὰς Ἐκκλησίας ἐπιστολῇ αὐτοῦ τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῆς Πίστεως καὶ Τάξεως λέγει σὺν ἄλλοις καὶ τὰ ἑξῆς:

«Διεπιστώσαμεν ὅτι οὐδεμία πραγματικὴ πρόοδος ἐν τῇ ἐνότητι εἶνε δυνατὴ ἐφ' ὅσον περιοριζόμεθα νὰ συγκρίνωμεν πρὸς ἀλλήλας τὰς διαφόρους ἀντι-

λήψεις ἡμῶν περὶ τῆς φύσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰς ἐκφραζούσας αὐτὰς παραδόσεις. Ἐτι ἄπαξ ὅμως ἀπέβη προφανές ὅτι, ζητούντες νὰ πλησιασώμεν ἐπὶ μᾶλλον πρὸς τὸν Χριστὸν, γινόμεθα ἔτι ἐγγύτεροι πρὸς ἀλλήλους. Εἶνε λοιπὸν ἀπαραίτητον, πέραν τῶν διαιρέσεων τῆς Ἐκκλησίας, νὰ προοδεύσωμεν εἰς βαθυτέραν καὶ πλουσιωτέραν κατανόησιν τοῦ μυστηρίου, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ δῶρον τοῦτο τοῦ Θεοῦ: ἡ ἔνωσις τοῦ Χριστοῦ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας Του...».

Κατὰ τὴν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἐν λόγῳ συνεδρίου ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἐξ ἑλλήνων καὶ ρώσων θεολόγων ἀποστολῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Σεβ. Θυατείρων κ. Ἀθηναγόρας καὶ ἐκπρόσωπος τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας καὶ τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου προέβη εἰς τὴν ἀλλαχθῶς τοῦ παρόντος φύλλου δημοσιευομένην Ἀνακοίνωσιν.

Τὰ κύρια θέματα περὶ τὰ ὁποῖα ἡσχολήθη τὸ Συνέδριον ἦσαν τὰ ἀκόλουθα: 1) Ἡ Ἐκκλησία ὡς μυστικὸν σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ ὡς κοινῶνία (community) ἀμαρτωλῶν. 2) Ἡ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διαδοχὴ. 3) Ὁ τύπος ἐνώσεως, τὸν ὁποῖον ἀναζητοῦμεν. 4) Τρόποι λατρείας. 5) Διεκκλησιαστικὴ μυστηριακὴ ἔνωσις (intercommunism).

Πάντα ταῦτα τὰ θέματα ἀνεπτύχθησαν καὶ συζητήθησαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου. Αἱ ἐπ' αὐτῶν δὲ ἀποφάσεις ἀπεστάλησαν εἰς τὰς ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίας-μέλη τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς μελέτην.

Ἐκ τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν δὲν ἔλαβον μέρος ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία, ἡ Ρουμανικὴ, ἡ Πολωνικὴ καὶ ἡ Βουλγαρικὴ. Ἡ ἐκπροσώπησις τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἐματαιώθη τὴν τελευταίαν στιγμὴν. Ἀξιοσημεῖωτος εἶναι ἡ παρουσία ἐν τῷ συνεδρίῳ παρατηρητῶν τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ἐπισημῶς ἐξουσιοδοτηθέντων, πρᾶγμα ὅπερ ἐτονίσθη δεόντως ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Brilioth, προέδρου τοῦ Συνεδρίου.

Περὶ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ Συνεδρίου ποικίλαι ἐξεφράσθησαν γνώμαι διεθνῶς. Ἀλλὰ ἦσαν αἰσιόδοξοι καὶ ἄλλαι ἀπαισιόδοξοι. Ἀλλὰ δὲν ἠκούσθη χαρᾶκτηριστικῶς καὶ ἐνθουσιώδης τις γνώμη. Οἱ δὲ «Ἐκκλησιαστικοὶ Καιροὶ» τοῦ Λονδίνου σημειοῦν, ὅτι ὡς πρὸς τὸ ζωτικὸν σημεῖον τῆς ἐνώσεως θὰ συναντήσῃ σφοδρὰς ἐπικρίσεις καὶ ἀντιρρήσεις ἀπὸ τοὺς Κουακέρους, Λουθηρανούς, Ἀγγλικανούς, Βαπτιστάς, Μεθοδιστάς, Ὀρθοδόξους, τοῦ Στρατοῦ τῆς Σωτηρίας, Προσβυτεριανούς καὶ ἄλλας μικρὰς ομάδας.

Ἡ προσεχὴς Συνδιάσκεψις τῆς Πίστεως καὶ Τάξεως θὰ συγκληθῇ τῷ 1954 ἐν Evanston ἐπὶ τοῦ θέματος «Ἡ ἐν Χριστῷ ἐνότης ἡμῶν καὶ ἡ διαίρεσις ἡμῶν ὡς Ἐκκλησιῶν».

BIBΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Henri Clavier *Itinéraires spirituels. En Grèce.* Librairie Oberlin. Strasbourg - Paris. 1952 (σελ. 112 σελ. 32).

Ἐν τῷ τεύχει τούτῳ ὁ γνωστὸς καθηγητὴς τῆς προτεσταντικῆς θεολογικῆς σχολῆς τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Στρασβούργου, συμματασχὼν εἰς τὰς περυσινὰς ἑλληνικὰς ἑορτὰς τοῦ Ἀποστ. Παύλου, ἐκθέτει μετὰ πολλῆς χάριτος, ἀλλὰ καὶ πολλῆς κατανόησεως καὶ συμπαθείας πρὸς τὴν χώραν ταύτην καὶ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, τὰς προσφάτους καὶ παλαιότερας του ἀναμνήσεις ἐξ Ἑλλάδος. Ὁ συγγραφεὺς γνωρίζει ἀρκετὰ καλῶς τὴν πατρίδα ἡμῶν καὶ τὰ πράγματα αὐτῆς, διότι εἶχε μετὰσχει τῆς γαλλικῆς στρατιάς κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον καὶ εἶχε παραμείνει ἐν Μακεδονίᾳ ἀπὸ τοῦ 1915—19 ὡς στρατιωτικὸς ἐφημέριος. Ἐκτοτε νοσταλγῶν πάντοτε πρὸς τὴν Ἑλλάδα, τὴν ἐπεσκέψθη τρίς (1935, 1937 καὶ 1951). Ἐπόμενον ἦτο λοιπὸν, ὅτι καὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς τῆς Ἐκκλησίας της θὰ ἐγίνωσκε. Ὅτι, παρὰ τὰς γνωστὰς ἑλληνογαλλικὰς προστριβάς τῆς ἀπαι-

Ἱερά Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας

Διακηρύττομεν ὅτι, στερουμένης τῆς ἐνορίας Δεμεστίχων καὶ Βαλκουβίνης - Ραχώβης τακτικοῦ Ἐφημερίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία», ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 48 τοῦ Α. Ν. 2200 «περὶ Ἱ. Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα πιστοποιητικά, καθ' ὅσον μετὰ ταῦτα θέλομεν προβῆ εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τῶν ὑποψηφίων.

Ἐν Αἰγίῳ τῆ 5 Σεπτεμβρίου 1952

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Ἀγαθόνικος

Ἱ. Μητρόπολις Κορινθίας.

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ 2200/40 «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» Α. Ν. καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν ἐφημεριακὴν θέσιν τοῦ Ἐφημερίου τοῦ ἐν Νεμέᾳ Ἱεροῦ Ναοῦ Εἰσοδίων Θεοτόκου ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά, προκειμένου νὰ ἀνακηρυχθῶσι ὑποψήφιοι ἐφημέριοι τοῦ ὡς ἄνω Ἱεροῦ Ναοῦ.

Ἐν Κορίνθῳ τῆ 17 Σεβρίου. 1952

† Ὁ Κορινθίας Προκόπιος

Ἱ. Μητρόπολις Σισανίου καὶ Σιατίστης

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς χηρευούσης ὀργανικῆς θέσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίας Παρασκευῆς τῆς Κοινότητος Γαλατινῆς τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱεράς Μητροπόλεως καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου 2200/40 «περὶ Ἱερῶν ναῶν καὶ Ἐφημερίων» ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ὑποβάλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως ἡμῶν δι' αἰτήσεώς των τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου προβλεπόμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Σιατίστῃ τῆ 2α Σεπτεμβρίου 1952

† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἰάκωβος

Ἱερά Μητρόπολις Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α. Ν. 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν κενῶν Ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Γεν. Θεοτόκου Καναλουπόδος, 2) Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου Τριπύλας, 3) Ἁγίου Γεωργίου Λεντεκάδος, 4) Ἁγίου Γεωργίου Ῥοδιῶν, 5) Γεν. Θεοτόκου Ῥοβίων καὶ 6) Ἁγίου Νικολάου Μυρωνείων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα πρὸς κατάληψιν τῶν Ἐφημεριακῶν θέσεων, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ Πιστοποιητικά, ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων.

Ἐν Κυπαρισσίᾳ τῆ 20ῃ Ἀυγούστου 1952

† Ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας Δαμασκηνός

Ἱερά Μητρόπολις Φθιώτιδος

Διακηρύττομεν ὅτι, προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν τακτικοῦ Ἐφημερίου τῆς ἐνορίας Τιθορέας καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 47 τοῦ Α. Ν. 2200/1940 περὶ Ἱερῶν Ναῶν, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ἀρθροῦ 2 τοῦ Α. Ν. 807/1945, ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δη-

μοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 48 τοῦ Α. Ν. 2200 προβλεπόμενα πιστοποιητικά μετὰ σχετικῆς αἰτήσεώς των.

Ἐν Λαμίᾳ τῆ 29 Ἀυγούστου 1952

† Ὁ Φθιώτιδος Ἀμβρόσιος

Ἱερά Μητρόπολις Φθιώτιδος

Διακηρύττομεν ὅτι προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν τακτικοῦ Ἐφημερίου τῆς ἐνορίας Πουγκακίων καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 47 τοῦ Α. Ν. 2200/1940 περὶ Ἱ. Ναῶν ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ἀρθροῦ 2 τοῦ Α. Ν. 807/1945 ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 48 τοῦ Α. Ν. 2200 προβλεπόμενα πιστοποιητικά μετὰ σχετικῆς αἰτήσεώς των.

Ἐν Λαμίᾳ τῆ 29 Σεπτεμβρίου 1952

† Ὁ Φθιώτιδος Ἀμβρόσιος

Ἱερά Μητρόπολις Φθιώτιδος

Διακηρύττομεν ὅτι, προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν τακτικοῦ Ἐφημερίου τῆς ἐνορίας Καπνοχωρίου καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 47 τοῦ Α. Ν. 2200/40 περὶ Ἱ. Ναῶν, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ἀρθροῦ 2 τοῦ Α. Ν. 807/1945, ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 48 τοῦ Α. Ν. 2200 προβλεπόμενα πιστοποιητικά μετὰ σχετικῆς αἰτήσεώς των.

Ἐν Λαμίᾳ τῆ 12 Σεπτεμβρίου 1952

† Ὁ Φθιώτιδος Ἀμβρόσιος

Ἱ. Μητρόπολις Φλωρίνης - Ἀλμωπίας καὶ Ἑορδαίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46 ἐδάφ. 3 καὶ 47 ἐδάφ. 2 παράγραφ. 3 τοῦ Α. Ν. 2200/1940 «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι τὴν θέσιν τακτικοῦ Ἐφημερίου τῶν ἐξῆς Ἑνοριῶν: 1) Ἁγίου Γεωργίου πόλεως Φλωρίνης, 2) Ἁγίου Νικολάου πόλεως Φλωρίνης, 3) Ἁγίου Ἰωάννου πόλεως Πτολεμαΐδος, 4) Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης Ἀμυνταίου καὶ 5) Ἁγίων Νικάνδρου καὶ Ἰωαννικίου Ἀριδαίας, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖα ἡμῶν τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 47 παράγραφος γ' καὶ 48 τοῦ αὐτοῦ Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά ἔγγραφα τῶν προσόντων αὐτῶν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων διὰ τὰς ὡς ἄνω Ἑνορίας.

Ἐν Φλωρίνῃ τῆ 9 Σεπτεμβρίου 1952

† Ὁ Φλωρίνης - Ἀλμωπίας καὶ Ἑορδαίας Βασίλειος

“ΕΚΚΛΗΣΙΑ,”
ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἀκαδημαϊκός
ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ
ΕΜΜΑΝ. Γ. ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ
Πρωτοπρεσβύτερος - Κατηχητῆς

*Υπεύθυνος Τυπογραφείου: ΤΙΜΟΛΕΩΝ ΡΟΥΤΣΗΣ

Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἰαοῦ 1.